

2017

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ
НАУКИ НА ПОЧАТКУ ТРЕТЬОГО ТИСЯЧОЛІТТЯ
У КРАЇНАХ ЄВРОПИ ТА АЗІЇ

XL Міжнародна науково-практична інтернет-конференція

5 – 6 серпня 2017 р.

Секції:

Біологічні науки

Географія та геологія

Державне управління

Екологія

Економіка

Історія

Математика

Мистецтво

Педагогіка

Політологія

Право

Психологія

Соціологія

Сучасні інформаційні технології

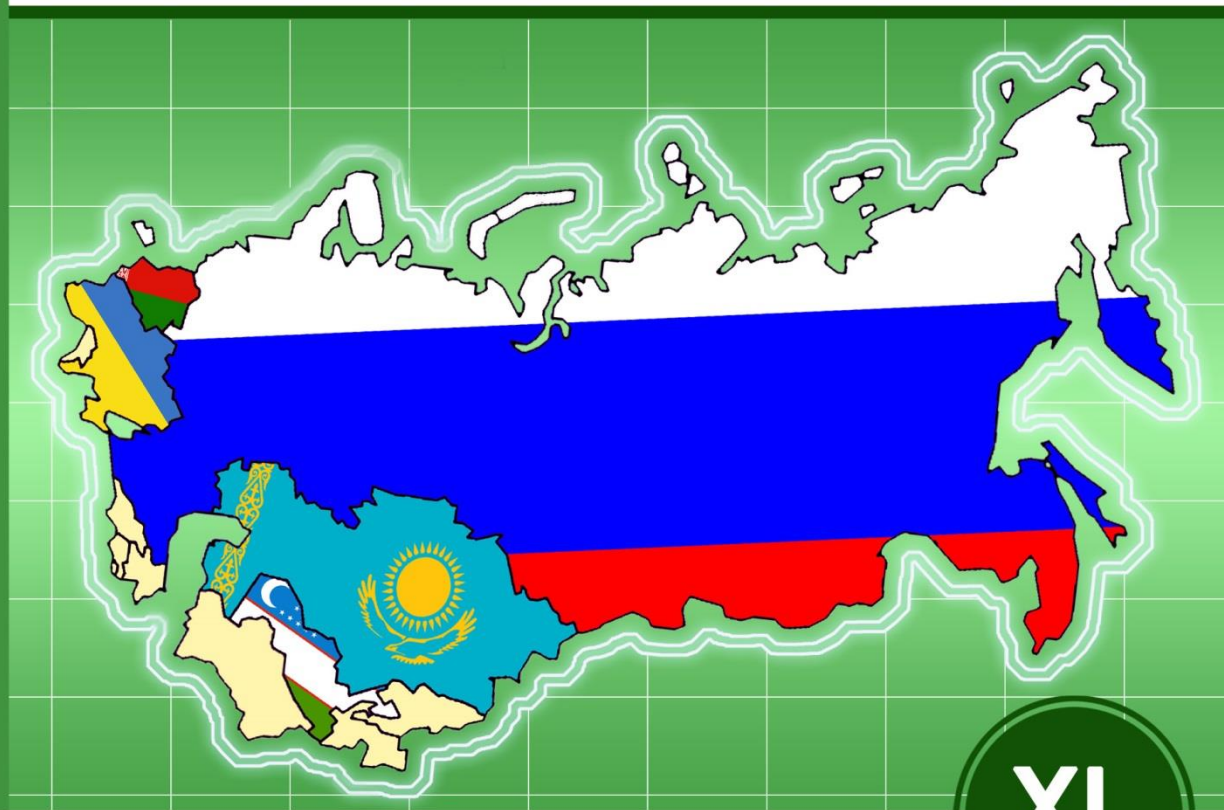
Соціальні комунікації. Медіа.

Технічні науки

Фізична культура та спорт

Філологічні науки

Філософія

Переяслав-Хмельницький
2017

XL

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний
університет імені Григорія Сковороди»

молодіжна громадська організація
«НЕЗАЛЕЖНА АСОЦІАЦІЯ МОЛОДІ»

студентське наукове товариство історичного факультету
«КОМІТЕТ ДОСЛІДЖЕННЯ ІСТОРІЇ ТА СУЧАСНОСТІ»

МАТЕРІАЛИ

XL Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції
**«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у
країнах Європи та Азії»**

5 – 6 серпня 2017 р.

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

МИНИСТЕРСТВО ОБРАЗОВАНИЯ И НАУКИ УКРАИНЫ
ГОСУДАРСТВЕННОЕ ВЫСШЕЕ УЧЕБНОЕ ЗАВЕДЕНИЕ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет
имени Григория Сковороды»

молодежная общественная организация
«НЕЗАВИСИМАЯ АССОЦИАЦИЯ МОЛОДЕЖИ»

студенческое научное общество исторического факультета
«КОМИТЕТ ИССЛЕДОВАНИЯ ИСТОРИИ И СОВРЕМЕННОСТИ»

МАТЕРИАЛЫ

XL Международной научно-практической интернет-конференции
**«Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в
странах Европы и Азии»**

5 – 6 августа 2017 г.

СБОРНИК НАУЧНЫХ РАБОТ

Матеріали XL Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції **«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії»** // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2017 р. – 70 с.

Материалы XL Международной научно-практической интернет-конференции **«Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах Европы и Азии»** // Сборник научных трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2017 г. – 70 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України,
ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

ГЛАВНЫЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор исторических наук, профессор, действительный член НАПН Украины, ректор ГВУЗ
«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды».

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

С.М. Рик – к.ф.н., доцент;

Т.М. Боголіб – д.е.н., професор;

Г.Л. Токмань – д.п.н., професор;

Н.В. Ігнатенко – к.п.н., професор;

В.В. Куйбіда – к.біол.н., доцент;

В.А. Вінс – к.псих.н.;

Ю.В. Бобровнік – к.і.н.;

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ:

С.М. Рик – к.ф.н., доцент;

Т.М. Боголиб – д.э.н., профессор;

Г.Л. Токмань – д.п.н., профессор;

Н.В. Игнатенко – к.п.н., профессор;

В.В. Куйбида – к.биол.н., доцент;

В.А. Винс – к.псих.н.;

Ю.В. Бобровник – к.и.н.;

Члени оргкомітету інтернет-конференції:

І.В. Тиха,

А.П. Король,

Ю.С. Табачок.

Члены оргкомитета интернет-конференции:

И.В. Тыха,

А.П. Король,

Ю.С. Табачок.

Упорядники збірника:

І.В. Тиха,

А.М. Вовкодав.

Составители сборника:

И.В. Тыха,

А.М. Вовкодав.

СЕКЦІЯ: БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

Тетяна Замазій, Олександр Неплях
(Харків Україна)

РОЗВИТОК МІКРОБІОЛОГІЇ В УКРАЇНІ

Мікробіологія (від грецьк. *micros* – малий, *bios* – життя, *logos* – наука) – це наука про дуже малі, невидимі неозброєним оком живі істоти, названі мікроорганізмами, або мікробами, їх систематику, морфологію та фізіологію, екологію та взаємовідношення з іншими живими організмами.

Більш ніж за трьохсотлітню історію вивчення мікроорганізмів (з моменту першого описання мікроорганізмів А. Левенгуком) мікробіологія збирала велику кількість наукових даних і розділилася на галузі (загальна, технічна, сільськогосподарська, ветеринарна, медична, санітарна, морська, космічна та ін.).

У медичній мікробіології залежно від об'єкту дослідження виділяють:

- бактеріологію – науку про бактерії;
- мікологію – науку про гриби;
- протозоологію – науку про найпростіші;
- вірусологію – науку про віруси.

Як окрема дисципліна сформувалась імунологія, набула розвитку генна інженерія [1].

Започаткування інтенсивного розвитку мікробіологічних досліджень в Україні належить всесвітньо відомому вченому-мікробіологу Д.К.Заболотному, який в 1928 р. у складі ВУАН заснував Інститут мікробіології і епідеміології. В Інституті тоді об'єдналися три різні школи мікробіологів України: київська (засновник В.К. Високович), одеська (засновник В.В. Підвисоцький) і харківська (засновник Л.С. Ценковський). У 1930 р. в Інституті було тільки два відділи: медичної мікробіології та епідеміології, загальної і ґрунтової мікробіології. Через 36 років, незважаючи на важкі воєнні і повоєнні труднощі, Інститут розвивався і в 1966 р. у ньому вже функціонувало 16 відділів, організаторами і керівниками яких були відомі вчені Г. О. Ручко, В. Г. Дроботько, М. М. Підоплічко, Л. Й. Рубенчик, М. М. Сиротинін, Є. І. Квасников, В. Й. Білай, К. Г. Бельтюкова, Б. Ю. Айзенман, О. Я. Рашба, С. М. Московець та інші. Тепер Інститут мікробіології і вірусології ім. Д. К. Заболотного НАН України є провідним науковим і координаційним центром мікробіологічної науки в Україні. В ньому, а також у НДІ епідеміології та інфекційних хвороб (Київ), НДІ мікробіології, вакцин і сироваток ім. 1.1. Мечникова (Харків), Інституті молекулярної біології і генетики НАН України (Київ), Інституті сільськогосподарської мікробіології (Чернігів) та інших науково-дослідних установах, а також на кафедрах мікробіології університетів і медичних інститутів плідно працюють учні та послідовники Д. К. Заболотного. Українські мікробіологи продовжують успішно вивчати біологію, біохімію, фізіологію й генетику мікроорганізмів і вірусів, закономірності їх мінливості та спадковості з метою одержання високопродуктивних мікробів-продуцентів біологічно активних речовин (антибіотиків, білків, ферментів, вітамінів, гормонів, стимуляторів, інгібіторів, токсинів тощо) та розробки теоретичних основ боротьби з бактеріальними, грибовими і вірусними інфекціями. Свої здобутки вони завжди намагалися впроваджувати в різні галузі народного господарства і охорону здоров'я.

Теоретичні дослідження мінливості мікроорганізмів і бактеріофагів (В. Г. Дроботько, Г. О. Ручко, К. Г. Бельтюкова, Г. М. Френкель та ін.) знайшли практичне застосування в профілактиці лікування дизентерії, стафілококових хвороб, в боротьбі з бактеріальною рябухою махорки, а також у селекції високопродуктивних культур оцтових бактерій, необхідних для промислового виробництва оцту. За відкриття збудника дуже небезпечного захворювання коней — стахіботріотоксикозу і розробку заходів ефективної боротьби з цією хворобою В.Г. Дроботька, П.Є. Марусенка, Б.Ю. Айзенман, Д.Г. Кудлай, П. Д. Ятеля та інших дослідників було нагороджено високими урядовими нагородами. Особливо інтенсивного розвитку набули мікробіологічні дослідження в Україні у повоєнний період. Ґрунтове вивчення мікробів-продуцентів біологічно активних речовин дозволило одержати глюкозооксидазу та інші важливі ферменти. З мікроорганізмів і вищих рослин було виділено мікроцид, аренарин, новоіманін, сальвій, фенілгептатрин, Ал-87, біоспорин та інші антибіотики, і рекомендовано для використання у медицині та народному господарстві (праці В.Г. Дроботька, В.Й. Білай, М.М. Підоплічка, Б.Ю. Айзенман, С.І. Залепухи, Д. Г. Затули, С. С. Смірнова та ін.). Дослідження О. І. Бершової, Л. Й. Рубенчика, К. І. Андріюк. із загальної і ґрунтової мікробіології, зокрема вільноживучих і симбіотичних азотфіксаторів, взаємовідносин між мікроорганізмами ризосфери і вищими рослинами та рекомендації щодо впровадження здобутих результатів у практику були відзначені премією імені Д. К. Заболотного. Встановлення біогенної природи корозії підземних металічних і бетонних споруд та розробка методів її запобігання, створення лікувально-профілактичних препаратів на основі живих культур і організація промислового виробництва їх дістали високу оцінку, а їхні автори — К. І. Андріюк, В. Й. Білай, Л. Й. Рубенчик, С. Р. Резнік, В. В. Смірнов та інші — нагороджені Державною премією. За розробку наукових основ біосинтезу білка і дослідження біології та систематики промислово важливих груп мікроорганізмів Державну премію одержали також Є. І. Квасников, Ю. Р. Малащенко, О. А. Нестеренко та інші. У галузі медичної мікробіології тривають інтенсивні дослідження з фундаментальних питань онкології

й ведуться пошуки речовин природного походження, що були б ефективними для лікування злоякісних пухлин (Д. Г. Затула, С. Р. Резнік та ін.), розробляються проблеми ешерихіозів (А. М. Касьяненко, Л. В. Григор'єва, А. Ю. Вершигора та ін.), вивчаються питання складу популяції холерних вібріонів (А. Г. Сомова), систематики та ідентифікації бактерій роду *Pseudomonas* (О. А. Кіпріанова та ін.) тощо. Слід відзначити також довготривалу і плідну роботу з вивчення вірусів рослин, тварин та мікроорганізмів. Вперше в Україні вивчено морфологічні та фізіологічні властивості низки вірусів, проведено їх ідентифікацію; з'ясовано антигенні властивості вірусів жовтухи цукрових буряків, зморшкуватої мозаїки і готики картоплі, мозаїки квасолі, кормових бобів, сої та інших культур; розроблено і рекомендовано для впровадження у виробництво заходи боротьби з ними (А. Д. Бобир, С. М. Московець, В. Г. Краев та ін.). Успішно досліджуються також патогенні віруси людини (С. С. Дяченко, К. М. Синяк, Н. С. Дяченко та ін.). Ґрунтовні дослідження вірусів мікроорганізмів в Україні проводилися під керівництвом Я. Г. Кішка. Успішні дослідження стійкості рослин до бактеріальної інфекції проводяться під керівництвом І. Р. Гвоздика. На завершення короткого огляду розвитку мікробіології в Україні необхідно зазначити, що сучасний період, незважаючи на кризову ситуацію в економіці, характеризується помітним розширенням досліджень у царині технічної мікробіології, вірусології, генетики і генної інженерії, біотехнології та намаганням широко впроваджувати досягнення мікробіологічної науки в практику. Прикладом цього може бути виготовлення таких цінних харчових продуктів, як геролакт та нові антибіотики (В. В. Смірнов та співавтори, 2000 р.) [2].

На порозі XXI століття мікробіологія, вірусологія і імунологія представляють один з провідних напрямів біології і медицини, що інтенсивно розвивається і розширює межі людських знань. Імунологія впритул підійшла до регулювання механізмів самозахисту організму, корекції імунодефіцитів, вирішення проблеми СНІДУ, боротьби з онкозахворюваннями. Створюються нові генно-інженерні вакцини, з'являються нові дані про відкриття інфекційних агентів – збудників «соматичних» захворювань (виразкова хвороба шлунку, гастрити, гепатити, інфаркт міокарду, склероз, окремі форми бронхіальної астми, шизофренія та ін.). З'явилося поняття про нові і зворотні інфекції[3].

Література:

1. <http://www.ukrmodno.com.ua/health/vstup-do-mikrobiologiyi-istoriya-rozvitku-mikrobiologiyi-morfo/main.html>
2. http://5ka.at.ua/load/medicina_ta_zdorov_39_ja/vidatni_mikrobiologi_ukrajini_referat/37-1-0-21230
3. <http://www.studfiles.ru/preview/5591434/page:6/>

Науковий керівник:
кандидат біологічних наук Замазій Тетяна Миколаївна.

СЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА

Павло Гречан
(Київ, Україна)

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В УПРАВЛІННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ

Досягнення конкурентних переваг кожного підприємства на певному ринку визначається забезпеченням конкурентоспроможності його продукції.

Конкуренція має вирішальне значення для функціонування ринкової економіки. Адам Сміт, викладаючи свій знаменитий принцип «невидимої руки», зазначав, що конкретним механізмом, який змушує підприємців слідувати вказівкам «невидимої руки», є конкуренція [1].

Конкуренція – це боротьба, змагання між товаровиробниками за найбільш вигідні сфери вкладення капіталу, ринки збуту, джерела сировини. Конкуренція направляє діяльність суб'єктів господарювання в сприятливому для всього суспільства напрямку. В конкуренції перемагає той, хто повніше задовольняє інтереси споживачів. Здатність об'єкта витримувати конкуренцію називається конкурентоспроможністю [2].

Існують різні рівні конкурентоспроможності: країни, регіону, галузі, підприємства та товару. Між усіма рівнями конкурентоспроможності існує діалектичний взаємозв'язок: конкурентоспроможність країни суттєво впливає на інші рівні економіки, які, в свою чергу, визначають зміну рівня конкурентоспроможності всієї країни.

Не зважаючи на широке дослідження цього питання, в економічній літературі не існує загальноприйнятого визначення конкурентоспроможності. Одні економісти [3] зазначають, що конкурентоспроможність країни - це явище макроекономічне, яке визначається такими змінними, як бюджетний дефіцит, курс валюти, відсоткові ставки, але багато країн добилися успіху, незважаючи на наявність цих явищ. Інші фахівці [4] стверджують, що конкурентоспроможність та успіх на світовому ринку забезпечує, заохочення експорту, протекціонізм, субсидії. Але така позиція до аналізу цього явища не підкреслює провідну роль держави в даному процесі.

Науковці також пояснюють конкурентоспроможність особливостями в практиці управління, в тому числі відносинами «працівник-роботодавець». У приклад ставлять спочатку США, потім Японію. Але справа в тому, що позитивні наслідки в одній галузі, в іншій можуть призвести до катастрофи.

Транспортна галузь займає особливе місце в економіці України – це цілий комплекс послуг, що формує місце існування людини: перевезення пасажирів і вантажу, оформлення транспортної супровідної документації, договорів перевезення, розрахунок тарифів за транспортування, страхування вантажу, митне оформлення та ін. Але на сучасному етапі перед підприємствам галузі стоїть завдання вирішення проблем, які пов'язані з необхідністю інституційних перетворень на загальнодержавному рівні [5]:

- невідповідність продуктивності суспільної праці обсягу споживчих транспортних послуг, що пов'язана з деформованою системою ціноутворення на енергетичні ресурси і транспортні послуги;
- відсутність системності роботи транспортної галузі з використанням різних видів транспорту;
- невідповідність транспортної інфраструктури критеріям ефективності глобальної ринкової економіки.

Досягнення високих результатів економічної діяльності товаровиробників можливе лише при умові забезпечення конкурентоспроможності продукції.

Найістотнішими рисами конкурентоспроможності є:

- відносність самого поняття, оцінки і вимірювання конкурентоспроможності;
- прив'язка оцінок конкурентоспроможності до ринку, умов і часу продажу послуг;
- суспільна, споживача корисність послуги, що надається, в оцінці конкурентоспроможності, тобто представлення тільки тих властивостей послуги, які викликають істотний інтерес у споживачів.

Конкурентоспроможність транспортного підприємства можна визначити як спроможність забезпечувати пропозицію транспортних послуг найкращим чином, у порівнянні з конкурентами, задовольняти вимоги різних сегментів транспортного ринку за умови дотримання стандартів якості підприємства та стандартів галузі.

Але конкурентоспроможність транспортної послуги має дуже вагомий відмінності, які визначаються особливістю продукції транспорту:

1. Процес виробництва і споживання транспортної послуги співпадає в часі і просторі (продукція транспорту виготовляється і споживається одночасно). Тому індивідуальні витрати транспорту на конкурентному напрямі можуть розглядатися як суспільно необхідні витрати праці на транспортування продукції за суспільно-нормальних умов виробництва. Виробничі відносини конкретизується в середині міжгалузевого комплексу з виробництва і надання клієнтові кінцевого продукту – перевезення. Тому конкурентоспроможність виражає кінцевий результат діяльності такого комплексу, і залежить від роботи на кожному етапі транспортного виробництва

2. Конкурентоспроможність обумовлює стійкий зв'язок між транспортним підприємством і клієнтом, при якому клієнт визначає рівень якості послуги за допомогою власних споживчих оцінок у вартісній формі або безпосередніх властивостей послуги. Таким чином, виникає зворотний зв'язок між споживачем і виробником:

клієнт впливає на якість і обсяг перевезень, пред'являючи попит лиш на ту послугу, яка відповідає його потребам. Оцінка, що дається в ході споживання послуги, є її економічним регулятором.

Виходячи з цього, конкурентоспроможність транспортних послуг характеризується такими параметрами:

- технічними (відповідність призначенню, нормативам, екологічним вимогам);
- економічними (рівень тарифів, система скидок, рентабельність);
- організаційними (своєчасність надання послуг, збереження вантажів, безпека перевезень).

Забезпечити високий рівень визначених параметрів в сучасних умовах стрімкого динамізму зовнішнього середовища, посилення глобалізаційних процесів транспортним підприємствам можливо лише за умови активного впровадження інновацій.

Як свідчить світовий досвід, характеристикою сучасної боротьби на ринку є конкуренція, яка базується на інноваціях.

Аналізуючи інновації, науковці виділяють такі напрями трактування цього поняття: етимологічне, комерційне, соціальне, функціональне, статичне, процесне, трактування з точки зору конкурентної переваги.

Кожне із запропонованих визначень уособлює ту сторону цього явища, яка є найбільш важливою при конкретному дослідженні. Нормативне визначення терміна „інновація” дає Закон України „Про інноваційну діяльність”: інновації – новостворені (застосовані) і (або) вдосконалені конкурентоспроможні технології, продукція або послуги, а також організаційно-технічні рішення виробничого, адміністративного, комерційного або іншого характеру, що істотно поліпшують структуру та якість виробництва і (або) соціальної сфери [6].

Саме інновації є основним фактором економічного зростання та основоположною ланкою в забезпеченні конкурентоспроможності транспортних послуг. При цьому повинні бути віднесені на другий план інвестиції та природні ресурси, які домінували багато років як основний фактор економічного зростання. Активного застосування потребують всі види інновацій:

- продуктові (нові транспортні послуги)
- технологічні (транспортні технології, матеріали);
- організаційні (нові форми організації процесів транспортування, організаційно-правові форми організації бізнесу);
- соціально- економічними (нові методи управління виробництвом, нові форми і методи фінансування, ціноутворення, мотивації та оплати праці);
- юридичні (нове та удосконалене законодавство у транспортній сфері, у сфері інноваційної діяльності).

Таким чином, об'єктами для інновацій є: безпосередньо транспортні послуги, сировинні ресурси, транспортні засоби, виробниче обладнання та процеси, інфраструктурні об'єкти, організаційно-технічні та управлінські рішення адміністративного, комерційного характеру, ринкові механізми формування споживчого ринку та збуту транспортних послуг.

Особливої уваги при забезпеченні конкурентоспроможності транспортних послуг заслуговують управлінські інновації, які передбачають впровадження контролінгу (оперативного та стратегічного) з використанням таких його методів як аналіз точки беззбитковості, бенчмаркінг, вартісний, портфельний та ABC аналіз, аналіз сильних і слабких місць на підприємстві, використання сучасних методів прогнозування (експертне, казуальне, екстраполяції).

Потребують активного поширення на транспортних підприємствах організаційно-управлінські інновації у вигляді сучасних концепцій менеджменту, до яких можна віднести концепції менеджменту знань (Knowledge Management), ощадного управління LM (Lean Management), тотального управління якістю TQM (Total Quality Management), реінжинірингу BPR (Business Processes Reengineering), менеджменту змін CM (Change Management), управління бізнес-часом TBM (Time Based Management), ефективного обслуговування клієнта ECR (Efficient Consumer Response), комп'ютерно інтегрованого виробництва CIM (Computer Integrated Management).

Враховуючи особливості продукції транспортних підприємств, її конкурентоспроможність особливо залежить від дійових комбінацій нових послуг і маркетингу. Тому основними перевагами послуг, навіть перед ціною, повинні бути потреби клієнта, сервісні послуги, підтримка широкого асортименту, розуміння ролі якості та забезпечення її гарантій. На сучасному етапі ринкові інновації перейшли від звичайних продажів до новітньої технології маркетингу, орієнтованої на вартість, розробки та впровадження CRM систем (система управління взаємовідносинами з клієнтами). Отримали подальше поширення ринкові інновації з використанням нових методів цінової політики, нових форм взаємовідносин з постачальниками й замовниками; надання чи отримання фінансових ресурсів у формі кредитів, мобільний інноваційний маркетинг.

Таким чином, впровадження інноваційних розробок у виробництво транспортних послуг визначає їх конкурентоспроможність на ринку, підвищує ефективність діяльності підприємства, забезпечує умови для здійснення розширеного циклу відтворення, реінвестування та мобілізації власних коштів, розширення виробничих можливостей та забезпечує стійку ринкову конкурентну позицію.

Література:

1. Смит А. Исследования о природе и причинах богатства народов. – М.: Наука, 1993. – 129 с.
2. Зоріна О.І., Сиволовська О.В. Методи оцінки конкурентоспроможності транспортної послуги // Ефективна економіка. – 2012. - №5. – С. 54-58.

3. Антонюк Л.Л. Міжнародна конкурентоспроможність країн: теорія та механізм реалізації: [монографія]. – К.: КНЕУ, 2004. – 273 с.
4. Паламарчук О.В. Міжнародна конкурентоспроможність України: оцінка проблем та шляхи покращання конкурентних позицій // Економічний вісник університету. – 2013. – Вип..20 (1). – С. 111-115.
5. Кучерук Г.Ю. Якість транспортних послуг: управління, розвиток та ефективність: Монографія. – К.: ДЕТУТ, 2011. – 208 с.
6. Про інвестиційну діяльність: Закон України // Відомості Верховної Ради (ВВР) 1991, №47.

Науковий керівник:
доктор технічних наук, Бідняк Михайло Нестерович.

СЕКЦІЯ: МИСТЕЦТВО

Тамара Драч
(Львів, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ СТРЕТЧІНГУ ДЛЯ ВИКОНАВЦІВ ТАНЦЮВАЛЬНИХ НАПРЯМКІВ СУЧАСНОГО ФІТНЕСУ

Анотація. У статті проаналізовано останні публікації, що стосуються партерної гімнастики та танцю-модерн, розглянуто можливості подолання скутості та закріпаченості у дорослих виконавців *rall-dance*, вправ на полотнах та гімнастичному кільці. Розглянуто головні фізіологічні особливості жінок та чоловіків у віці 30-40 років та дітей, віком 9-10 років, та можливостей розвитку їх гнучкості шляхом стретчингу, вправ біля пілону, а також парної розтяжки. Розкрито головний зміст поняття стретчинг та його застосування у сучасній танцювальних екзерсисах. Розглянуто методичні рекомендації та вивчено літературу, яка розкриває зміст поняття стретчинг та утворено власний словник термінів, що стосується даної тематики. У статті піднята проблематика впровадження таких занять для дітей та дорослих та необхідність дотримання всіх технічних вимог задля якісного та корисного розтягування всіх м'язів тіла, а також суглобової гімнастики. Наведені цитати та можливі подальші дослідження автора, а також застосування впровадженої методики на професіоналах у танцювальних та спортивних школах на заняттях з хореографії. Подані дефініції головних рухів у *rall-dance* та стретчингу та термінологія танцю-модерн, котра актуальна в професійних танцювальних студіях.

Постановка проблеми Наразі набули популярності у танцювальних студіях стилі *rall-dance*, *twerk*, *body-ballet*. Саме в цих стилях не останню роль відіграють розтяжки та природні дані виконавців. Тому, актуальним стає питання яким чином розтягнути та підготувати до складної хореографії вже сформованих дорослих людей, котрі мають виконувати складні акробатичні трюки біля пілону, розвинути виворотність та крок у непідготовлених учнів, правильно та максимально безболісно. Дослідженням питання партерної гімнастики займаються Акімова С.В., Олянишена А.А., наукове дослідження присвячене проблемам гіпермобільного синдрому у гімнастів та танцюристів наразі проводить кандидат наук із фізичного виховання та спорту Руда І.Є. Актуальність теми, полягає в важливості для здоров'я та якості танцювального виконання розтяжок для дорослих людей, що активно поширюються та розвивають у танцювальних студіях, стилі *rall-dance*, кільця, полотна, де головними складовими виступу є, як правило, акробатика та танець. Тож, готувати таких виконавців, слід, як хореографічно, так і з гімнастичної позиції – розтягуватися та вчитися робити трюки. На даний час у Львові існує безліч танцювальних студій, де цей напрям найбільш популярний серед клієнтів – це і студія танців *Red Moon*, *Шоколад*, *Kiwi Center*, *Loft* - студія танцю та фітнесу, і т.д.

Метою статі є дослідити танцювальні студії Львова, визначити головні особливості стретчингу для окремих груп людей та можливість проведення розтяжок для професійних танцівників.

Завданнями дослідження: визначити принципи, методи та правила розтягування, дослідити джерельну базу по даній тематиці, проаналізувати літературу та практичну діяльність танцювальних студій Львова, де є ці напрями хореографії.

Стретчинг – це розтяжка, де поєднується партерна гімнастика, балетний екзерсис, акробатичні елементи, шпагати, виконання класичного уроку в партері, ритмічний танець та імпровізація, робота над танцювальними комбінаціями та зв'язками.

З дітьми слід найбільшу увагу приділяти балетній гімнастиці, вона більш локанічна та стримана у розтяжках. У віці 9-10 років у дівчат найлегше розвинути виворотність та сформувані «пташку» в стопі, характерну для балетного виконання. Актуальними можуть бути розтяжки кроку вперед, вбік та назад, що особливо потрібно в *adagio*. Гнучкість спини легко розробляється та розвивається, якщо над нею працювати регулярно, щотижня. Діти можуть виконувати подвійну та потрійну складку у спині, а також виконують мостик з положення стоячи.

Виконувати вправи на гнучкість можливо і біля пілону - "мостики", та гнутися, тримаючись за пілон. Гнучкість – це здатність виконувати рухи з великою амплітудою. Вона залежить головним чином від стану певної групи м'язів і їх антагоністів, а також від анатомічних особливостей суглобів, форми і побудови суглобових сумок [4, с. 91]. Особливо важлива регулярність та систематичність для максимального результату в розтяжках, як в період навчального року, так і на канікулах. Розтягуючись влітку, м'язи достатньо розігріті вже перед початком тренування. Однак ігнорувати розминку не варто, адже температура в приміщенні суттєво відрізняється від вуличної. Під час розігріву можна пробіжати по колу з дотягнутими стопами, залазити на пілон вверх та гнутися вбік, вперед та назад на середині залу.

Розтяжка може тривати на протязі однієї навчальної години та більше. Після активного розігріву можна переходити до шпагатів, а після цього - виконати *grand battements* на середині залу, що зміцнює фактуру м'язів і додає додаткового активного стретчингу в процесі виконання вправ.

Можливо використовувати елементи *rall-dance* (крутки), коли робимо *allegro* на середині залу. *Rall-dance* - вид спорту, який поєднує танець з гімнастичними вправами на пілоні (жердині). Танець на пілоні,

визнаний видом фітнесу, який базується на аеробних та анаеробних вправах. Поєднує в собі елементи танцю та акробатичні трюки. В цих вправах пілон використовується як снаряд, партнер та тренажер. Танець на пілоні походить від китайської циркової акробатики (китайський цирковий пілон) та індійської йоги на шесті (Маллакхамб йога) [2, с. 5]. Під час занять, стрибки слід виконувати як на центрі, так і, тримаючись за пілон. Таким чином, поєднується силове тренування організму та сучасна хореографія.

В чистому вигляді стретчинг – це стресове заняття для організму, однак, якщо поєднати елементи ball-dance зі стретчингом та балетом, виходить цікаво та корисно, як для дітей, так і для дорослих, котрі практикують сучасні напрямки студійної хореографії.

Розтягування є справою важливою та небезпечною, тому займатися цим мають кваліфіковані викладачі - хореографи та гімнастки, котрі на власному досвіді пройшли процес розтягування та знають, які відчуття викликає у людини та чи інша вправа на гнучкість. Таких спеціалістів слід шукати у професійних танцювальних студія та фітнес-центрах. Заради стретчингу жінки та чоловіки приходять до фітнес-центрів та займаються над собою як у пасивній, так і активній формі розтягування, тим самим досягають максимальної гнучкості суглобів та еластичності м'язів. Важлива і методика проведення занять зі стретчингу, її наразі розробляють на сучасних хореографічних кафедрах.

Стретчинг як елемент суглобової гімнастики є і корисним для організму, адже розтягуючись - ми розробляємо гнучкість всіх суглобів, попереку, стопи, плечового поясу, що важливо для дорослих людей, котрі ведуть малорухомий спосіб життя, а накопичення шлаків у нижній частині живота не дають нормально функціонувати внутрішнім органам, та призводять до неприємних наслідків: венозне розширення судин, швидка втомлюваність ніг і т. д.

Розтягуючи складку вперед, ми покращуємо гнучкість попереку, сприяємо налагодженню обміну речовин та поліпшенню кровообігу у внутрішніх органах та ногах. Це сприяє поліпшенню загального стану здоров'я тих, хто займається стретчингом. Важливо також зауважити, що стретчинг також впливає на статеві органи чоловіків та жінок, що при помірних навантаженнях, є хорошим внутрішнім масажем, та сприяє зміцненню м'язів у статевих органах. Це сприяє поліпшенню сексуальної функції організму, а також правильному функціонуванню всіх життєво важливих органів людини [4].

Тож, головною метою стретчингу є правильно навчити тягнутися, перемагати біль, важливо пояснити дітям, котрі особливо емоційно реагують на розтягування, користь розтягування, їх слід відволікати та тягнути в процесі ігор та танцювальних вправ. В активному темпі, відразу після розтягування, необхідно займатися і підкачкою м'язів, для цього доречними стануть «занозки» та виконання повільних вправ ногами на вазі, піднімання тулуба вверх з дотриманням третьої позиції рук. Ми зміцнюємо м'язи ніг, рук та спини і сприяємо тому, щоб вправи біля пілону мали не тільки гімнастичну довершеність, а й хореографічну академічність та грацію. Всі вправи на розтягування біля пілону виконуються під музичний супровід тим самим, ми сприяємо тому, щоб гарний крок для виконавця став частиною танцю та проявом драматургії та задуму номеру. Ball-dance виконавці мають можливість реалізовувати власний танцювальний задум за допомогою класичних па.

ДОДАТКИ:

Розтяжка стопи сприяє поліпшенню кровообігу у нижніх кінцівках та готує їх до танцювальних рухів

Вправи на гнучкість біля пілону слід виконувати спочатку з допомогою тренера, а потім самостійно

*Крок вбік добре розвивається в процесі партерної гімнастики
Фото: Бедернічек Д.Ю.*

Список використаних джерел:

1. Акімова С.В. Вправи класичного екзерсису та партерного тренажу у фізичному вихованні дошкільників/ Стелла Акімова// Сучасні проблеми розвитку теорії та методики гімнастики та хореографії: зб. наук. Матеріалів. – Л., 2014. – Вип. 13. – с. 56-61
2. Березова Г. О. Класичний танець у дитячих хореографічних колективах. – 2 –ге вид. – К.: Муз. Україна, 1990. – 256 с.: іл.
3. Левин М.В. Гимнастика в хореографической школе. – М.: Терра-Спорт, 2001. – 95 с.: ил. – Серия «Русская театральная школа»)
4. Олянишена А. Використання загально розвиваючих, коригуючи та відновлювальних вправ партерного тренажу в контексті хореографічного виховання/Олянишена А.// Педагогічні, психологічні та медико-біологічні аспекти в хореографії та спорті: зб. Наук. Матеріалів. – Л., 2017. – с. 36-40
5. Серебрянська Є.О.Хореографічна корекція фізичної підготовленості акробатів – стрибунів на етапі спеціалізованої базової підготовки: автореф. Дис. канд. Наук з фізичного виховання та спорту: 24.00.01/Харківська державна академія фізичної культури. – Х., 2007. – 20 с.
6. Сосіна В.Ю., Руда І.Профілактика травм і порушень опорно-рухового апарату у спортсменів і танцюристів у зв'язку з проблемою гіпермобільного синдрому/Сосіна В.Ю.// Педагогічні, психологічні та медико-біологічні аспекти в хореографії та спорті: зб. Наук. Матеріалів. – Л., 2017. – с. 49-51

Науковий керівник:
кандидат історичних наук Дорогих Л.В.

СЕКЦІЯ: ПЕДАГОГІКА

Катерина Демчик
(Кам'янець-Подільський, Україна)

**ГЕНЕЗА ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМУ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖИВОПИСУ В
СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ**

Впровадження інноваційних технологій, які значною мірою витісняють на другий план безпосереднє спілкування з реальним світом і творами мистецтва спричинені стрімкою комп'ютеризацією навчально-виховного процесу дошкільних навчальних закладів. Безперечно, ця проблема є двобічною. З одного боку, це дає можливість побачити ті твори живопису, яких немає змоги споглядати у місцевих картинних галереях, а з іншого – комп'ютерні варіанти живописних картин не можуть викликати тих почуттів і переживань у дитячій свідомості, які проявляються у дітей під час екскурсій до музеїв, на виставки, де відбувається пряма взаємодія з оригіналами. Не кажучи вже про те, що репродукції картин відомих вітчизняних і світових художників бувають видані в різних друкарнях не завжди якісно, часто спотворюють кольорову гаму та виразність твору живопису і тим самим знижують естетичну цінність під час його сприймання.

Видатний фундатор національної дошкільної освіти С. Русова визначала естетичне виховання як «систему комплексного, планомірного, цілеспрямованого і послідовного впливу на людину соціальних інституцій на основі науково-педагогічних принципів, методів та засад з метою формування високих людських почуттів», а основне завдання естетичного виховання вбачала у культивуванні глибокої духовності, щоб «дати дітям всі ті сприймання, емоції, які підносять красу, вартість життя, зміцнюють любов і прихильність до людей, творів мистецтва, постійно примушують шукати чогось прекрасного поза межами буденного життя» [8, с. 64]. Педагогів і мистецтвознавців початку ХХ ст. (А. Бакушинського, В. Мурзаєва, В. Невського, А. Щепинського та ін.) турбувала проблема «психічної сліпоти» дітей у ставленні до творів мистецтва, що змушувало їх шукати такі методи роботи, які розв'язували б цю проблему [1; 8].

Естетичному вихованню дітей дошкільного віку засобами образотворчого мистецтва чимало уваги вчені приділяли в 60-90 рр. ХХ ст. (зокрема, Н. Ветлугіна, Н. Зубарева, Т. Комарова, Н. Сакуліна, Є. Фльоріна та ін.). Але варто зазначити, що естетичне виховання в ті часи багато в чому мало патріотичне спрямування і включало у себе також й ідейно-політичне, трудове та моральне. Позиція ж сучасних дослідників (Е. Белкіної, О. Дронової, О. Половіної, М. Роганової, Г. Сухорукової Р. Чумічової та ін.), з нашої точки зору, вирізняється більш особистісно орієнтованим спрямуванням художньо-естетичного розвитку дітей дошкільного віку.

Цікавим є той факт, що між педагогами-теоретиками з початку ХХ ст. відбулися дискусії стосовно того, з якого віку починати знайомити дітей із творами живопису. У 20-30-х рр. ХХ ст. учені багато в чому підходили до вирішення цього питання з позицій теорії вільного виховання. Так, на думку деяких фахівців, сприймання краси мистецтва біологічно властиве людині, варто лише дочекатись її повного становлення як особистості та не робити ніяких спроб у плані естетичного виховання.

Аналізуючи погляди провідних дослідників естетичного виховання дітей засобами живопису, ми встановили, що дехто з них дотримувався протилежної позиції, тобто звертав увагу на естетичну сприйнятливість дошкільника, а також відстоював його права та можливості сприймати й цінувати прекрасне (П. Блонський) [2, с. 420]. При цьому виявлено думку про те, що «своєчасний розвиток глядацьких диференційовок, здатність спостерігати і емоційність, властива дітям, роблять вже на третьому році доступним елементарне розуміння красивого» (Н. Аксаріна) [4, с. 5]. Тези про своєрідність естетичного сприймання мистецтва дітьми О. Апраксіна сформулювала так: «... сприймаючи той чи інший високохудожній твір, діти дошкільного віку не можуть оцінити його глибини, його художнього значення, але багато чого в них запам'ятовується і полюбить, буде викликати прагнення до повторного сприймання» [там саме, с. 152]. Уже наприкінці 40-х років ХХ ст. видатний російський психолог С. Рубінштейн наполягає на тому, що у дошкільному віці вже можна спостерігати прояви естетичних почуттів.

Відчутний внесок у вивчення проблеми ознайомлення дошкільників із творами живопису зроблено вченими В. Єзиковою, Н. Зубаревою, Т. Комаровою, Е. Лебедевою, які довели, що здатність більш повного та усвідомленого сприймання творів образотворчого мистецтва з'являється у дітей на 6-му та 7-му роках життя. Вони можуть проаналізувати їхній зміст, усвідомити почуття художника, зрозуміти і виділити засоби виразності [5, с. 27].

Естетичне сприймання і ставлення до творів живопису досить тісно пов'язані з розвитком мовлення дошкільників. Як переконував В. Сухомлинський, зв'язок цей двосторонній: з одного боку, естетичне почуття емоційно забарвлює слово, а з іншого, за відсутності необхідного обсягу оціночних слів дитині досить важко належно оцінити твір живопису. Тому, навіть якщо у дошкільника добре розвинене естетичне сприймання твору, то воно буде здійснюватись на чуттєвому рівні, а змістовно вербалізувати свої оцінки дитина не зможе [6, с. 183]. Зауважимо, що розвиток мовлення тісно пов'язаний з розвитком мислення, тож

недостатній обсяг словникового запасу у дітей дошкільного віку може призвести до того, що вони просто не зможуть достатньо глибоко усвідомлювати естетичну сутність творів живопису.

У дошкільній педагогіці вивченням особливостей сприймання і розуміння творів живопису дітьми старшого дошкільного віку займалися науковці як за радянських часів (Н. Ветлугіна, М. Вовчик-Блакитна, Н. Зубарева, В. Єзикєєва, Н. Кириченко, Т. Комарова, В. Космінська, Н. Сакуліна, Є. Фльоріна та ін.), так і за нинішніх (Е. Белкіна, Г. Підкурғанна, О. Половіна, М. Роганова, Г. Сухорукова, Р. Чумічова та ін.).

Найбільш фундаментальні ідеї про особливості сприймання дітьми старшого дошкільного віку художніх картин знаходимо у Н. Зубаревої. Вона доводила, що під час організації процесу сприймання дітьми художніх картин необхідно враховувати їхню увагу як до змісту, так і до засобів виразності живопису, за допомогою яких художники зображають предмети і явища природи. Найбільший інтерес у дітей викликають колір і колорит картини.

В. Єзикєєва вважає за корисне ознайомлювати дітей середнього і старшого дошкільного віку творами живопису. За переконанням ученої, хоч дорослі сприймають і розуміють ці картини повніше та глибше, але й те, що в цих творах доступне дітям, має велике виховне значення, впливає на їхні думки й почуття.

Провідний дослідник у галузі навчання дітей дошкільного віку малюванню Н. Сакуліна (1965) переконувала в особливій значущості мистецтва в естетичному вихованні дошкільників [5]. Образи мистецтва сприймаються дітьми яскраво, живо, впливають на їхню свідомість та почуття, виховують певне ставлення до подій і явищ життя, допомагають глибше та повніше пізнати дійсність. За допомогою мистецтва у дошкільників виховують вміння бачити типове, характерне, узагальнювати явища, що спостерігаються. Твори мистецтва, багаті за своїм ідейним змістом та бездоганні за художньою формою, формують художній смак, здатність зрозуміти, розрізнити, оцінити прекрасне не тільки в мистецтві, й у дійсності, природі, побуті. У кожному значному творі мистецтва, на думку вченої, втілено глибокий зміст, що впливає на глядача завдяки вираженню його в художніх образах.

Як і більшість фундаторів дошкільної педагогічної науки, В. Космінська відводила художнім картинам велику роль у розвитку художніх здібностей та вихованні естетичних почуттів дошкільників [5, с. 80]. Вона дотримувалась думки, що дітям старшого дошкільного віку доступне розуміння багатьох виразних засобів, які використовує художник в картині.

Вивчаючи особливості сприймання дітьми дошкільного віку художніх полотен, дослідники В. Космінська, Т. Казакова, Н. Халезова вказували на специфіку застосування різних жанрів живопису для розв'язання завдань естетичного виховання дошкільників. Так, розглядання пейзажних робіт, на думку вчених, сприяє вихованню у дошкільників естетичного ставлення до природи; натюрморти викликають у дітей відчуття подиву, інтересу до краси предметів, що оточують, а портрети допомагають дітям бачити риси прекрасного у близьких людях. Ці науковці виявили, що з усіх жанрів живопису найскладніший для сприймання дітей дошкільного віку історичний – через багатофігурність, складність сюжету, відсутність розуміння історичних ситуацій.

Багато цінних думок щодо проблеми нашого дослідження знаходимо також у працях М. Вовчик-Блакитної, яка, розглядаючи питання естетичного виховання дошкільників, вказувала на значні потенційні можливості образотворчого мистецтва в цьому плані [3, с. 10]. За твердженням науковця, не всяке розглядання твору живопису естетично розвиває дитину. Тому дорослі, зокрема батьки, мають допомогти малюкові емоційно пережити настрій картини.

Н. Кириченко (1986) розглядає процес сприймання репродукцій художніх картин як складову попередньої підготовки до сюжетного малювання, що збагачує життєві враження дітей, викликає у них хвилювання, створює певний емоційний настрій. Завдяки своїй конкретності, наочності у змалюванні дійсності, образотворче мистецтво здійснює великий вплив на дітей. Художнє зображення предметів і явищ викликає у них почуття симпатії, радості, смутку, а, отже, важливо розвивати у них цілісність художнього сприймання, тобто вміння орієнтуватись не тільки на зміст, а й на засоби, використані художниками для змалювання образу, звертати увагу на характерні деталі, ознаки предметів, що допомагають глибше зрозуміти основний зміст картини [5, с. 21–22].

Методика естетичного виховання, яку запропонувала Е. Белкіна (1996) у своїх дослідженнях, полягає в активізації особистісних компонентів у процесі ознайомлення дітей із живописом. Головна його умова – розвиток здібності й потреби в емоційно-естетичному переживанні, а точніше – у співпереживанні з автором твору. Навчити дитину уявити себе митцем, «увійти» до картини; спробувати пережити те, що пережив художник, «переступити» через раму й відчутти себе часткою нерозгаданої таємниці творчості – дуже важливо для становлення особистісної позиції малого глядача.

Вивчення наукових досліджень Р. Чумічової (1992) дало можливість виділити певні особливості сприймання і розуміння творів живопису дітьми старшого дошкільного віку. Оскільки у цьому віці формується довільна уява, то ця своєрідність розвитку сприяє сприйманню образотворчого мистецтва у формі узагальнених уявлень. Діти здатні певною мірою усвідомлювати пізнавальну, естетичну та моральну цінність змісту картини. У пізнавальному плані, вони легко розуміють, що відтворив художник у своїй картині; важче їм дається усвідомлення естетичної та моральної цінності змісту картини, особливо у творах портретного жанру. Старшим дошкільникам більше до вподоби краса пейзажу, натюрморту, виразні обличчя на портретах, жанровість картин, які відображають актуальні події сучасності. Діти старшого дошкільного віку у змозі сприймати колір, колорит як засоби розкриття основної думки змісту, через колір

оцінюють естетичні вартості картини; складніше сприймають композицію, бо не здатні самостійно встановлювати залежність між композицією та основною ідеєю твору [9, с. 7].

Г. Сухорукова (2013), вивчаючи питання розвитку у дітей здібностей до сприймання краси в різних її формах життєвого існування як передумову їх образотворчої діяльності, звертає увагу на те, що живопис – найскладніший вид образотворчого мистецтва для сприймання дошкільників [7, с. 211]. Вчена визначила жанри, які дошкільникам найбільше близькі для сприймання та розуміння. Це натюрморт, пейзаж, портрет, казково-билинний та побутовий жанри.

Таким чином, проаналізовані нами наукові дослідження з даного питання дали змогу виявити, що ставлення, оціночні судження дошкільників базуються на розвитку їхніх загальних інтелектуальних та особистісних здібностей, пов'язані з глибиною їхнього сприймання і здатністю розповідати про сприйняте, тобто з вербалізацією суджень та оцінок.

Література:

1. Бакушинский А. В. Исследования и статьи. / А. В. Бакушинский; Ред. И. А. Гутт. – Москва: Сов. художник. – 1981.
2. Блонский П. П. Избранные педагогические произведения / П. П. Блонский. – Москва: Изд-во АПН РСФСР. – 1961.
3. Вовчик-Блакитна М. В. Естетичне виховання дошкільника: метод. розробка на допомогу завідувачій дит. садком в роботі з батьками / М. В. Вовчик-Блакитна. – Київ, 1960. – 16 с.
4. Зись А. А. Эстетическое воспитание и искусство / А. А. Зись, И. А. Лазарев // Теория эстетического воспитания / отв. ред. Н. И. Киященко, Н. Я. Лейзеров; АН СССР ин-т философии. – Москва: Искусство, 1989. – 255 с.
5. Комарова Т. С. Художественная культура. Интегрированные занятия с детьми 5-7 лет: книга для воспитателей дошк. учреждений, педагогов доп. образования и учителей нач. классов / Т. С. Комарова, М. Б. Зацепина. – Москва: АРКТИ, 2001. – 96 с.
6. Сухомлинський В. О. Вибрані твори: в 5-ти т. / В. О. Сухомлинський. – Київ: Радянська школа, 1977. – Т. 4 – С. 369–390.
7. Сухорукова Г. В. Образотворче мистецтво з методикою викладання в дошкільному навчальному закладі: підручник / Г. В. Сухорукова, О. О. Дронова, Н. М. Голота, Л. А. Янцур; за заг. ред. Г. В. Сухорукової. – Київ: Слово, 2010. – 376 с.; іл.
8. Фіцула М. М. Педагогіка: навч. посібник для студ. пед. закладів освіти / М. М. Фіцула. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 1997. – 189 с.
9. Ярилова О. С. Художественное образование – важнейший фактор эстетического воспитания личности / О. С. Ярилова // Учёные записки Моск. гос. ун-т культуры и искусств. – Москва, 2007. – Вып. 29. – С. 126–128.

Катерина Діхнич
(Суми, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА»

Постановка проблеми. У сучасних умовах життя неможливо перебудувати суспільство без перебудови освіти, її оновлення. Освіта мусить бути на передовій українського державотворення, мусить цементувати і рости націю, мусить здійснювати вирішальний внесок у згуртування суспільства довкола української ідеї.

Існує багато підходів до визначення якісної сутності сучасного суспільства та тих провідних тенденцій, що формують майбутнє. Варто перелічити хоча б частину з них, щоб пересвідчитися, що ми переживаємо тільки початок великого зламу і переходу від суспільств попередньої доби – до нової, яка характеризуватиметься принципово новими якостями. «Знайомий світ» наочно завершується, як констатує Е. Валлерстайн [2].

В умовах змін освітніх парадигм усе більше потребує вдосконалення підходів до виховання підростаючого покоління. Якщо на попередніх етапах розвитку суспільства приділялася увага передачі досвіду майбутньому поколінню, то на сьогодні пріоритетним залишається компетентнісний підхід, що забезпечує самореалізацію особистості у сучасному світі. Тому проблема формування життєвих компетентностей є однією з найважливіших проблем, які постали перед людством у XXI столітті. Наявність у людини цих здібностей у всі часи зумовлювала успішність у суспільному житті, особливо зараз. Зміни у суспільстві призвели до змін у вимогах до особистості, її життєвих компетентностей.

Аналіз актуальних досліджень. Проблему життєвої компетентності охарактеризовано у працях Б. Ананьєва, Д. Ельконіна, О. Кононка, О. Леонтьєва, В. М'ясищева, С. Рубінштейна з психології особистості. У соціально-педагогічному аспекті цю проблему розкривають І. Єрмаков, В. Ляшенко, С. Пільова, Л. Сохань, Т. Титаренко, І. Ящук та ін. Питання компетентностей досліджують В. Бібік,

О. Савченко, О. Семенов та ін. Про важливість життєвої компетентності наголошується в законопроекті Концепції «Нова українська школа».

Мета статті - здійснити огляд досліджень щодо формування життєвої компетентності в учня в умовах реалізації Концепції «Нова українська школа».

Виклад основного матеріалу. Освітній простір України поступово інтегрується до простору глобального [5, с. 231]. Відповідно, освіта має орієнтувати людину не тільки на вміння розуміти складність сучасного світу та його головних глобальних акторів [6], але й на спроможність шукати своє гідне місце у світі неспокою і змін. На порядку денному стоїть революція в навчанні, яку передрікають і намагаються осмислити у своїй відомій праці Г. Драйден та Д. Вос [3].

Уходження України у європейський і світовий освітній простір вимагає проведення модернізації змісту освіти в контексті її відповідності сучасним потребам. Передусім вагомим значенням набуває середня освіта – центральна ланка в освітній системі як та основа для успішного здобуття освіти наступних рівнів й самоосвіти протягом усього життя.

Країни Європи, Японії, США уже пройшли великий шлях щодо реформування освіти, реалізуючи і застосовуючи успішно концепції освітніх програм. Замість традиційних уроків в учнів формуються навички критичного й креативного мислення, а головне – отримують знання, які можна застосовувати упродовж усього життя. Україна тільки стає на шлях реформування освіти, а реформування середньої освіти – це орієнтація на те, щоб виховати всебічно розвинену особистість, яка здатна до критичного мислення, має активну позицію справжнього патріота своєї країни, інноватора, здатна змінити світ та вчитися упродовж життя

Ідеологією реформування і змін в освіті може стати Концепція «Нова українська школа» [4], яка пройшла громадське обговорення і була презентована міністром освіти і науки України Л. Гриневич 18 серпня 2016 р. Цей документ — стратегія реформування середньої освіти до 2029 року. Презентуючи Концепцію «Нова українська школа», міністр оголосила 8 ключових компонентів, що входять до формули нової школи, а саме:

- новий зміст освіти, заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації в суспільстві;

- умотивований учитель, який має свободу творчості й розвивається професійно;

- наскрізний процес виховання, який формує цінності;

- педагогіка, що ґрунтується на партнерстві між учнем, учителем і батьками;

- орієнтація на потреби учня в освітньому процесі, дитиноцентризм;

- нова структура школи, яка дозволяє добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя.

Розглянемо детальніше перший ключовий компонент, який заснований на формуванні компетентностей, необхідних для успішної самореалізації особистості в суспільстві. Компетентність - це динамічна комбінація знань, умінь, цінностей та ставлень на їхній основі, які визначають здатність особи успішно вирішувати життєві проблеми, провадити професійну і подальшу навчальну діяльність [4, с. 10].

Ключові компетентності – ті, яких кожен потребує для особистої реалізації, розвитку, активної громадянської позиції, соціальної інклюзії та працевлаштування і які здатні забезпечити особисту реалізацію та життєвий успіх протягом усього життя [4, с. 10]. До ключових компетентностей Нової української школи відносять: спілкування державною (і рідною у разі відмінності) мовами, спілкування іноземними мовами, математична компетентність, основні компетентності у природничих науках і технологіях, інформаційно–цифрова компетентність, вміння вчитися впродовж життя, ініціативність і підприємливість, соціальна та громадянська компетентності, обізнаність та самовираження у сфері культури, екологічна грамотність і здорове життя.

За Національним освітнім глосарієм (2014), компетентність – це динамічна комбінація знань, умінь і практичних навичок, способів мислення, професійних, світоглядних і громадянських якостей, морально-етичних цінностей, яка визначає здатність особистості успішно здійснювати професійну та подальшу навчальну діяльність і є результатом навчання на певному рівні освіти. Отже, компетентність – це набуті реалізаційні здатності особистості до ефективної діяльності [8, с. 7; 9].

Компетентнісний підхід може стати особливо продуктивним для розробки сучасних систем технологічної підготовки школярів. Суть цього підходу в пріоритеті позапредметних, особистісно значущих знань і вмінь над предметними знаннями, а досвід показав, що найбільш соціально адаптованими виявилися люди, що володіють не сумою академічних знань, а сукупністю особистісних якостей: ініціативності, підприємливості, творчого підходу до справи, вміння приймати самостійні рішення.

Визнання компетентнісного підходу провідним у навчанні передбачає формування не лише предметних (мовних, лінгвістичних, лінгвокультурознавчої, комунікативних, мовленнєвих, дослідницьких, медіа освітніх та ін.), а й ключових (загальноосвітніх) компетентностей, зміщення акцентів зі знаннєвого на дієвий освітній результат: знання мають бути інструментом у розв'язанні життєвих проблем, засобом особистісного розвитку, соціалізації учнів, успішного професійного і особистісного становлення. Ключові (загальноосвітні) компетентності – це здатності, яких набуває кожен учень як суб'єкт навчально-виховного процесу для самовизначення, загального розвитку й самореалізації [8, с. 7].

Вважаємо, що однією із ідей сучасного виховання є ідея формування життєвої компетентності, так як у ключовому компоненті Концепції «Нова українська школа» говориться, що нова структура школи дозволяє добре засвоїти новий зміст і набути компетентності для життя. Поняття „життєва компетентність”

включає життєву мужність, наявність сенсу життя, оптимістичне відношення до реальності, здатність і готовність будувати активну життєву лінію, професійну кар'єру, розуміти й гармонізувати особисті й суспільні інтереси, зберігати традиційні форми свідомості (народні традиції, релігійні догми, сімейні основи) [1].

Життєва компетентність W. Brezinka пов'язує, по-перше, з формуванням і розвитком у людини демократичних ціннісних орієнтирів, по-друге, з наявністю здатності легко адаптуватися до змін в укладі життя, по-третє, із практичним гуманізмом, мистецтвом жити [1, с. 113], умінням людини керувати своїми внутрішніми процесами.

Життєва компетентність – складне утворення, певні особистісні якості, які, забезпечуючи продуктивне життєздійснення, демонструють інтегровану здатність – уміння жити: знання, уміння та навички, уявлення особистості про себе, життєвий досвід, життєві досягнення особистості, система цінностей, здатність когнітивно оцінювати й гнучко переосмислювати життєві ситуації, духовно-моральний розвиток [7].

Формування життєвої компетентності розпочинається у початковій школі, і визначається як складний процес, у результаті якого молодший школяр здобуває якості, необхідні йому для життєдіяльності в суспільстві, оволодіває соціальною діяльністю, комунікативними вміннями.

Аналізуючи Концепцію «Нова українська школа», ми виявили, що життєва компетентність в сучасних умовах є ключовим у вихованні підростаючого покоління. В освітньому процесі сучасної школи сприятливим для організації самовизначення школяра є формування у них власної картини бачення світу та уявлення про конкретні значущі цілі у майбутній життєдіяльності. Для цього необхідним є розвиток необхідних якостей і вмінь сучасної особистості, які перелічені у законопроекті «Нова українська школа», а саме: уміння читати і розуміти прочитане, уміння висловлювати думку усно і письмово, критичне мислення, здатність логічно обґрунтовувати позицію, виявляти ініціативу, творити, уміння вирішувати проблеми, оцінювати ризики та приймати рішення, уміння конструктивно керувати емоціями, застосовувати емоційний інтелект, здатність співпрацювати в команді.

Ключові компетентності й наскрізні вміння створюють «канву», яка є основою для успішної самореалізації учня – як особистості, громадянина і фахівця [4, с. 12].

Висновки. Таким чином, життєва компетентність є базовою характеристикою сучасної особистості ХХІ століття і включає необхідні якості і вміння, які зазначено у Концепції «Нова українська школа».

Проведений аналіз дав зрозуміти, що життєва компетентність є орієнтовною моделлю освіти та фактором розвитку компетентності в учнів. Сьогодні для школяра є значущим пошук особистого «Я», планування власних перспектив на майбутнє, самореалізація, наявність власного поля вибору, уміння приймати серйозні рішення, оцінювати ризики, розвиток готовності аналізувати наслідки власного вибору і робити висновки.

Пріоритетом нової школи має стати пропаганда навчання протягом усього життя та усвідомлення, що навчання не закінчується за шкільними стінами, а триває і в дорослому житті.

Література:

1. Brezinka W. Erziehung gals Lebenshilfe; Eine Einführung in die pädagogische situation. - Wien, Stuttgart, 1963. - 457 s.
2. Вагурин В. А. Синергетика еволюции современного общества / В.А.Вагурин. – Луганск: Копицентр, 2005. – 200 с.
3. Драйден Г. Революція в навчанні / Гордон Драйден, ДжаннеттВос; пер. з англ. Мирослава Товкало. – Л.: літопис, 2011. – 544 с.
4. Концепція нової української школи. [Електронний ресурс] // Міністерство -освіти і науки України: [офіційний веб-портал]. – Режим доступу <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczija.html>, вільний. – Назва з екрану.
5. Мартен Д. Соціологія глобалізації / Домінік Мартен, Жан-Люк Мецжер, Філіп П'єр; пер. з фр. Є.Марічева. – К.: Видав. Дім «КМ Академія», 2005. – 302 с.
6. Розова Т.В. Пострадянський соціальний простір у форматі діалогу з провідними акторами глобалізації: філософсько-політичний аспект / Т.В.Розова, В.В.Гайтан // Актуальні проблеми філософії та соціології. – 2016. – Вип.10. – С. 115–119.
7. Сохань Л. Життєва компетентність у технології життєздатності / Л. Сохань, І. Єрмаков // Кроки до компетентності та інтеграції в суспільство. Науково-методичний збірник. – К.: Контекст, 2000. – 672 с.
8. Семенов О. Сучасний урок у вимірі я- концепції професіонала /О.Семенов //Теоретичні питання культури, освіти та виховання: зб. наук. пр. / Київ. нац. лінгв. ун-т. – Київ: Вид. центр КНЛУ.- 2016.- Вип.54. - С. 15-21.
9. Українська мова. 10–11 класи. Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль – українська філологія. Профільний рівень / [укладачі: Л. І. Мацько, О. М. Семенов]. – К.: Грамота, 2011. – 70 с.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор Семенов Олена Миколаївна.

ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВНЗ

Сучасний розвиток виховних систем у вищій професійній освіті базується на концепції гуманітаризації і гуманізації, яка розкриває сутнісні сили людини. Мета виховання в гуманістичній педагогіці - всебічний культурний розвиток людини, здатність до духовного та фізичного саморозвитку, самовдосконалення та самореалізації [4, с. 11].

Ці тенденції в розвитку підходів до здійснення виховної роботи у ВНЗ в повній мірі можна застосувати і до теорії естетичного виховання як до одного з аспектів загальної теорії виховання. Необхідність здійснення естетичного виховання майбутніх фахівців у ВНЗ зумовлена тим, що воно готує молоду людину до найбільш оптимального чуттєво-емоційного та інтелектуального включення в життя суспільства [3]. Цієї мети можна досягти шляхом організації в межах ВНЗ цілісного сучасного виховного середовища.

У зв'язку з цим важливою методологічною передумовою гармонійного розвитку особистості є, перш за все, інтегративний підхід до організації освітньо-виховного процесу, що означає єдність цілей, завдань, змісту, методів і форм виховного впливу.

Термін «інтеграція» означає «об'єднання, з'єднання, підсумовування». Інтеграція розглядається як процес руху і розвитку певної системи, в якій ростуть число і інтенсивність взаємодії елементів, зменшується їх відносна самостійність, зміцнюються кореляційні зв'язки. Інтеграція - поняття теорії систем, що означає стан зв'язності окремих диференційованих частин в ціле, а також процес, що веде до цього стану [2, с. 307].

Інтегративний підхід в організації естетичного виховання студентів у рамках вищого навчального закладу як цілісного виховного середовища – це інтеграція сучасних гуманістичних виховних принципів і підходів, які довели свою ефективність в рамках вітчизняної і зарубіжної виховної практики і здатні забезпечити цілісність процесу естетичного виховання.

Інтегративний підхід повинен здійснюватися на змістовному, міжпредметному, міжособистісному і внутрішньо-особистісному рівнях. Основною є змістовна інтеграція естетичного і морального виховання, а також інтеграція естетичного виховання з професійною спрямованістю в підготовці майбутнього фахівця з метою гармонізації його особистісного і професійного становлення.

Становлення цілісної системи естетичних поглядів студента можливо на основі міжпредметної інтеграції, оскільки остання є важливою умовою естетичного виховання особистості майбутнього фахівця. З метою організації естетичного виховання у ВНЗ необхідно виділяти і активізувати ментально-опосередковані міжпредметні зв'язки [1], які виникають, коли засобами різних навчальних дисциплін формуються одні і ті ж компоненти особистості, необхідні майбутньому фахівцю для його особистісного і професійного становлення. Включення естетичного компонента у зміст навчальних дисциплін ВНЗ дозволяє студентам вийти за рамки усталених стереотипів мислення і поведінки і навчитися приймати нестандартні рішення, що є необхідною умовою цілісного і повного становлення майбутнього фахівця. При цьому естетична культура студента тісно пов'язана з його моральними якостями. На основі аналізу наукових робіт, присвячених проблемі міжпредметної інтеграції, а також проблемам організації естетичного виховання в вузі [3] був виявлений естетичний компонент в процесі вивчення гуманітарних дисциплін ВНЗ (іноземна мова, історія, культурологія) на основі ментально-опосередкованих міжпредметних зв'язків.

Значущість міжособистісної інтеграції для ефективного побудови процесу естетичного виховання обумовлена організацією ділового співробітництва і співтворчості студентів і викладачів через багатосторонню відкритість простору дидактичної взаємодії на основі принципу діалогічності освітнього процесу [5]. Результат міжособистісної інтеграції в рамках організації естетичного виховання студентів у ВНЗ втілюється в здатність майбутнього фахівця до діалогу, взаємодії з духовним світом іншого, в освоєнні діалогових технологій навчання та професійної діяльності.

Результатом естетичного виховання студентів у ВНЗ є внутрішньо-особистісна інтеграція естетичної культури майбутнього професіонала. Сутність внутрішньо-особистісної інтеграції естетичної культури майбутнього фахівця полягає в розкритті та вдосконаленні потреб і здібностей молодого людини до самовизначення, самовдосконалення, творчої самореалізації в художньо-естетичній, професійній та духовній сферах. У зв'язку з цим, одним з головних чинників досягнення внутрішньо-особистісної інтеграції є компетентісний підхід до організації естетичного виховання студентів у ВНЗ. Розуміючи процес внутрішньо-особистісної інтеграції естетичної культури майбутнього фахівця як прагнення до привнесення естетичного компонента в якості орієнтира в поведінці і діяльності, виділено базові елементи, що утворюють ядро естетичної культури студента на когнітивному, потребнісно-мотиваційному, емоційно-чуттєвому і дієво-практичному рівнях (естетичні знання, цінності, потреби, смак, ідеал, естетична діяльність), а також відповідні цим рівням естетичні компетентності: розвинена система естетичних цінностей; потреба в естетичному саморозвитку; потреба у творчій естетичній діяльності; знання в області естетики; вміння і навички в отриманні та узагальненні інформації в галузі культури і мистецтва; наявність

естетичного ставлення до об'єктів повсякденного життя; культура мови; естетика зовнішнього вигляду; навички самоорганізації естетичної діяльності; вміння працювати над естетичним саморозвитком.

Підвищення ефективності організації естетичного виховання студентів у ВНЗ в рамках інтеграційного підходу можливо при її гнучкому плануванні на основі створення виховних ситуацій та міжособистісної інтеграції суб'єктів виховання з метою розвитку естетичних компетенцій студентів. З цією метою застосовують комплекс варіативних педагогічних технологій (розвиваючі, проектного навчання, ігрові, діалогові, колективні творчі справи), відповідних змістовному, міжпредметному, міжособистісному і внутрішньо-особистісному аспектам інтеграційного підходу. На змістовному рівні інтегративний підхід до організації естетичного виховання застосовується у всіх основних формах виховного впливу і взаємодії: інтеграція з розумовим вихованням в рамках навчальної та науково-дослідницької діяльності студентів; з трудовим вихованням під час практики студентів і безпосередньо в навчальному процесі як в аудиторії під керівництвом викладачів гуманітарних дисциплін, так і під час самостійної роботи; з фізичним вихованням при проведенні спортивних заходів та заходів, присвячених здоровому способу життя. Інтеграція естетичного, морального виховання та професійної підготовки студентів досягається під час благодійної та волонтерської діяльності, де важливу роль відіграє педагогічне спілкування студента з куратором групи. Позитивний приклад педагога ВНЗ виявляється не тільки в його манері професійної поведінки та спілкування, а й у зовнішньому вигляді та спілкуванні, що, безсумнівно, також є важливими аспектами естетичного виховання майбутніх фахівців.

Основною формою міжпредметної інтеграції є технологія проектного навчання, оскільки [6] проектна діяльність втілює в собі потенційні можливості для розвитку потреб і здібностей студентів до самоактуалізації, що полягає у внутрішньо-особистісній інтеграції естетичної компетентності, яка виступає і як творчий процес, і як засіб і спосіб самовдосконалення суб'єктів виховного процесу.

Міжособистісна інтеграція реалізується на семінарських і практичних заняттях в рамках навчальних дисциплін «Культурологія», «Іноземна мова», «Історія» в формі дискусій і круглих столів, а також у формі бесід під час обговорення естетично орієнтованих заходів з кураторами навчальних груп. Ефективність і успішність реалізації діалогових технологій в першу чергу залежить від наступних факторів: рівня естетичної компетентності вузівського викладача, його готовності до естетичного саморозвитку та самовиховання; ступеня готовності викладача до застосування діалогових технологій, що виражається у встановленні зі студентами гуманних взаємин, позитивному баченні студентів, розумінні і прийнятті їх естетичних цінностей та інтересів.

В процесі вивчення іноземної мови аудиторні ролі ігри естетичної спрямованості на основі художніх і публіцистичних текстів сприяють розвитку творчих здібностей студентів, усвідомленню і прийняттю ними естетичного ідеалу і цінностей у навчанні, спілкуванні, професійній діяльності.

Психолого-педагогічні умови організації естетичного виховання майбутніх фахівців у ВНЗ на основі інтеграційного підходу включають забезпечення професійної спрямованості студентів та застосування компетентнісного підходу до організації естетичного виховання; орієнтацію процесу естетичного виховання на загальнолюдські моральні цінності; виявлення і використання естетичного потенціалу змісту навчальних дисциплін; здійснення системи заходів комплексної виховної взаємодії суб'єктів естетичного виховання.

Застосування інтеграційного підходу до організації естетичного виховання у ВНЗ дозволяє якісно поліпшити процес формування естетичної культури та естетичної компетентності майбутнього фахівця згідно з потребнісно-мотиваційним критерієм (наявність естетичної потреби, естетичних ціннісних орієнтацій), когнітивним (знання в галузі культури і мистецтва, вміння і навички роботи з інформацією естетичного характеру), емоційно-чуттєвим (наявність естетичного ідеалу, сформоване естетичне ставлення до себе, своїх вчинків, до об'єктів повсякденного життя), дієво-практичним (наявність естетичних здібностей і ступінь залученості в естетичну діяльність).

Література:

1. Буланова-Топоркова М.В. Педагогіка та психологія вищої школи: Навч. Посібник. – Ростов-н-Д.: Фенікс, 2002. – 544 с.
2. Велика радянська енциклопедія. – М., 1972.
3. Естетичне виховання в вузі // Управління якістю вищої освіти: теорія, методологія, організація, практика (Коллективна наукова монографія). Під наукової ред. А.І. Субетто. У 3-х тт. - Кострома: Вид-во КДУ, 2005. - 406 с.
4. Методика виховної роботи: Навч. пос. для студентів ВНЗ / Л.Байкова, Л.Гребенкіна та ін.; Під ред. В.Сластьоніна. - М.: Академія, 2009. - 144 с.
5. Царьова, Л.М. Гра як засіб естетичного виховання студентів у вузі / Л.М. Царьова // Російський науковий журнал. - 2008. - № 3/4. - С. 224-228.
6. Царьова, Л.М. Сутність і структура інтеграційного підходу до організації естетичного виховання студентів у вузі / Л.М. Царьова // Російський науковий журнал. - 2010. - № 2/15. - С. 243-248.

ЗАСОБИ МЕДІАОСВІТИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЖУРНАЛІСТИКИ

Постановка проблеми. Сучасна українська освіта, яка характеризується посиленням навчального процесу, вимагає розробку, апробацію та впровадження таких засобів, форм і методів навчання, які зменшують неефективне використання праці і часу, пришвидшують темп і сприяють підвищенню якості навчання.

Аналізуючи підготовку молодших спеціалістів за напрямком 061 Журналістика, вважаємо, що медіавиховання як напрямок педагогічної теорії та практики – це можливість дієво використовувати медіаресурси й застосовувати інноваційні інформаційні технології.

Зважаючи на процеси, які відбуваються в сучасному медіадовкіллі, молодшому спеціалістові сфери ЗМІ потрібно мати у своєму арсеналі знання з фаху, комунікативні навички, вміння здійснювати критичний аналіз, а, отже, володіти медіаграмотністю, що забезпечується за умови правильно організованої медіаосвіти. Аналізуючи вплив медіа на формування студентства, можемо стверджувати, що медіа – це ймовірний осередок інформації, важливої для розвитку індивідуальності. Зважаючи на це, ми вважаємо, що необхідно навчати студентську молодь візуальній медіакультурі (сприймання кіномистецтва та телебачення), музичній медіакультурі, розвивати естетичні смаки стосовно видів мистецтва, опосередкованих мас-медіа тощо. Широка доступність інформації різного характеру підтверджує той факт, що впровадження медіаосвіти – це важливий інструмент формування критичного мислення, аналізу змісту засобів масової комунікації, протистояння шкідливому впливу медіа.

Аналіз актуальних досліджень. Аналіз опрацьованих наукових джерел свідчить про актуальність порушеної проблеми. Це питання розглядали філософи (В. Андрущенко, Б. Мейлах, М. Причепій); педагоги і психологи (Т. Абрамова, Д. Полторак, С. Черепинський); методисти (С. Жила, Л. Чашка).

Сьогодні в Україні існує невелика кількість центрів медіаосвіти, що впроваджують проекти цього напрямку, зокрема, київська школа (керівник – Г.В. Онкович), львівська школа (керівник – Б.В. Потятиник) та інші. Координатор реалізації медіаосвіти в Україні – Інститут соціальної та політичної психології Національної академії педагогічних наук України – розробив та прийняв «Концепцію впровадження медіаосвіти в Україні» (у документі сформульовано ключові терміни, мету, завдання, основні принципи і форми медіаосвіти, напрями, етапи та умови її реалізації пріоритетні напрями розвитку медіаосвіти в Україні) [3].

Звернемо увагу на наукову розвідку І.М. Чемерис. Дослідниця розрізняє поняття «журналістська освіта» та «медіаосвіта». Поняття «журналістська освіта» І.М. Чемерис трактується як професійна освіта журналістів, підготовка кваліфікованих кадрів для медіаіндустрії; а поняття «медіаосвіта» тлумачить як процес розвитку й саморозвитку особистості на матеріалах та за допомогою засобів масової комунікації, уміння усвідомлено сприймати, критично осмислювати, інтерпретувати медіатексти з метою розширення загальних, соціокультурних та професійно значущих знань, комунікативних та творчих здібностей. Медіаосвіта є необхідною передумовою встановлення раціональних комунікаційних взаємозв'язків між суб'єктами комунікації та розвитку особистості загалом: активного споживача інформації – з одного боку та журналіста – з іншого, оскільки саме він є відповідальним творцем сучасного медіапростору [5].

Зважаючи на вищевикладене, актуальною є розробка матеріалів медіаосвіти в умовах системи освіти України. Тому **метою** статті є визначити можливість використання засобів медіаосвіти в системі підготовки майбутніх молодших спеціалістів з журналістики.

Виклад основного матеріалу дослідження. Термін «медіаосвіта» на спільному засіданні сектору інформації ЮНЕСКО та Міжнародної ради з кіно, телебачення та аудіовізуальної комунікації в 1973 році було вжито вперше. Але науковці також зазначають, що перша навчальна програма з медіаосвіти належить авторству М. МакЛюен (1959 рік). ЮНЕСКО провело чотири стадії формалізації концепції медіаосвіти.

До сьогодні єдиного погляду на інтерпретацію поняття «медіаосвіта» немає. Проаналізувавши погляди педагогів-теоретиків на це поняття, вважаємо, що медіаосвіта – це хід позитивного розвитку особистості засобами масової комунікації з метою формування культури спілкування, вмінь критично мислити, осмислено сприймати, інтерпретувати медіатексти задля отримання загальних та професійно значущих знань, розвитку креативних та комунікативних здібностей.

Теоретики-медіапедагоги основою вважають негативний чи позитивний вплив медіа на розвиток суспільства та особистості зокрема. Це дало поштовх для розробки різних підходів, теорій та моделей медіаосвіти. Виділяють такі теорії медіаосвіти: інструментальну (практичну, практико-утилітарну, технологічну); семіотичну (комунікативну); критичного мислення (когнітивну, політичну); культурологічну (соціокультурну, етичну, естетичну, художню); ін'єктивну (превентивну) [1, с. 28].

Н.М. Духаніна пояснює медіаосвіту як цілеспрямований, системний і перманентний процес розвитку особистості на матеріалі медіа з використанням новітніх та традиційних медіазасобів з метою опанування медіаграмотності (першої ланки медіаосвіти), з подальшим формуванням медіакомпетентності та медіакультури особистості [2].

Медіаграмотність – рівень медіакультури, який стосується вміння користуватися інформаційно-комунікативною технікою, виражати себе і спілкуватися за допомогою медіазасобів, свідомо сприймати і

критично тлумачити інформацію, відділяти реальність від її віртуальної симуляції, тобто розуміти реальність, сконструйовану медіаджерелами, осмислювати владні стосунки, міфи і типи контролю, які вони культивують [3].

Одним із ефективних та ефектних засобів навчання на заняттях української мови, української літератури, української мови за професійним спрямуванням студентів-журналістів вважаємо використання відеофрагментів. Ці засоби навчання доцільні на заняттях української мови різних типів: лекційних, семінарських, практичних, адже використання відеофрагментів забезпечує пошвидшення темпу заняття на будь-якому його етапі. Форми роботи з відеофрагментами – різноманітні: написання творів різних типів (вір-роздум, есе, замітки в газету); аналіз лексики (виявлення омонімів, різних шарів лексики, граматичних одиниць тощо) тощо. Відеофрагменти можуть стати основою для різних форм проведення занять з розвитку зв'язного мовлення, наприклад, проведення диспуту, складання діалогу, плану, тез, конспекту, переказу, здійснення аудіювання. Відеофрагменти – поштовх для створення власних висловлювань, для формування особистих переконань, для формування духовного світогляду, виховання патріотично свідомої, інтелігентної та моральної особистості. У той же час не заперечуємо провідну роль у роботі з книгою і погоджуємось з думкою О. Семеног, що книга повинна слугувати професійним орієнтиром у формуванні медіакомпетентного користувача – студента й учня, науковця і вчителя, може бути корисною для широкого кола читачів [4, с. 637].

На заняттях з української мови за професійним спрямуванням доцільно, на нашу думку, використовувати відеофрагменти за художніми творами чи інтерпретовані з художніх кінострічок. Наприклад, до теми «Культура мовлення» аналізуємо відеофрагмент за оповіданням «Елементарно» Григорія Шияна (діалог тележурналіста із артисткою Зоєю Ляпченко, нахабною і вульгарною; її небагате мовлення демонструє вузькість її розумових здібностей); пропонуємо студентам виконати такі завдання: провести диспут «Убозтво мови – це убозтво думки? Убозтво думки – це убозтво людини? Ну і що?»; скласти вір-роздум «Українські ЗМІ – проти української мови?!»; розробити проект «Як виховати в кожному високу культуру мовлення?».

Студенти, які навчаються за напрямом 061 Журналістика, мають можливість продовжити навчання у ВНЗ III-IV р.а. за спеціалізацією – реклама. Тому одним із різновидів завдань під час вивчення української мови вбачаємо роботу з рекламою. Алгоритм цих завдань повинен передбачати, на нашу думку, виконання чотирьох послідовних кроків: провести спостереження; визначити ціль реклами; сформулювати уявлення, які створює реклама та повідомлення, які вона надсилає; обдумати можливі наслідки цих повідомлень.

Під час опанування модулю «Культура фахового мовлення. Етика ділового спілкування» у ході вивчення української мови за професійним спрямуванням підсумковим завданням пропонуємо створення реклами обраного фаху (з кращими зразками можна ознайомитися за посиланням: <http://philologblog.at.ua>). Це дає можливість реалізувати мету курсу, зокрема, збагатити словник термінологічною, фаховою лексикою; підвищити загальномовний рівень майбутніх фахівців, формувати практичні навички ділового усного і писемного спілкування, розвивати комунікативні здібності.

Виконуючи завдання: перегляньте фрагмент із документального фільму «Ваш успіх у переговорах» і назвіть основні фактори успішних перемовин. Назвіть недоліки в запропонованих моделях ситуацій, студенти на занятті, частина якого відведена для сюжетно-рольової гри «Готуємо публічний виступ, ділову бесіду», пригадуючи знання з психології, етики, риторики, навчаються володіти різними видами фахового усного спілкування, а саме: готувати тематичні виступи, вибудовувати план бесіди, окрім того, у студентів розвивається мислення, увага, уява, а також формуються навички успішного використання української мови в професійній діяльності.

Назвемо форми групової роботи, де будуть доцільні відеофрагменти на патріотичну тематику. Це гуртки, літературні студії, клуби, товариства. Відеофрагменти патріотичного змісту можуть стати органічним компонентом таких форм масової роботи, як вечори, свята, фестивалі, конкурси, круглі столи. Використання відеофрагментів забезпечує патріотичне виховання через посилення емоційного фону заходів; яскравість подачі інформації, переживання, катарсис. Так, наприклад, під час проведення: театральних зустрічей з героями драматичних поем Лесі Українки – відеофрагмент за драматичною поемою «Оргія» (мотив національної самосвідомості, людської гідності представника пригнобленої нації); конференції «Ліна Костенко – золота сторінка української літератури» – відеофрагмент за драматичною поемою «Дума про братів неазовських» (проблема покути кожним з нас гріхів співвітчизників); лекторію «Володимир Винниченко – філософ, громадський діяч, митець» – відеофрагмент за п'єсою «Між двох сил» (проблема вибору героїв: Україна чи більшовицькі ідеї).

Гуртки різних напрямків (наприклад, відео клуб) – це об'єднання студентів, які люблять не тільки дивитися кіно, а й обговорювати побачене, вести предметну розмову про цей вид мистецтва (про його здобутки, проблеми, сучасний стан). Комітет клубу проводить зустрічі (наприклад, один раз на місяць). Педагогам потрібно слідкувати за підбором фільмів для перегляду, а також демонструвати не лише професійні кінофільми, але й відеофрагменти, створені студентами. Гуртківців потрібно заохочувати до фіксації заходів (фото, відео) з подальшим показом і написанням статей до газети, рецензій (зокрема, на прикладі нашого навчального закладу – студенти є членами редколегії газети «Коледжани» (з її номерами можна ознайомитись за посиланням:

http://mk.sumdu.edu.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=185).

Роботи членів гуртка можуть стати учасниками різних конкурсів. Уважаємо, що використання відеофрагментів – цікавий для студентів засіб патріотичного виховання, що може ефективно використовуватися як в аудиторній так і позааудиторній роботі. Наприклад, гуртківцями Машинобудівного коледжу СумДУ було розроблено та впроваджено соціальний проект «І оживе добра слава, слава України» – відеопроєкт на підтримку бійців зони АТО, організований з викладачами та студентами Машинобудівного коледжу Сумського державного університету (<http://philologblog.at.ua>). Також підготовка відеофрагментів є результатом популяризації будь-якої актуальної теми, адже створення продукту передбачає: роботу з темою, написання сценарію, проведення репетицій, аналіз відзнятого, монтаж. Яскравим прикладом цього є участь гуртківців у конкурсі відеороликів про академічну доброчесність у рамках проведення Всеукраїнської науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених з міжнародною участю «Академічна культура дослідника в освітньому просторі» (Суми, 2017) тощо.

Висновки та перспективи подальших наукових розвідок. На основі аналізу наукових джерел, вивчення педагогічного досвіду приходимо до таких висновків: сучасна медіаосвіта майбутніх молодших спеціалістів з журналістики актуальна тема для дослідження; використання різних засобів медіа активізує пізнавальні інтереси та формує інтелектуальну базу для майбутньої професійної діяльності. За умови творчого підходу використання медіазасобів методичне забезпечення дисципліни філологічного спрямування та навчального процесу загалом не тільки урізноманітнить, а й буде засобом для формування та розвитку мовної та мовленнєвої компетенції студентів-журналістів. У дослідженні акцентовано увагу на тому, що використання відео фрагментів, наприклад, сприяють вирішенню навчальних завдань, що їх ставить сучасне заняття мови та літератури, адже роблять його інтелектуальним, привабливим, емоційним.

Важливим фактором для вибору методів, прийомів, засобів навчання є методична компетенція викладача-філолога, що є темою наступної публікації.

Література:

1. Бабійчук Т.В. Сучасна медіаосвіта: відеофрагменти художніх творів на заняттях української мови та літератури в педагогічному коледжі: науково-методичний посібник/ Т.В. Бабійчук. – Житомир: Видавець О.О. Євенок, 2017. – 372 с.
2. Духаніна Н.М. Педагогічні умови застосування медіаосвітніх технологій у підготовці магістрів комп'ютерних наук.: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня кандидата пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Н. М. Духаніна – К., 2011. – 20 с.
3. Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. – Режим доступу: <http://osvita.mediasapiens.ua/material/konceptciyavprovadzhennya-mediaosviti-v-ukrayini.>
4. Семенов О. Медіапедагогіка у професійній підготовці майбутнього вчителя: здобутки і проблеми / Олена Семенов // *Interdyscyplinarność pedagogiki i jej subdyscypliny*; pod.redakcia Zofii Szaroty, Franciszka Szloska.- Krakowie: Uniwersytetu Pedagogicznego im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie, Akademii Pedagogiki Specjalnej im. Marii Grzegorzewskiej w Warszawie, 2013. –s.632-640.
5. Чемерис І.С. Формування професійної компетентності майбутніх журналістів засобами іншомовних періодичних видань: автореф. ... канд. педаг. наук за спец. 13.00.04 – теорія та методика професійної освіти / І. М. Чемерис. – Київ, 2008. – 24 с.

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор, Семенов Олена Миколаївна.

**Толкын Сламбекова
(Астана, Қазақстан)**

БҰҚАРАЛЫҚ АҚПАРАТ ҚҰРАЛДАРЫ – ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК СИПАТЫН ДАМУШЫ ФАКТОР РЕТІНДЕ

Біздің мемлекетімізде бүгінде қарқынды жүріп жатқан әлеуметтік, экономикалық, мәдени, ғылыми өзгерістер жеке тұлға тіршілігінің барлық жақтарына әсер етуде. Өйткені, белгілі бір қоғамда, әлеуметтік ортада, топта қабылданған мінез-құлық үлгілерін, адамгершілік сапаларды, әлеуметтік құндылықтар мен нормаларды жеке тұлға бойына сіңіру, олардың әлеуметтенуінің нәтижелі болуына ықпал етеді. Жеке тұлғаның әлеуметтік бітім-болмысы және адамдық қасиеттерінің негізгі белгілері көптеген орта, ондағы адамдардың кісілік бітімінің, қарым-қатынасының негізінде қалыптаса бастайды. Олай болса, қоғамның ілгерілеуі мен болашағы жеке тұлғаға әсер етуші объективті орталардың әсерінен болмақ.

Бүгінде әлемдік ғылыми айналымда жеке тұлғаның әлеуметтік сипатын қалыптастыру және осы мақсатта ұйымдастырылатын жұмыс ерекшеліктерін нақтылау өзекті де, көптеген ізденісті қажет ететін мәселе. Оның жеке аспектілерін философтар, психологтар, әлеуметтанушылар және педагогика ғылымдарының өкілдері зерттеуде. Бүгінгі зерттеулерде шығу тарихынан бастап, жеке тұлғаны әлеуметтендірудің қазіргі таңдағы жағдайы әлеуметтендіру ортасы, факторлары, әлеуметтендіру институттары және т.б. толық қамтылуда.

Жас ұрпақтың әлеуметтік сипатын зерттеген ғалымдар: И.С. Кон, А.В. Мудрик, П.И. Пидкасистый т.б. және отандық педагог ғалымдар Г.А. Уманов, Д.И. Хмель, М.И. Мұқанов, Л.Ә. Байсерке т.б. Ал, жас ұрпақты тікелей білім беру базасы - мектепте әлеуметтендірудің негіздері А.Н. Нысанбаев, З.У. Кенесарина, О.Н. Нұсқабаев, Д.К. Кішібеков, А.Н. Тесленко, Г.Л. Нұрманбетова, М.С. Керимбаева, Г.А. Жақыпова және т.б. ғылыми-зерттеу еңбектерінде тұжырымдалған [1; 2; 3; 4; 5; 6; 7].

Жеке тұлғаның қалыптасып, жетілуіне бұқаралық ақпарат құралдарының да күші ерекше. Олар балаға моральдық қалып туралы мағлұмат береді, мінез-құлқын қалыптастыруға ықпал етіп, өзіне-өзі қызмет ету дағдыларын дамытуға ықпал етеді.

Бүгінде бұқаралық ақпарат құралдарының негізінде жеке тұлғаны әлеуметтендіру мәселесі жан-жақты зерттелуде.

Бұқаралық ақпарат құралдарының жеке тұлғаның дамып, қалыптасуындағы орнын әр түрлі қырынан қарастырып жүрген бір топ ғалымдарды атап өтуге болады. Бұқаралық ақпарат құралдарының жеткіншек ұрпақты тұлға ретінде қалыптастыру мәселелері көптеген ғылым салаларының атап айтқанда, философия (Масанов Е.Ж. «Медиамадениеттегі адам проблемасы», 2012; В.В.Возчиков «Философия образования и медиакультура информационного общества», 2007; Губенко М.С. «Телевизионная коммуникация как фактор виртуализации массового сознания», 2009), саясаттану (Е.Б.Баймуханов «Роль СМИ в формировании политического сознания молодежи РК», 2010; Исабаев Б.Ө. «БАҚ және Қазақстандағы этносаяси процестер», 1996) мәдениеттану, тарих, педагогика (Кенжалин Ж.О. «Бұқаралық ақпарат құралдарының қазақстандық патриотизмді қалыптастырудағы ролі», 2004; Айдагулова А.Р. «Формирование воспитательной медиасреды педагогического вуза», 2012 г; Анайкина Ю.С. «Формирование социального опыта старшеклассников в процессе медиаобразования», 2011; Змановская Н.В. «Формирование медиаобразованности будущих учителей», 2004), психология (Кортиева Д.В. «Формирование ценностных ориентаций подростков в процессе медиаобразования», 2009), әлеуметтану (Кантор А.Р. «Телевизионное образование как фактор развития информационной культуры учащиеся молодежи в современных условиях», 2010; Коваленко Д.Г. «Формирование информационно-коммуникативной культуры молодежи в системе высшего образования», 2012) зерттеу мәселеріне айналған [8; 9; 10].

Сондай-ақ, ғылыми айналымда бұқаралық ақпарат құралдарын оқу-тәрбие процесінде қолдану тиімділігі, медиасауаттылық, медиақұзиреттілік, медиабілім беру мәселесі де ғалымдардың назарынан тыс қалмаған. Оған дәлел Л.М. Баженова, О.А. Баранов, Л.С. Зазнобина, И.С. Левшин, Л. Мастерман, С.Н. Пензин, А.А. Новикова, Ю.К. Усов, А.В. Федоров, А.В. Шариков, Г.В. Абросимова, А.П. Апполонова, В.Ш. Самедов, О.П. Симанчук, Н.В. Иванова, Н.С. Малеванный, Г.Х.А. Махмудова, Ю.М. Новокшинов, Д.Ф. Мезенцев, Г.С. Мельник, Т.А. Репида, С.В. Миликидзе, Н.К. Шипатильник, С.Н. Янпольский, ал отандық ғалымдардың ішінде Қ.А. Ақтамбеков, С. Абдукадирова, Р.Г. Ахмадиев, В.А. Бородин, И.П. Гуляева, Ү. Жұмабекова, С.Н. Имашев, Г. Исмағұлова, Н.М. Наренов, Ә.О. Оразова, Н.П. Скальковская, А.А. Тіленбаева, П.Б. Сейітқазы және т.б. құнды зерттеулері [11; 12; 13; 14; 15].

Қазақстандық ғалым Сейітқазы П.Б. «Болашақ мұғалімдерді бұқаралық ақпарат құралдары арқылы тәрбие үрдісіне дайындаудың ғылыми-теориялық негіздері» (2009 ж.) тақырыбындағы докторлық диссертациясында бұқаралық ақпарат құралдарының тәрбие үрдісіндегі орнына бүгінгі күн тұрғысынан баға берілген, БАҚ арқылы болашақ мұғалімдерді тәрбие үрдісіне дайындаудың маңыздылығы нақтыланған, «болашақ мұғалімдерді бұқаралық ақпарат құралдары арқылы тәрбие үрдісіне дайындау», «бұқаралық ақпарат құралдары арқылы тәрбие беру» ұғымдарының педагогикалық мәні нақтыланған, білім беру жүйесінде бұқаралық ақпарат құралдарын пайдалану жайы және оған болашақ мұғалімдерді дайындау мәселесі талданған, болашақ мұғалімдерді БАҚ арқылы тәрбие үрдісіне дайындаудың тұжырымдамасы мен моделі жасалған және оған ғылыми негізделген талаптар дайындалған, болашақ мұғалімдерді БАҚ арқылы тәрбие үрдісіне дайындауда жоғары педагогикалық оқу орындары оқу-тәрбие үрдісінің мүмкіндіктері, білім мазмұнын жетілдіру негіздемесі, болашақ мұғалімдерді БАҚ арқылы тәрбие үрдісіне дайындаудың педагогикалық жүйесі жасалып және оның тиімділігі негізделген; болашақ мұғалімдерді БАҚ арқылы тәрбие үрдісіне дайындаудың тиімділігі дәлелденген [11].

«Бұқаралық ақпарат құралдары туралы» Қазақстан Республикасының заңы 06.08.1999 жарияланып, соңғы өзгерістер мен толықтырулар 2009 жылғы 06 ақпандағы № 123 – IV Конституциялық заңға енгізілген. Заңда БАҚ қатысты түсініктерге төмендегідей анықтама берілген:

«бұқаралық ақпарат - тұлғалардың шектеусіз топтарына арналған баспа, дыбыс-бейне және өзге де хабарлары мен материалдары»;

«бұқаралық ақпарат құралы - мерзімді баспасөз басылымы, радио және теледидар бағдарламасы, киноқұжаттама, дыбыс-бейне жазбасы және көпшілік қол жеткізе алатын телекоммуникациялық желілердегі (интернет және басқалары) WEB-сайттарды қоса алғанда, бұқаралық ақпаратты мерзімді немесе үздіксіз жария таратудың басқа да нысаны»;

«мерзімді баспасөз басылымы - тұрақты атауы, ағымдағы нөмірі бар және кемінде жарты жылда бір рет шығарылатын газет, журнал, альманах, бюллетень, олардың қосымшасы; теледидар, радио, бейне, кино хроникалық бағдарламасы - толық атауы бар және кемінде жылына бір рет эфирге шығатын мерзімді дыбыс-бейне хабарлары мен берілімдерінің жиынтығы»;

«бұқаралық ақпарат құралдарының өнімі - мерзімді баспасөз басылымының жеке нөмірінің немесе дыбыс-бейне бағдарламасының таралымы немесе таралымының бір бөлігі, радио, теледидар, кино

хронікалық бағдарламалардың жеке шығарылымы, көпшілік қол жеткізе алатын телекоммуникациялық желілердегі WEB-сайтта берілген ақпарат» [16].

Бұқаралық ақпарат - тұлғалардың шектеусіз топтарына арналған баспа, дыбыс-бейне және өзге де хабарлары мен материалдары. БАҚ мақсаты – іргелі ғылыми зерттеулердің нәтижелерін насихаттау.

Бұқаралық ақпарат құралдары адам өміріндегі тың әрі өткір мәселелерді көтеріп, халықтың ойларын, ұсыныстарын ортаға салатын, әртүрлі көзқарастардың көрініс табатын ортасы.

Оқырман, тыңдарман, көрермен қауымды БАҚ-пен тығыз байланыста ұстап, оларды медиа ісіне тарту, шығармашылыққа, ақпарат жинауға қарапайым тұрғындардың араласуын және күнделікті тіршілік түйіткілдерінің, әлеуметтік мәселелердің басты тақырыпқа айналуы азаматтық журналистика құбылысын туындатады. Тұрғындардың көпшілігін өмірлік жағдайлар қызықтырады, бұл таңдау көбінесе аймақтың қатынастар жиынтығына пайда әкеледі, осылайша сәйкес жаңалықтар беріледі.

Бұқаралық ақпарат құралдардың әлеуметтік ортадағы рөлі бірнеше жағдайда анықталады. Бұқаралық ақпарат құралдары әлеуметтік институттың бірі бола қоғам мен жеке әлеуметтік топтардың тапсырмасын орындайды. Бұл бұқаралық ақпарат құралдары осы және басқалай шараларда әлеуметтенуге бағытталған әсер көрсетеді деп санауға мүмкіндік береді. Бұқаралық ақпарат құралдары адамға әлеуметтік норма мен саясаттың нарықтық және басқа қоғам өмірінде бағалықты қалыптастыруды орнатады.

Бұқаралық ақпарат құралдары - әлеуметтендіру факторы ретінде халықтың, әсіресе, жас ұрпақтың рухани мәдени құндылықтары туралы білім көзі де болып табылады. Осылардың ішінде ұрпақ тәрбиесіне тікелей ықпал жасау мүмкіншілігі басым тұрғаны мерзімді баспасөз. Өйткені, БАҚ қоғамдық пікірді қалыптастыруда халыққа жақын.

БАҚ жеке тұлғаның қабілеттер жиынтығын дамытады; танымдық белсенділіктің жоғары болуын қамтамасыз етеді; ой дербестігіне тәрбиелейді; шығармашылыққа жұмылдырады; жоғары эстетикалық және интеллектуалдық бағыт-бағдар береді. Бұқаралық ақпарат құралдары танымдық, әлеуметтік-мәдени, рекреативті (адамдардың бос уақыттағы ісін анықтайды), релаксациялық (денсаулықты қалпына келтіру) сынды қызметтерді атқарады.

Бүгінде интернет таным көзіне айналған. Өйткені, интернетті қолданушы әлемнің кез-келген түкпір-түкпірінен ақпарат алуға деген мүмкіндіктің шексіздігін иелене отырып, өзінің ақыл-өрісін, білімін кеңейтеді. Өзіндік білім алуға деген талпынысқа ынталандырушы фактор ретінде интернет адамның білуге деген ынтасына қызмет етсе, кей жағдайда керісінше асқынған рефлексияны тудырады. Осы орайда әсіресе медиасанаттылықты дамыту өте өзекті мәселе қатарында тұр. Ол дегеніміз жас баланың ақпараттармен жұмыста, оларды жинақтауда, зерттеуде медиа ресурстарды дұрыс таңдауы, өңдеуі, қажетіне жаратуы. Олай болса, педагогикалық қауымның басты мәселесі балалардың бос уақыттарын материалды дұрыс іздеп, қажеттілерімен ғана жұмыс жасауына бағыттау болмақ. Ізденіс барысында игерген материалын білімін жетілдіруде, оқу үдерісінде қолдануға әкелу қажет.

Біріншіден ақпараттық уақытта ақпарат мөлшерінің шамадан тыс болуы, екіншіден ақпараттың идеологиялық маңыздылығы; үшіншіден ақпаратты тарату күштерінің басымдылығы, күн сайын олардың күшеюі; төртіншіден, ғылымның барлық саласындағы визуальды коммуникация мен ақпарат мазмұнының маңыздылығы; бесіншіден, талаптарға сәйкес білім алушыларды оқытудың қажеттілігі, ақпаратты дербестендіруде ұлттық және халықаралық үдерістердің ұлғаюы және т.б. мәселелер бүгінде қоғам үшін, білім алушы үшін медиасанаттылықты, медиамәдениеттілікті дамытудың қажеттілігін және оның уақыт талабы екендігін дәлелдейді.

Сонымен, теориялық интерпретация бізге «БАҚ негізінде жеке тұлғаны әлеуметтендіру» ұғымын былай деп нақтылауымызға көмектеседі: «БАҚ негізінде жеке тұлғаны әлеуметтендіру – социумда жинақталған жеке тұлғаның дамуына қажетті әлеуметтік тәжірибені, ондағы әлеуметтік нормаларды, принциптерді, құндылықтарды меңгеру, әлеуметтік рөлдерді орындау тәсілдері мен қоғамдық мінез-құлық дағдыларын игеруі, нәтижесінде оның әлеуметтік толысуы. Жеке тұлғаның әлеуметтік толысуы (өз беттілік; адами толысу); интеллектуалдық толысу (әлеуметтік рөлдерді орындауға қабілетті ақыл-ойдың дамуы); құқықтық толысу (құқығы мен міндеттері туралы білім); саяси толысу (азаматтық борыш сезімі, әлеуметтік-саяси белсенділік)».

Қолданылған әдебиеттер:

1. Мудрик А.В. Социализация человека: Учеб. пособие для студентов высш. учеб. заведений. М., 2004.- 304 с.
2. Мудрик А.В. Социализация и «смутное время». М., 1991.
3. Мудрик А.В. Социальная педагогика. М., 2005.
4. Кон И.С. Социология личности. – М., 1967.
5. Кон И.С. Ребенок и общество. М.,1988. – Б. 188
6. Тесленко Г.А., Керимбаева М.С., Джакупова Г.А. Профилактика подростковой девиации: теория и практика. Астана, Центр СПС ИПК ИПКСО, 2005.
7. Тесленко А. Н. Социализация молодежи. Алматы – Астана, 2002
8. Источниковедческий указатель и аналитический сборник по теории и истории медиаобразования. /Сост. П.Б. Сейітқазы, Қ.Б. Боргекова, Ж.Т. Сулейменова. – Астана, Мастер По, 2012. – 86 с.
9. Исабаев Б.Ө. БАҚ және Қазақстандағы этносаяси процестер. Автореф. фил.ғыл.канд. – Алматы, 1998.

10. Кенжалин Ж.О. Бұқаралық ақпарат құралдарының қазақстандық патриотизмді қалыптастырудағы ролі. Автореф. фил. ғыл. канд. – Алматы, 2004.
11. Сейітқазы П.Б. Болашақ мұғалімдерді бұқаралық ақпарат құралдары арқылы тәрбие үрдісіне дайындаудың ғылыми-теориялық негіздері. Автореф. пед. ғыл. докторы. Астана, 2009ж.
12. Сейітқазы П.Б. Болашақ мұғалімдерді БАҚ арқылы тәрбие үрдісіне дайындау. Монография. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, 2009. – Б. 311.
13. Сейітқазы П.Б. «Бұқаралық ақпарат құралдарын мектепте пайдалану әдістемесі». – Астана: Культегин, 2008. - Б.127
14. Сейітқазы П.Б. Баспасөз және тәрбие мәселесі. – Астана: Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ 2007. – Б. 110.
15. Оразова Ө. Тәрбие берудегі баспасөздің ролі // Қазақстан мектебі. 2002, № 5, 7-9 беттер.
16. Қазақстан Республикасының «Бұқаралық ақпарат құралдары туралы заңы» (толықтырулармен) 06 ақпан, 2009 ж.

СЕКЦІЯ: ПСИХОЛОГІЯ

Тетяна Скорбач, Олександр Неплях
(Харків Україна)

ПРЕДМЕТ І РОЗДІЛИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ

Клінічна психологія — галузь психології, яка займається вивченням психологічних аспектів здоров'я та хвороби, особливостей впливу психологічних чинників на стан здоров'я та перебіг захворювання, особливостей індивідуального реагування на хворобливі стани, розробкою психопрофілактичних та реабілітаційних заходів. Клінічна психологія включає: діагностику психічного здоров'я, організацію і проведення наукових досліджень для розуміння психофізичних проблем і розробку, проведення і оцінку психологічної корекції [1].

Клінічна психологія - дисципліна, що включає в себе оцінку психічного здоров'я, організацію і проведення наукових досліджень для розуміння психічних проблем і розробку, проведення та оцінку психологічної корекції і допомоги (психотерапія). Психотерапевтичні методи клінічної психології: психологічне консультування, індивідуальна психотерапія, сімейна психотерапія, сімейне консультування та різні форми підтримки людей, що зазнають проблеми з адаптацією.

Термін «клінічна психологія» був введений американським психологом Лайтнером Уитмером (1867-1956), вузько визначав його як вивчення індивідів шляхом спостереження або експерименту з наміром зробити зміну сучасному визначенню Американської психологічної асоціації: Область клінічної психології інтегрує науку, теорію і практику з метою зрозуміти, передбачити і полегшити дезадаптацію, інвалідність і дискомфорт, так само як і сприяти адаптації, пристосуванню і особистісному розвитку. Клінічна психологія концентрується на інтелектуальних, емоційних, біологічних, психологічних, соціальних та поведінкових аспектах функціонування людини протягом життя, в різних культурах і на всіх соціоекономічних рівнях.

Предмет клінічної психології

Клінічна психологія - спеціальність широкого профілю, що має міжгалузевий характер і бере участь у вирішенні комплексу задач в системі охорони здоров'я, народної освіти та соціальної допомоги населенню. Робота клінічного психолога спрямована на підвищення психологічних ресурсів та адаптаційних можливостей людини, гармонізацію психічного розвитку, охорону здоров'я, профілактику і подолання недуг, психологічну реабілітацію.

Предмет клінічної психології як науково-практичної дисципліни:

Психічні прояви різних розладів.

Роль психіки у виникненні, перебігу та запобігання розладів.

Вплив різних розладів на психіку.

Порушення розвитку психіки.

Розробка принципів і методів дослідження у клініці.

Психотерапія, проведення та розробка методів.

Створення психологічних методів впливу на психіку людини в лікувальних і профілактичних цілях.

Клінічні психологи займаються дослідженням загально-психологічних проблем, а також проблемами визначення норми і патології, визначенням співвідношення соціального і біологічного в людині в ролі свідомого і несвідомого, а також рішенням проблем розвитку та розпаду психіки.

Розділи клінічної психології

Патопсихологія і клінічна патопсихологія

Патопсихологія займається питаннями порушень психіки людини, розладами адекватного сприйняття світу через ураження центральної нервової системи. Патопсихологія вивчає закономірності розпаду психічних процесів при різних розладах (хвороби), а також фактори, що сприяють створенню ефективних корекційних методів лікування. В практичні завдання патопсихології входить аналіз структури психічних розладів, встановлення ступеня зниження психічних функцій, диференціальна діагностика, вивчення особливостей особистості та дослідження ефективності терапевтичних впливів.

Існує відмінність між патопсихологією, або розгляд психічної сфери людини з точки зору методів психології, і психопатологією, що розглядає психіку людини з точки зору нозології і психіатрії. Клінічна психопатологія досліджує, виявляє, описує і систематизує прояви порушених психічних функцій, патопсихологія ж розкриває психологічними методами характер перебігу та особливості структури психічних процесів.

Нейропсихологія

Нейропсихологія - велика наукова дисципліна, що досліджує роль мозку і центральної нервової системи у психічних процесах, зачіпає питання психіатрії і неврології, так і філософії свідомості, когнітивної науки і штучних нейрональних мереж. Радянська школа нейропсихології займалася в основному дослідженням причинно-наслідкових відносин між ураженнями мозку, їх локалізацією та змінами з боку психічних процесів. В її завдання входило вивчення порушених психічних функцій у результаті пошкодження головного мозку, дослідження локалізації вогнища ураження і питань відновлення порушених психічних функцій, а також розробка теоретичних і методологічних проблем загальної та

клінічної психології. Провідну роль у створенні нейропсихології як самостійної дисципліни зіграли радянські вчені А. Р. Лурія і Л. С. Виготський, чий дослідження отримали світове визнання.

Психосоматика

Психосоматика досліджує проблеми хворих соматичними розладами, у походженні і перебігу яких велику роль відіграє психологічний фактор. У сферу психосоматики входять питання, пов'язані з онкологічними та іншими важкими захворюваннями (повідомлення про діагноз, психологічна допомога, підготовка до операції, реабілітація та ін) і психосоматичними розладами (при переживанні гострої і хронічної психічної травми; проблеми включають симптоми ішемічної хвороби серця, виразкової хвороби, гіпертонічної хвороби, нейродермітів, псоріазу та бронхіальної астми).

Психологічна корекція

Психологічна корекція, або психокорекція, пов'язана з особливостями допомоги хворій людині. У рамках даного розділу, відбувається розробка психологічних основ психотерапії, психологічна реабілітація як системна медико-психологічна діяльність, спрямована на відновлення особистого соціального статусу шляхом різних медичних, психологічних, соціальних і педагогічних заходів, психогігієна як наука про збереження й підтримання психічного здоров'я, психопрофілактика, або сукупність заходів щодо попередження психічних розладів, а також медико-психологічна експертиза працездатності.

Клінічна психологія і психіатрія

Хоча клінічні психологи і психіатри поділяють загальну фундаментальну задачу - лікування психічних розладів - їх підготовка, погляди і методології часто дуже відрізняються. Можливо, найбільш важливою відмінністю є те, що психіатри - це медичні лікарі з як мінімум 4-5 роками медичної підготовки і ще кількома роками інтернатури, протягом якої вони найчастіше можуть вибрати вузьку спеціалізацію (наприклад, робота з дітьми або інвалідами). Наслідком цього є те, що психіатри, як правило, використовують медичну модель для оцінки психологічних проблем (тобто клієнтів вони розглядають як пацієнтів з захворюваннями), а лікування їх часто ґрунтується на застосуванні психотропних препаратів як головного методу по досягненню лікувального ефекту (хоча багато психіатри і використовують у своїй діяльності психотерапію). Їх медична підготовка дозволяє їм повною мірою використовувати все медичне оснащення сучасної клініки. Клінічні психологи ж, як правило, не прописують медикаменти, хоча в останні роки в деяких штатах США спостерігається рух по вирішенню психологам з деякими обмеженнями прописувати медикаментозні препарати. Для цього їм необхідно пройти додаткову спеціальну підготовку, а медикаменти, в основному, обмежуються психотропними препаратами. Звичайно ж багато клінічні психологи працюють у співпраці з психіатрами, щоб забезпечити всі свої терапевтичні потреби.

Методи клінічної психології

У клінічній психології використовується безліч методів, що дозволяють об'єктивізувати, диференціювати і кваліфікувати різні варіанти норми і патології. Вибір методики залежить від завдання, що стоїть перед психологом, психічного

стану хворого, освіти пацієнта, ступеня складності психічного порушення. Виділяють наступні методи:

Спостереження

Бесіда

Психофізіологічні методи (наприклад, ЕЕГ)

Біографічний метод

Вивчення продуктів творчості

Анамнестичний метод (збір відомостей про лікування, перебігу та причини розладу)

Експериментально-психологічний метод (стандартизовані і нестандартні методики)

Психотерапія

Психотерапія - основний метод психологічної корекції, здійснюваний клінічним психологом, в загальному вигляді представляє собою набір технік і методик, застосовуваних психотерапевтом для проведення змін психоемоційного стану людини, його поведінки та комунікативних патернів, поліпшення його самопочуття і поліпшення здатності до адаптації в соціумі. Психотерапії проводяться як в індивідуальному порядку, так і в групах. Існує безліч різних напрямків психотерапії: психодинамічна психотерапія, когнітивна психотерапія, гуманістична психотерапія, сімейна психотерапія, гештальт-психотерапія; в останні десятиліття також спостерігається виділення трансперсональних видів психотерапії, а також поступове визнання отримує НЛП-психотерапія.

Проблема психічної норми і патології

Клінічна психологія займається проблемою визначення, що ж таке психічна норма та патологія. В рамках нозологічного підходу прийнято виділяти два стани людини - здоров'я і хвороба. Типовими ознаками здоров'я вважаються структурне і фізичне збереження нервової системи і органів людини, індивідуальна пристосованість до фізичного та соціального середовища, збереження стабільного звичного самопочуття. Хвороба характеризується загальним або частковим зниженням пристосованості, при цьому виділяють наступні можливі наслідки хвороби: повне одужання, видужання з наявністю залишкових явищ, інвалідизація (отримання дефекту) і летальний результат. Також виділяють патологічне психічний стан, обумовлений етіологією процесу. Питання визначення норми і патології є вкрай складним і зачіпає різні сфери людської діяльності - від медицини і психології до філософії і соціології. Було здійснено ряд спроб вивести критерії психічної норми, в число яких включали відповідну віком людини зрілість почуттів,

адекватне сприйняття дійсності, наявність гармонії між сприйняттям явищ та емоційним ставленням до них, уміння уживатися з собою та соціальним оточенням, гнучкість поведінки, критичний підхід до обставин життя, почуття ідентичності, здатність планувати і оцінювати життєві перспективи. У багатьох випадках під психічною нормою визначають те, наскільки індивід адаптований до життя в соціальному середовищі, наскільки він продуктивний і критичний в житті [2].

Завдання клінічного психолога: психопрофілактичні, психодіагностичні, експертні, психотерапевтичні, корегувальні і реабілітаційно-відновні [3].

При постановці діагнозу психіатри та клінічні психологи користуються як особистим досвідом та загальними рекомендаціями, так і Міжнародною класифікацією хвороб (МКБ) і «Діагностичним і статистичним довідником з психічних розладів»[2].

Література

1. https://uk.wikipedia.org/wiki/Клінічна_психологія
2. http://psychologis.com.ua/klinicheskaya_psihologiya-1.htm
3. <http://www.studfiles.ru/preview/5186052/page:32/>

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук Скорбач Тетяна Василівна.

**Тетяна Скорбач, Олександр Неплях
(Харків Україна)**

РОЛЬ І МІСЦЕ ПСИХОЛОГА ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Виробництво — процес створення матеріальних і суспільних благ, необхідних для існування і розвитку. Створюючи певні блага люди вступають у зв'язки і взаємодію – виробничі відносини. Тому виробництво є завжди суспільним.

Процес виробництва за своєю структурою складається з 4-х фаз:

- власне виробництво
- основне виробництво
- виробнича інфраструктура
- соціальна інфраструктура
- розподіл
- обмін
- споживання [1].

Практичний психолог - фахівець-психолог, який має вищу освіту і займається психологічною практикою: надає психологічні послуги людям і організаціям, провідний консультації і тренінги, що влаштовує терапію і шоу, що займається колись просвітницькою роботою, коли-то розважаючи людей. Досвідчений астролог займається теж в першу чергу практичною психологією, але у нього зазвичай немає диплома психолога і, головне, він вирішує позиціонувати себе по-іншому, продавати себе як астролога, а не як психолога - якщо астролога краще купують. Питання маркетингу, уявлення себе на ринку - важливий. Багато психологів, раптом розуміючи, що в його ніші психологи не в честі, відхрещуються від психології і називають себе: психоаналітик, гештальт-терапевт, коуч [2].

Технічний прогрес в інформаційних технологіях, сфері обслуговування, промисловості незмінно супроводжується підвищенням ролі кваліфікованого персоналу організацій в досягненні високої ефективності діяльності підприємства. Зростає і коло фахівців, від надійності та якості роботи яких залежить прибуток організації. Все частіше до суб'єктів системи управління людськими ресурсами відносять крім власне персоналу також і партнерів, клієнтів, споживачів даної організації. Людські ресурси організації являють собою сукупність знань і досвіду, здібностей і талантів, оригінальних ідей і мудрості людей, що працюють як усередині організації, так і в тісному контакті з нею.

Виділяють кілька положень, що відрізняють концепцію управління людськими ресурсами від системи управління персоналом:

1) положення про наявність певної філософії, яка описує спільні цінності та керівні принципи в організації.

2) вимога спиратися у прийнятті рішень на стратегічні потреби організації в перспективних співробітників. Людський потенціал організації стає предметом інтересу керівників організації, а не тільки приватної функцією відділу персоналу.

3) положення про провідну роль менеджерів середньої ланки в управлінні і розвитку персоналу. Завдяки вдосконаленню технологій управління ефективністю співробітників, таких як система ключових показників ефективності, індивідуальних планів розвитку і т.д., а також збільшенню компетентності управлінців усіх рівнів зростає роль менеджерів нижчої та середньої ланки, лінійних керівників.

4) управління людськими ресурсами, яке передбачає сильну і адаптивну корпоративну культуру, стимулюючу атмосферу взаємної відповідальності працівника і роботодавця.

Стратегічним завданням системи управління людськими ресурсами стає забезпечення надійного і стабільного функціонування та сталого розвитку організації в довгостроковій перспективі в контексті постійного вдосконалення і встановлення відносин з клієнтами. В рамках даної системи ключовим ресурсом організації стають люди (співробітники, керівники, постачальники, клієнти, партнери), майстерність, стабільна, успішна і ефективна робота цих людей стає конкурентною перевагою організації, частиною нематеріальних активів підприємства. Завдання управління людськими ресурсами реалізуються через такі види діяльності, як планування чисельності персоналу та кадрової наступності, вивчення тенденцій зміни на ринку праці, управління корпоративними знаннями, формування певної корпоративної культури, впровадження різних програм управління ефективністю персоналу (управління за цілями, управління за цінностями, система ключових показників ефективності і т.д.).

Психологічна служба - особливий підрозділ в структурі організації, основна функція якого полягає в підвищенні ефективності виробництва за допомогою проведення психологічних заходів з персоналом. Спрямованість її роботи буде залежати від тих завдань і потреб, які висуває перед нею організація. У роботі психолога в організації є кілька основних положень, які відрізняють фахівців цієї галузі і характеризують їх діяльність як особливу і специфічну діяльність суб'єктів праці. О. А. Конопкін зазначає, що одними з основних завдань психолога є оптимізація діяльності людини і її поведінки в цілому, встановлення причин відхилень у його діяльності і невдач, а також знаходження шляхів їх подолання. Е. А. Климов, розглядаючи область докладання зусиль психолога у забезпеченні трудової практики, виділяє кілька основних положень, що відрізняють діяльність психолога: "а) прагнення не тільки полегшити працю людини, але і зробити її ефективною, надійною, безпечною, творчою, що приносить задоволення від процесу і результату (особистого й суспільного), б) пристосування не тільки праці до людини, а й людини до праці; в) відображення значних індивідуальних особливостей, відмінностей, властивих кожній людині і проявляються опосередковано у праці, значної мінливості стану психіки, особливо під впливом факторів праці". Високий рівень затребуваності психолога в організації, багатоплановість і різнобічність його професійної діяльності частково визначають поділ, виділення більш приватних конкретних сфер його праці, обумовлюючи тим самим специфічні особливості цих напрямків. Грунтуючись на основних процесах циклу управління людськими ресурсами, виділяють наступні варіанти трудового поста психолога в організації:

1. Менеджер з підбору персоналу. Він здійснює свою професійну діяльність, працюючи усередині підприємства відповідно до загальних її цілей розвитку і напрямками кадрової політики. До числа його основних функцій відносяться: визначення потреби в персоналі, проведення діагностики результатів трудової діяльності шукачів та їх сумісності з колективом, організація конкурсу на заміщення вакансій, участь у підготовці програм з адаптації персоналу.

2. Тренінг-менеджер і менеджер з навчання та розвитку персоналу. Вони забезпечують можливість для отримання нових знань і умінь з метою підвищення показників праці окремих працівників, команд і організації в цілому, для реалізації бізнес-показників, а також тактичних і стратегічних цілей організації. Провідною діяльністю тренінг-менеджера (бізнес-тренера) є розвиток знань, умінь і навичок фахівців компанії. В обов'язки тренера зазвичай входять: розробка програм і циклів навчання, проведення тренінгів, семінарів. До основної діяльності менеджера з навчання можна віднести організацію планування, забезпечення навчання в компанії, а також оцінку результатів навчання. В основі організації навчання всередині компанії лежить дотримання двох основних принципів - принципу системності, екологічності навчання. Перший принцип - навчання - є системою, тобто сукупністю наступних взаємопов'язаних компонентів: виявлення потреби в навчанні, плануванні навчання та розробки програм, забезпечення навчання та оцінки ефективності навчання. Другий принцип навчання принцип екологічності, тобто підпорядкованості навчання потребам бізнесу. Цілі бізнесу первинні і визначають напрямок навчання та розвитку співробітників компанії опосередковано через місію компанії, корпоративну культуру і цінності. На основі стратегічних та оперативних бізнес-цілей відбувається визначення завдань у сфері навчання персоналу, оцінка рівня підготовки персоналу та оцінка ефективності навчання. Екологічність навчання, на думку Є. В. Сидоренко, має на увазі, що проведене навчання формує нові професійні навички, але в меншій мірі змінює будь-які особистісні характеристики персоналу.

У великих компаніях деякі елементи в рамках процесу навчання та розвитку персоналу виділяються в окремі напрямки роботи психологів.

3. Менеджер з оцінки персоналу. Він організовує і проводить планові заходи з оцінки та атестації персоналу всіх рівнів організації. В основі оцінки персоналу може лежати якась система стратегічного менеджменту: постановка цілей по КР, система збалансованих показників та ін. Оцінка персоналу являє собою оцінку відповідності співробітника займаній посаді. За результати оцінки дозволяють розглядати цей процес в ключі стратегічних цілей організації. Методи оцінки застосовуються для прогнозу успішності фахівця, його кар'єрного планування, оцінки управлінського потенціалу співробітника, тобто спрямовані не тільки на оцінку професійних досягнень, але і виявляють певні особистісні особливості, здібності. Результати оцінки показують, наскільки поставлені керівником цілі були досягнуті співробітником, оцінка персоналу являє собою можливість коректувати і систему навчання персоналу. На основі оцінки керівники приймають управлінські рішення в рамках стратегії розвитку персоналу та досягнення цілей організації. Таким чином, атестація персоналу дозволяє контролювати ефективність діяльності співробітника.

Психологічна оцінка персоналу дає можливість оцінити індивідуальні здібності для регулювання всієї системи управління людськими ресурсами, виступає зворотним зв'язком в даній системі.

Проведення оцінки персоналу дозволяє вирішити наступні завдання:

- навчання персоналу;
- встановлення розмірів заробітної плати; ротація персоналу, зміна посади;
- підвищення і організація кадрового резерву;

4. Психологи, що займаються консультативною та психотерапевтичною діяльністю. Організація в процесі свого становлення та розвитку стикається з певними труднощами в процесі досягнення певних цілей, в ході подолання яких виникає необхідність професійної допомоги психологів, бізнес-консультантів, психотерапевтів, коучів. Важливими рисами діяльності психолога-консультанта можна назвати наступні положення:

1. Діяльність психолога-консультанта в організації визначається великим запасом знань з областей менеджменту, економіки, етики, педагогіки та психології. Сучасні управлінські технології (менеджмент тотального якості, збалансована система показників і т.д.) мають істотний психологічний зміст, тому психологу-консультанту для здійснення різноманітних проектів необхідно володіти різними технологіями менеджменту, вміти виділяти психологічний зміст цих технологій для впровадження і підтримки даних технологій.

2. Професійна позиція психолога-консультанта полягає в тому, що він не тільки здійснює допомогу у вирішенні організаційної проблеми, а також прагне навчити персонал організації самостійного вирішення цієї проблеми і здійсненні профілактики її повторного виникнення.

3. Професійна позиція психолога безпосередньо пов'язана з адаптацією психологічних методів до цілей бізнесу. Кожен проект в організації вимагає від психолога-консультанта відмови від шаблонних дій, тиражування вже відпрацьованих алгоритмів.

Психологи, які працюють в організаціях на різних професійних постах (підбір, навчання, розвиток), здійснюють кілька основних видів діяльності: психодіагностика, психокорекція, організаційне проектування та ін.

І. Б. Грішпун виділяє три основні сфери діяльності практичного психолога: психодіагностичну діяльність, психопрофілактику, психокорекцію. Психодіагностика виконує контролююче завдання за психологічним станом співробітників підприємства і його впливом на успішність їх трудової діяльності. В. І. Карандашев виводить психодіагностику в розряд первинних завдань психолога: "Основне завдання психолога полягає в тому, щоб оцінити розвиток будь-яких психологічних якостей у конкретної людини, поставити діагноз його психічного розвитку, тобто провести психодіагностику". М. К. Акімова особливо підкреслює, що "психодіагностична діяльність – основа для будь-якого практичного психолога". Таким чином, психодіагностика є невід'ємною частиною будь-якої галузі професійної діяльності психолога. Психодіагностика стає провідною діяльністю для психологів, які працюють в підборі персоналу організації. Основною функціональною спрямованістю психопрофілактики є запобігання можливих негативних станів у працівників організації. Психокорекція спрямована на зміну негативних психологічних ситуацій, таких як вирішення міжособистісних конфліктів, надання допомоги для виходу зі стану перевтоми і т.п. В цілому психологічна діяльність по відношенню до підприємства приймає двоїстий характер: з одного боку, вона сприяє створенню системи людей з певним менталітетом, інтелектуальним і фізичним потенціалом, з іншого - створення цієї системи обумовлено структурою організації і умовами діяльності персоналу. Оскільки основу будь-якого підприємства становлять люди, психологу, що працює в організації, багато в чому доводиться рахуватися з їхніми інтересами, особистісними особливостями. Адже будь-яка професія - це не просто спосіб заробляння грошей, але і спосіб пізнання і перетворення навколишнього світу, умова розвитку особистості, мета, потреба і сенс життя. Це спосіб самоактуалізації, розвитку, соціальної активності [3].

Література:

1. <https://uk.wikipedia.org/wiki/Виробництво>
2. http://psychologis.com.ua/prakticheskij_psiholog.htm
3. http://stud.com.ua/25418/psihologiya/rol_mistse_psihologa_pratsi_pidpriyemstvi

Науковий керівник:

кандидат філологічних наук Скорбач Тетяна Василівна.

**Галина Федоришин
(Івано-Франківськ, Україна)**

ТВОРЧИСТЬ І ДЕВІАЦІЇ ПОВЕДІНКИ

Постановка проблеми. Творчість, у буквальному значенні творення нового, завжди виступає відхиленням від норми, стандарту, стереотипів поведінки або мислення й тому не завжди схвалюється оточенням і суспільством, сприймається як аномалія, девіація (від лат. *deviatio* – відхилення). Творчість є

виявом соціальної активності людини, є обов'язковою умовою суспільного поступу, продукує якісно нові моральні, політичні, етичні цінності більш високого рівня, до якого людство, можливо, ще не дозріло. Як вдало відмічає С.Клюєва, навіть наука, функцією якої є створення нового, творчість, у дійсності розвивається за своїми законами й кожне нове видатне відкриття виступає відхиленням, що руйнує парадигми науки й натрапляє на відповідну реакцію (невизнання, вороже відношення тощо), поки не замінить колишню парадигму. Таким чином, наукова творчість може виступати як діяльність, що відхиляється не тільки від норми нетворчого існування, але й від норм самого наукового співтовариства [1].

Геніальність, героїзм, святість, інтелектуальна активність, обдарованість, чесність, совісність і жертвовність цілком можуть бути розглянуті як позитивні девіації. Так, геніальність (від лат. *genius* - дух) - вищий ступінь творчих виявів особистості, що виражається у творчості, котра має видатне значення для життя суспільства [2]. Ці вияви можуть мати різні ступені відхилення як у позитивну, так і негативну сторони. Людина індивідуальна, геній – ще більш, у ньому неповторність сягає вищого рівня. «Геній робить те, що повинен, талант - те, що може». Ця формула має на увазі підвладність генія тому завданню, що ставить перед ним його внутрішня сутність, його підпорядкованість своїй творчості, неминучість напруги всіх своїх сил для досягнення поставленої мети, для вирішення поставленого завдання.

З іншого боку, творчість може проявлятися у різних девіаціях з антигромадським забарвленням, у злочинах. При всій суспільній нерівнозначності у соціальній і злочинній активності є спільне, а саме: нестандартність, нешаблонність учинків; вихід за рамки звичного, за межі норми; прояв здібностей, мотивів, знань й умінь, завдяки яким створюється продукт, що відрізняється новизною, оригінальністю, унікальністю; роль уяви, інтуїції, неусвідомлюваних компонентів розумової активності, а також потреби особистості в самоактуалізації, у розкритті й розширенні своїх творчих можливостей.

Мета статті – здійснити порівняльний аналіз ідеальної (творчої) і девіантної форм поведінки, виокремити можливий позитивний потенціал девіантної активності з метою подальшого його застосування у психологічній та соціальній реабілітації індивіда чи спільноти.

Теоретичний аналіз проблеми. Реалії сьогодення вказують на той факт, що негативна девіантність може мати й позитивні сторони. Наприклад, сплеск рівня національної самосвідомості завдяки Революції Гідності, яка розпочалася з агресивних нападів влади, об'єднання думок українців навколо ідеї єднання і цілісності через зовнішні агресії. Висока ціна – життя людей – цим неоцінним здобуткам, які дійсно пробудили націю і, не дивлячись ні на що, спонукають її рухатися далі до ідеалів Соборності і Свободи. Таку думку поділяють і соціологи, що працюють у традиціях функціоналізму. Прихильники функціональної теорії розглядають соціальні структури (регулярні моделі взаємодії людей один з одним), мета яких - забезпечення функціонування суспільства. Суспільство тут рівняється з організмом, в якому кожний орган виконує щось необхідне організмові. Проте, функціоналісти також визнають, що певні соціальні структури можуть мати негативні наслідки для суспільства. На перший погляд може здатися, що більша частина девіантної поведінки соціально дисфункційна, однак, вважають функціоналісти, подібні явища можуть бути латентно функціональні, тобто завуальовано виконувати корисні функції. Уперше Еміль Дюркгейм у праці «Самогубство» показав, що девіантна поведінка може мати позитивні наслідки для суспільства. Це парадоксальне твердження пояснюється тим фактом, що, коли девіантна поведінка має місце, норми суспільства знову міцніють. Девіантний акт слугує перегляду (тлумаченню) існуючих стандартів соціальної поведінки. Без періодичних порушень поведінкових норм самі ці норми могли б стати менш ясними й, таким чином, менш суворо дотримуваними.

Умовою існування системи, у тому числі й суспільства, є її динамічність. Найбільш загальним засобом забезпечення динамічної рівноваги системи виступають флуктуації, тобто девіантність соціуму, які реалізуються через людську діяльність, через поведінку, яка відхиляється. Є певна ієрархія протиріч суспільного розвитку, що утворює ієрархію факторів поведінки, що відхиляється. Творчість виступає спробою, засобом вирішити протиріччя між універсальністю, тотальністю людської життєдіяльності і її соціальною формою, нормами, стандартами; між соціально сформованими потребами людей і соціально обумовленими можливостями їхнього задоволення; між потенційно загальним характером праці й актуально обмеженою частковою працею людини. На рівні індивідуальної поведінки джерелом соціальної активності слугує невідповідність об'єктивних властивостей людини (включаючи її задатки, здатності) вимогам займаної позиції в системі суспільних відносин, у соціальній структурі суспільства - соціальна невпорядкованість, конфліктність, агресивність. А вони, у свою чергу, породжують не тільки пошуки виходу у творчості, а й вихід у насильстві, вандалізмі, а також різні форми відходу від реальності (алкоголізм, наркоманія, гемблінг та ін.).

Постає питання, якою повинна бути норма або ідеальна поведінкова норма, яка б забезпечувала і соціальний, і особистісний поступ. Ідеальна поведінкова норма передбачає не лише відповідність поведінки, але і її творчу спрямованість — креативність. Гармонія не може ґрунтуватися лише на «критерії виживання», тобто здатності людини бути адаптивною. Адже у такому разі найбільш гармонійним слід визнати обивателя. На думку В.Петровського, людину можна вважати творчою й ідеальною, якщо її можуть і повинні приваблювати небезпека, невизначеність успіху, незвідане [3]. Подібна надмірна діяльність (активність) названа надситуативною активністю і справедливо віднесена до нормативної, оскільки прогрес у сфері культури значною мірою пов'язаний з готовністю і схильністю людей до непристосовницької, гнучкої і нешаблонної поведінки. Однією з форм такої поведінки є пошукова активність, спрямована на задоволення потреби у новій інформації, у нових переживаннях, враженнях,

розширенні досвіду. Обиватель намагається максимально уникнути ризику, а отже нових ситуацій, нової інформації, нового досвіду, шукає гарантій і стабільності, а не знань, відчуттів, переживань. Творча людина, навпаки, надто допитлива, край нестабільна й у вищому ступені схильна до ризику й існування у невизначеності.

Девіантна й ідеальна поведінка можуть мати схожі риси. Можна стверджувати, що окремі особи з девіантною поведінкою – творчі люди. Їхню поведінку справедливо можна вважати активним творчим пошуком, який, однак, має дезадаптивну й руйнівну спрямованість. Відмінність полягає у тому, що для справжньої творчості (ідеальної норми) задоволення полягає у самому процесі пошуку, а негативний результат поглиблює знання про предмет і сигналізує про те, що напрям пошуку слід змінити. Для девіантної пошукової активності основною метою є результат – задоволення. Дослідження В.Д. Менделевич показують, що наркомани є більш творчими людьми, ніж здорові люди [4].

Д.Сімонтон виокремив сім основних характеристик творчої особистості. Їхній порівняльний аналіз з критеріями діагностики адиктивної особистості з'ясував багато спільного [4]. Так, креативній особистості властиві незалежність поглядів і неконформність думок. Адиктивній - неконформність, неадаптивність поведінки і думок унаслідок прихованого комплексу неповноцінності. Прагнення вийти за рамки, порушити межі, оригінальність і нестандартність, відкритість до всього нового і незвичайного властиві творчій людині, девіанту - бажання гострих відчуттів, незвичайних переживань, незвичайних і нетривіальних способів досягнення задоволення, схильність до ризику. Творча людина виявляє стійкість у невизначених ситуаціях, адиктивна добре переносить кризові ситуації й погано адаптується у буденних ситуаціях. Обидві категорії виявляють високий рівень пошукової активності. Якщо творча людина виявляє конструктивну активність у предметній діяльності, то адиктивна виявляє високий рівень пошукової активності у сфері девіантних інтересів. У творчої особистості сила «Я» пов'язана з можливістю автономного функціонування і стійкістю до тиску соціального оточення, у девіанта - незалежність у недевіантних сферах діяльності поєднується з прагненням звинувачувати оточення. Відмінність полягає у тому, що девіант прагне лише зовнішніх ознак відповідності соціальному оточенню, йому притаманні страх перед стійкими контактами, прагнення уникати відповідальності, схильність говорити неправду, тривожність. Ще одним доказом схожості деяких структур ідеальної і девіантної поведінки є факт кардинальних змін у поведінці девіанта після виправлення його поведінкового дефекту. Це ріст особистості і розвиток креативності.

Висновки. Девіантність є відхиленням від конвенційної за характером соціальної норми як необхідного елемента соціальної практики, інструмента соціального регулювання й контролю, межі припустимого у суспільстві, яка склалася історично. Розгляд категорії «девіантність» у соціально-психологічному контексті вимагає порівняння й окремого її розгляду з протилежних сторін. Девіантність має як негативні, так і позитивні сторони. І кожна з них теж має полярні прояви. Так, геніальність, обдарованість, талант можна розглядати як відхилення в позитивну й негативну сторони. З боку негативності можна розглядати спосіб життя, вчинки, «божевільні» ідеї, нестандартну поведінку, задуми, що обганяють століття, що лякають новизною й несхожістю на дотепер існуючі. Їхні ідеї йдуть врозріз часу, суспільству. Але вони позитивні у тому, що їхні ідеї, відкриття є новими для суспільства.

Порівняльний аналіз особистісних характеристик творчих людей та осіб з різного роду узалежненнями виявив багато спільних рис. Девіант проявляє неабиякі творчі таланти у пошуку джерела задоволення своїх девіантних інтересів. Такі характерні особливості творчої особистості, як незадоволеність наявним, повсякденним, звичним, прагнення «вирватися» з повсякденності через розхитування стереотипів, прагнення до оновлення притаманні і художнику, і людині з адиктивним типом особистості. Суттєва відмінність полягає у постановці мети. Для творчої людини важливим є процес творення нового, так звані «муки творчості», для девіантна – результат.

Як не парадоксально але і негативна девіантність може мати позитивні сторони. Так, розхитування прийнятих у великих чи малих групах норм призводить до їх перегляду й більш глибокого усвідомлення. Відтак **перспективи подальших досліджень** вбачаємо у дослідженні позитивної девіації й можливих шляхів перемикання соціальної суспільної енергії з негативно девіантного на позитивно девіантне русло.

Література:

1. Ключева С.Д. Девіантність творчої особистості: Автореф. дис... канд. філос. наук: 09.00.03 / С.Д. Ключева; Південноукр. держ. пед. ун-т ім. К.Д.Ушинського. - О., 2007. - 19 с.
2. Міщиха Л.П. Психологія творчості. Навчальний посібник / Лариса Міщиха. – Івано-Франківськ: Гостинець, 2007. – 448 с.
3. Петровский В.А. Психология неадаптивной активности / В.А. Петровский. – М.: ТОО «Горбунок», 1992. – 224 с.
4. Менделевич В.Д. Психология девиантного поведения. Учебное пособие. / В.Д.Менделевич. – Спб.: Речь, 2005. – 445 с.

СЕКЦІЯ: ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Олексій Баранік
(Харків, Україна)

МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ КОРІГУЮЧОЇ АПАРАТУРИ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗА ТЕХНІЧНИМ СТАНОМ

Однією з актуальних проблем контролю технічного стану складних технічних об'єктів (СТО) є підвищення інструментальної складової достовірності контролю їх поточного стану, яка обумовлена надійністю засобів контролю – контрольно-перевірочної апаратури (КПА), яка використовується для вимірювального контролю параметрів СТО.

Для підвищення надійності КПА під час експлуатації проводять періодичні перевірки через нормовані міжперевірочні інтервали (МПІ), які сьогодні не враховують реального технічного стану КПА.

Відомі методи і методики призначення та коригування МПІ КПА також не дозволяють реалізувати індивідуальне його коригування за поточним технічним станом кожного окремо КПА і навіть для групи (типу) КПА вимагають великої статистики експлуатаційних даних [1–3].

У статті запропонований і досліджений метод коригування МПІ КПА за поточним технічним станом, заснований на проведенні проміжних контрольних перевірок кожного КПА, що проводяться впродовж МПІ [4].

Контрольна перевірка полягає у тому, що один і той же контрольований параметр (фізична величина) СТО вимірюється штатним КПА і одним або декількома КПА, зокрема, узятими з обмінного фонду, технічна та метрологічна справність яких на момент проведення контрольної перевірки не викликає сумніву. Якщо результати вимірювань штатним і обмінним КПА у ході контрольної перевірки значно не відрізняються один від одного, наприклад, знаходяться у межах основної допустимої похибки, то штатне КПА вважається технічно та метрологічно справним і його експлуатація продовжується. Інакше штатне КПА замінюється справним і спрямовується на позачергову перевірку технічного стану.

Результати проведеного дослідження показують, що контрольні перевірки на додаток до періодичних перевірок КПА можуть істотно підвищити їх технічну та метрологічну надійність і роблять можливим коригувати МПІ таких КПА. Це дозволить підвищити достовірність визначення технічного стану СТО.

На підставі запропонованого методу підвищення надійності КПА, який можна назвати методом контрольних перевірок або діагностичним методом (оскільки він зводиться до діагностування технічної та метрологічної справності КПА), авторами запропоновані та досліджені методики визначення різних параметрів експлуатації КПА для декількох показників ефективності [5, 6]. Приведемо деякі з отриманих результатів.

Прийmemo для КПА наступні показники надійності – коефіцієнт готовності КПА та ймовірність безвідмовної роботи $P(t)$ КПА [7, 8]:

$$k_r = T / (T + t_{II}), \quad (1)$$

$$P(t) = \exp(-\lambda_0 t - \beta t^2), \quad (2)$$

де t_{II} – час простою КПА, що відводиться на їх перевірку та відновлення; β – чисельний параметр.

1. Нехай задані мінімально допустимі значення ймовірності безвідмовної роботи P_0 , інтенсивність відмов λ_0 і число контрольних перевірок N КПА. Визначити поточне значення МПІ T КПА.

Його знаходять з виразу

$$T = t_0 + \sum_{k=1}^N \Delta t_{k,k+1},$$

де t_0 – час першої контрольної перевірки; причому

$$\Delta t_{k,k+1} = -\frac{1}{\lambda_0 + \beta 2t_k} \ln \frac{P_0}{P_1(t_k)} \left[1 + \frac{1}{(\lambda_0 + \beta 2t_k)^2} \ln \frac{P_0}{P_1(t_k)} \right],$$

$P_1(t_k) = P_1(t_k + \Delta t) = P(t_0) \exp(-\lambda_0 \Delta t - 2\beta t_k \Delta t - \beta \Delta t^2)$ – ймовірність безвідмовної роботи КПА після k -й контрольної перевірки; $P_0 = P(t_0)$ – ймовірність безвідмовної роботи КПА на початку першої контрольної перевірки; Δt_k – час проведення $(k+1)$ -й проміжної перевірки КПА.

2. Задані мінімально допустимі значення ймовірності безвідмовної роботи P_0 і коефіцієнта готовності k_r , а також час простою t_{II} КПА. Необхідно визначити оптимальну кількість контрольних перевірок N КПА.

Перетворюючи (1), отримуємо наступний вираз для МПІ КПА:

$$T = \frac{t_{II} k_r}{1 - k_r}.$$

З умови, при якій уперше виконується нерівність

$$t_0 + \sum_{k=1}^N \Delta t_{k,k+1} > T,$$

знаходимо оптимальне число контрольних перевірок N КПА.

3. Задано мінімально допустиме значення ймовірності безвідмовної роботи P_0 , а також число контрольних перевірок N КПА. Необхідно вибрати оптимальне значення МПІ КПА за критерієм максимуму коефіцієнта ефективності:

$$k_{\text{еф1}} = k_r(T) / N^\alpha, \quad (3)$$

де α – показник, залежний від умов експлуатації КПА.

Переходячи у формулі (3) до заданих параметрів, маємо

$$k_{\text{еф1}} = \frac{\tau + 1}{\tau + 1 + m} (A_1 \tau + A_2 \tau^2)^{-\alpha}, \quad (4)$$

де $m = t_{II} / t_0$; $A_1 = (1 + 0,5\delta)$; $A_2 = 0,5\delta(1 + 1,5\delta)$; $\delta = 1 - \gamma$; γ – чисельний коефіцієнт, що змінюється у межах $0 < \gamma \leq 1$;

$$\tau = T / t_0 - 1. \quad (5)$$

Тепер вираз (4) можна розглядати як функцію однієї змінної τ . Визначаємо її максимум спочатку за аргументом τ , а із нього із рівності (5) – оптимальне значення МПІ T КПА.

4. Задані мінімально допустимі значення ймовірності безвідмовної роботи P_0 , коефіцієнта готовності k_r , інтенсивності відмов λ_0 , максимальний час простою t_{II} і число контрольних перевірок N КПА.

Визначити оптимальне значення МПІ за критерієм максимуму коефіцієнта ефективності

$$k_{\text{еф2}} = k_r(T) P_0.$$

Із урахуванням аналітичних виразів прийнятих для КПА показників надійності, після перетворень, отримуємо:

$$k_{\text{еф2}}(T) = T / (T + t_{II}) \exp(-\lambda_0 f T - \beta f^2 T^2).$$

Із умови $\frac{dk_{\text{еф}}(T)}{dT} = 0$ маємо:

$$2\beta f^2 T^3 + (\lambda_0 f + 2\beta f^2 t_{II}) T^2 + \lambda_0 t_{II} f T - t_{II} = 0. \quad (6)$$

де $f = \frac{1}{(N + 1)(1 - 0,5N)}$.

Оптимальне значення МПІ T КПА знаходимо із рішення рівняння (6).

5. Задано мінімально допустиме значення коефіцієнта готовності k_r і максимальний час простою t_{II} КПА.

Визначити оптимальне значення МПІ T КПА за критерієм максимуму коефіцієнта ефективності:

$$k_{\text{еф3}} = P_0 / N^\alpha. \quad (7)$$

У цьому випадку отримуємо наступний вираз для числа контрольних перевірок КПА:

$$N = A_1 \tau + A_2 \tau^2. \quad (8)$$

З рівності (5) для τ маємо $t_0 = T / (\tau + 1)$. Підставляючи це співвідношення в (2), отримуємо:

$$P(t_0) = P_0 = \exp \left[-\lambda_0 \left(\frac{T}{\tau+1} \right) - \beta \left(\frac{T}{\tau+1} \right)^2 \right]. \quad (9)$$

Із використанням виразів (8) і (9) формула (7) перетвориться до виду:

$$k_{\text{еф}}(\tau) = \frac{\exp \left[-\lambda_0 \left(\frac{\tau}{\tau+1} \right) - \beta \left(\frac{\tau}{\tau+1} \right)^2 \right]}{(A_1 \tau + A_2 \tau)^\alpha}.$$

Цей вираз дозволяє знайти оптимальне значення τ (з умови $\frac{dk_{\text{еф}}(\tau)}{d\tau} = 0$), а із нього із рівності (5)

оптимальне значення МПІ Т КПА.

Таким чином, у статті розглянутий метод підвищення метрологічної надійності КПА у процесі експлуатації та приведені аналітичні співвідношення для визначення параметрів експлуатації КПА за різними показниками ефективності з урахуванням поточного технічного стану КПА.

Література:

1. Белоцерковский В.И. Методика определения и корректировки МПИ / Белоцерковский В.И., Беляев Б.М., Новиков В.В. // Измерительная техника. – 1990. – № 7. – С. 10–12.
2. Блинов А.П. Коррекция МПИ в процессе эксплуатации образцовых средств измерений / А.П. Блинов // Измерительная техника. – 1990. – № 4. – С. 8–10.
3. Полетаев В.П. Планирование оптимальных межповерочных интервалов рабочих средств измерений в условиях массового производства / В.П. Полетаев // Метрология. – 1977. – № 10. – С. 27–33.
4. Чинков В.Н. Метод корректировки межповерочного интервала средств измерительной техники / В.Н. Чинков, А.Е. Мельниченко // Вісник НТУ «ХПІ». Тематичний випуск: Автоматика та приладобудування. – Харків: НТУ «ХПІ». – 2003. – Вип. 7, т.3. – С. 181–186.
5. Чинков В.Н. Корректировка межповерочных интервалов средств измерительной техники по показателям их надежности на основе метода контрольных проверок / В.Н. Чинков, А.Е. Мельниченко // Системи обробки інформації: зб. наук. пр. – Харків: ХВУ. – 2004. – Вип. 2. – С. 168–171.
6. Чинков В.Н. Оптимизация корректировки межповерочных интервалов средств измерительной техники по комплексным показателям эффективности на основе метода контрольных проверок / В.Н. Чинков, А.Е. Мельниченко // Системи обробки інформації: зб. наук. пр. – Харків: ХВУ. – 2004. – Вип. 3. – С. 211–214.
7. Герасимов С.В. Метод аналізу вихідного сигналу за нормальних законах розподілу перешкоди та параметрів динамічних систем / С.В. Герасимов, О.І. Тимочко // Зб. наук. пр. Харківського університету Повітряних Сил. – Х.: ХУПС. – 2014. – Вип. 3 (40). – С. 102–105.
8. Чинков В.М. Варіаційний метод і методики синтезу оптимального вимірювального сигналу для контролю технічного стану системи автоматичного управління / В.М. Чинков, С.В. Герасимов // Український метрологічний журнал. – 2014. – № 1. – С. 59–64.

Науковий керівник:

доктор технічних наук, старший науковий співробітник Герасимов Сергій Вікторович.

Максим Борисенко, Сергій Власік
(Харків, Україна)

ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПОТУЖНІСТЮ СИГНАЛУ БАЗОВОЇ СТАНЦІЇ ТА СЕРЕДНЬОЮ ЗАТРИМКОЮ ПАКЕТА ДАНИХ У МЕРЕЖІ ЗВ'ЯЗКУ

В останній час спостерігається швидкий зріст попиту до якості обслуговування у мережах мобільного зв'язку, а саме до швидкості передачі інформації, що обумовлює можливість отримання абонентом інтернет-послуг, проведення відеоконференцій та інше. Зараз широко застосовуються мережі третього (3G) та плануються до застосування мережі четвертого покоління (4G). До сімейства 4G, як правило, відносять технології, які дозволяють передавати дані в стільникових мережах з швидкістю понад 100 Мбіт/сек. У широкому розумінні 4G – це ще й технології бездротової передачі інтернет-даних Wi-Fi (швидкісні варіанти цього стандарту) і WIMAX (у теорії швидкість може перевищувати 1 Гбіт/сек). У найбільш поширеному зараз у світі стандарті стільникового зв'язку GSM/EDGE (2G) межа швидкості передачі даних складає всього 240 Кбіт/сек. У мережах третього покоління (3G) швидкість складає до 7-14 Мбіт/сек.

Вочевидь, що одним з найважливіших показників якості обслуговування у цих стандартах є середня затримка пакета даних у мережі передачі даних (МПД). Одним з проблемних питань, що виникає в процесі

дослідження властивостей мереж мобільного зв'язку, є залежність середньої затримки пакета даних у мережі від потужності сигналу базової станції (БС) у випадку активації процедури хендовера.

Хендовер (Handover) – процедура передачі активного з'єднання між стільниками. Це одна з ключових процедур стільникового зв'язку будь-якого стандарту (NMT, GSM, UMTS, LTE, WIMAX). Зокрема між мобільною станцією (МС) та БС можуть виникнути перешкоди, погіршитись метеоумови, обслуговуюча базова станція або її частина може вийти з ладу тощо, що є причиною необхідності збільшення потужності сигналу БС. Дослідження взаємозв'язку між потужністю сигналу БС та середньою затримкою пакета даних у мережі в простішому випадку активації процедури хендовера унаслідок збільшення інтерференції сигналу від БС або виникнення перешкод є актуальною проблемою.

У більшості опублікованих раніше матеріалах дослідженню питання взаємозв'язку між потужністю сигналу базової станції та середньою затримкою пакета даних у мережі при активації процесу хендовера приділяється недостатньо уваги [1–6]. Наприклад, у деяких дослідженнях хендовер заснований на визначенні дистанції, тобто рішення про хендовер або збільшення потужності сигналу ухвалюється на підставі аналізу відстані МС від базової [7]. У інших – інтерференція, що створюється абонентом при хендовері, апроксимується як подвоєння інтерференції від абонента поза процесом хендовера [6]. Для мереж третього та четвертого покоління (3G, 4G) визначення залежності середньої затримки пакета даних від потужності сигналу є найбільш важливим так, як від цього залежить можливість надання послуг, що визначені цими стандартами [2, 4, 8]. У свою чергу, середня затримка пакету даних у мережі передачі даних може бути використана як показник, що характеризує необхідність змінювати потужність сигналу БС [1–3].

Метою статті є дослідження взаємозв'язку між потужністю сигналу базової станції та середньою затримкою пакета даних у мережі в простішому випадку активації процедури хендовера при збільшенні інтерференції сигналу від БС.

Як досліджуване радіосередовище пропонується використовувати макростільники, оскільки саме в макростільниках «м'який» хендовер відбувається частіше, і його дія на ефективність мережі виражається яскравіше у порівнянні з мікро- і пікостільниками [4, 5].

Зважаючи на складність проведення натурних випробувань для вибраного радіосередовища та конструкції сотів пропонується використовувати математичну модель радіоканалу, що описується формулою:

$$L(r, \zeta) = r^{-\alpha} \cdot 10^{\zeta/10}, \quad (1)$$

де r – відстань від МС до обслуговуючої БС; α – показник загасання з типовим значенням 4; ζ (у дБ) – розподіл гауса, що показує загасання із-за затінення, з нульовим середнім і стандартною девіацією σ , що залежна від відстані.

Відомо, що в CDMA-мережах інтерференція є обмежуючим чинником, тому необхідно визначити основні джерела інтерференції, можливі види прояву інтерференції та параметри, що впливають на інтерференцію. Інтерференція може бути поділена на два типи: інтерференція усередині стільника (intra-cell) і інтерференція між стільниками (inter-cell).

Інтерференція в МПД усередині стільника intra-cell, створювана БС₁, розраховується за формулою:

$$I_{\text{intra-cell}} = P_{T1}(1-a)r_1^{-\alpha}10^{\zeta_1/10}, \quad (2)$$

де P_{T1} – загальна потужність передачі БС₁; r_1 – дистанція між UE і БС₁; α – показник втрат на шляху розповсюдження; a – коефіцієнт ортогональності.

Інтерференція між стільниками inter-cell може бути обчислена так:

$$I_{\text{inter-cell}} = \sum_{i=2}^M P_{Ti}r_i^{-\alpha}10^{\zeta_i/10}, \quad (3)$$

де P_{Ti} – макстмальна потужність передачі БС_i; r_i – дистанція між МС і БС_i; α – показник втрат на шляху розповсюдження; M – кількість БС, що є джерелами інтерференції між стільниками.

Оптимізувати алгоритм хендовера можна, спираючись на різні параметри; у даній роботі пропонується узяти за основу мінімізацію інтерференційного впливу та проаналізувати яким чином це відібіється на функціонуванні мережі в цілому. Припускаючи, що навантаження розподілене рівномірно усередині системи, тобто всі БС передають з однаковими рівнями потужності, вираз для потужності P_s виділеного низхідного каналу при граничних співвідношеннях, тобто не враховуючи тепловий шум, може бути записано у вигляді:

$$P_s = \frac{vR}{W} \left(\frac{E_b}{I_0} \right)_t \left[1 - a + \sum_{i=2}^M \left(\frac{r_i}{r_1} \right)^{-\alpha} 10^{(\zeta_i - \zeta_1)/10} \right] \cdot P_T = \beta_1 \cdot P_T, \quad (4)$$

де W – швидкість обробки пакета даних процесором БС; R – швидкість передачі службових пакетів

даних; v – коефіцієнт активності для даного типу послуги; $(E_b/I_0)_t$ – опорне значення відношення енергії біта до спектральної щільності потужності шуму (E_b/I_0) , встановлюване контролером БС відповідно до значень помилок BER; β_1 – коефіцієнт, що показує відносний рівень необхідної потужності для UE без «м'якого» хендовера.

Сумарна швидкість передачі службових пакетів даних у МПД визначається виразом:

$$R + W = \frac{l_p}{T_p}, \quad (5)$$

де l_p – середній об'єм пакета (у бітах) переданих у МПД даних; T_p – середня затримка службового пакета даних у МПД. Із формул 4, 5 отримуємо, що середня затримка пакета даних у МПД при активації процедури «жорсткого» хендоверу, тобто МС обслуговується тільки однією БС, дорівнює:

$$P_s = \frac{v \left(\frac{l_p}{T_p} - W \right)}{W} \left(\frac{E_b}{I_0} \right)_t \left[1 - a + \sum_{i=2}^{19} \left(\frac{r_i}{r_1} \right)^{-\alpha} 10^{(\zeta_i - \zeta_1)/10} \right] \cdot P_T, \quad (6)$$

$$T_p = \frac{l_p}{W \cdot \left(\frac{P_s}{v \cdot \left(\frac{E_b}{I_0} \right)_t \left[1 - a + \sum_{i=2}^{19} \left(\frac{r_i}{r_1} \right)^{-\alpha} 10^{(\zeta_i - \zeta_1)/10} \right] \cdot P_T} - 1 \right)}. \quad (7)$$

Відповідно до особливостей функціонування МС залежність потужності P_s виділеного низхідного каналу при граничних виразах від середньої затримки пакета даних у МПД при застосуванні «жорсткого» хендоверу:

$$\frac{1}{c_u} \cdot \sum_{j=1}^{h_r} \sum_{a=1}^{h_m} \sum_{i=1}^n \left(c_{m_a}^i \cdot \left(h_{w_a}^j \cdot \left(k_z \cdot \frac{l_p}{p_z} + \frac{l_{оп}}{p_z} \cdot l_p \right) + \sum_{g=1}^{M_{m_a}^j} \frac{1}{K_{M_g}^i \cdot P_{M_g}} \left(l_{оог}^i \cdot K_{сб_g} + l_p \right) \right) \right) =$$

$$= \frac{l_p}{W \cdot \left(\frac{P_s}{v \cdot \left(\frac{E_b}{I_0} \right)_t \left[1 - a + \sum_{i=2}^{19} \left(\frac{r_i}{r_1} \right)^{-\alpha} 10^{(\zeta_i - \zeta_1)/10} \right] \cdot P_T} - 1 \right)}, \quad (8)$$

де c_u – сумарна інтенсивність інтегральних потоків даних у МПД; h_r – число інформаційних потоків між безліччю каналів МПД; h_m – число маршрутів для передачі j -го потоку в розподілі γ ; $c_{m_a}^i$ – інтенсивність j -го потоку i -ої категорії пріоритетності за маршрутом m_a^j ; $h_{w_a}^j$ – довжина маршруту m_a^j , обумовлена числом каналів МПД, що входять у маршрут; $M_{m_a}^j$ – число каналів, через які проходить m_a^j маршрут; k_z – середній коефіцієнт завантаження каналів МПД; $l_{оп}$ – середня довжина черги до каналу МПД; l_p – середній об'єм пакета (у бітах) переданих у МПД даних; p_z – середня пропускна спроможність каналу МПД з урахуванням його завантаження; $K_{сб_g}$ – коефіцієнт стану буфера g -го центрального

каналу; $K_{M_g}^i$ – коефіцієнт розподілу пропускної спроможності процесора g -го центрального каналу між пакетами даних i -ї категорії пріоритетності; P_{M_g} – пропускна спроможність процесора g -го центрального каналу; l_{oog}^i – довжина черги пакетів даних i -ї категорії пріоритетності до процесора g -го центрального каналу; $l_{oП}$ – довжина черги пакетів даних до каналу МПД.

Результати дослідження залежності значення T_p від радіопараметрів і місцеположення абонентів показали:

1. За відсутності затінювань для підтримки опорного значення E_b/I_0 та необхідного значення T_p при м'якому хендовері в одному напрямку потрібно збільшення потужності.

2. Для МС, що знаходяться біля меж стільника, при м'якому хендовері в середньому необхідно менше енергії для підтримки опорного відношення E_b/I_0 .

3. Вочевидь, залежність середньої затримки пакета даних у МПД від потужності P_s виділеного низхідного каналу при граничних співвідношеннях при застосуванні «жорсткого» хендоверу.

4. Потужність, призначена для певного користувача, є інтерференцією для інших користувачів. Отже β_1 відображає інтерференцію, зведену на МС.

5. Інтерференція від інших МС є причиною погіршення якості обслуговування, а саме збільшення середньої затримки пакета даних у МПД.

Без застосування «м'якого» хендовера, для збереження E_b/I_0 не нижче за опорне значення, середня випромінювана потужність у МПД для трафікового каналу перевищує максимально допустиму для трафікових каналів потужність. У цьому випадку абонентів може бути відмовлено, або обслуговування продовжиться з T_p нижче опорного. «М'який» хендовер вирішує цю проблему розділенням потужності між станціями.

Література:

1. Болюбаш А.А. Характеристики процесса перегрузок маршрутизатора / А.А. Болюбаш // Вестник НТУ „ХПИ”: зб. наук. пр. – Х.: НТУ „ХПИ”. – 2003. – Вип. 26. – С. 141 – 146.
2. Галлагер Р., Бертсекас Д. Сети передачи данных: пер. с англ. / Р. Галлагер, Д. Бертсекас; под ред. Б.С. Цыбакова. – М.: Наука, 1989. – 544 с.
3. Веселовский К. Системы подвижной радиосвязи: пер. с польск. / К. Веселовский; под ред. А.И. Ледовского. – М.: Горячая линия – Телеком, 2006. – 536 с.
4. Громаков Ю.А. Стандарты и системы подвижной радиосвязи / Ю.А. Громаков. – М.: Эко-Трендз, 2007. – 238 с.
5. Назаров А.Н. Расчет структурно-сетевых параметров сети АТМ / А.Н. Назаров. – М.: «Горячая линия – Телеком», 2002. – 256 с.
6. Макаров С.Б. Телекоммуникационные технологии: введение в технологии GSM: учеб. пособие для высш. учеб. заведений / С.Б. Макаров, Н.В. Певцов, Е.А. Попов, М.А. Сиверс. – М.: Академия, 2006. – 256 с.
7. Чинков В.М., Герасимов С.В. Варіаційний метод і методики синтезу оптимального вимірювального сигналу для контролю технічного стану системи автоматичного управління / В.М. Чинков, С.В. Герасимов // Український метрологічний журнал. – 2014. – № 1. – С. 59-64.
8. Волков А.Н. UMTS. Стандарт сотовой связи третьего поколения / А.Н. Волков, А.Е. Рыжков, М.А. Сиверс. – СПб.: Линк, 2008. – 224 с.

МЕТОД РАСЧЕТА НЕСТАЦИОНАРНОГО ТЕМПЕРАТУРНОГО ПОЛЯ СФЕРИЧЕСКОГО ОБТЕКАТЕЛЯ АНТЕННЫ ПЕРСПЕКТИВНЫХ СВЕРХЗВУКОВЫХ ЛЕТАТЕЛЬНЫХ АППАРАТОВ

Сферические радиопрозрачные обтекатели антенн (ОА), используемые в комплексных системах навигации сверхзвуковых летательных аппаратов (ЛА) в процессе полета подвергаются аэродинамическому нагреву. Это приводит к двумерной неоднородности в электродинамическом смысле материала стенки ОА (за счет изменения коэффициентов прохождения по толщине обтекателя при нагреве) и вызывает различные дополнительные угловые ошибки положения парциальных диаграмм направленности антенны, искажающих формируемое системой навигации изображение земной поверхности, что может привести к невыполнению антенной системой своих функций [1]. Поэтому на этапе проектирования для того чтобы учесть искажения текущего изображения получаемые антенной системой для их дальнейшей компенсации возникает задача определения величины нагрева обтекателя. Это позволит при формировании текущего изображения учесть угловые ошибки не только холодного, но и нагретого неравномерно по толщине обтекателя. Величина поправки на отклонение каждой парциальной составляющей диаграммы направленности антенной системы будет меняться в зависимости от температуры обтекателя, изменяющейся на протяжении всего полета, т.е. необходимо знать распределение температур в обтекателе в течение всего полета. При расчете нестационарного температурного поля (НТП) необходимо учесть, что каждой точке на образующей обтекателя соответствует свое число Рейнольдса, а, следовательно, и свой коэффициент сложного теплообмена. Это вызывает разность градиентов температур по образующей обтекателя - перераспределение температур по образующей. Кроме этого, изменение во время полета угла атаки изменяет положение критической точки, т.е. процесс перераспределения температур по образующей неравномерный. Необходимо также учесть, что конструкция обтекателя может быть многослойна и свойства материала зависят от температуры.

Ввиду того, что при расчете НТП ОА учесть все перечисленные особенности аналитическими методами невозможно, то при выборе метода расчета будет целесообразно остановиться на численных методах, выбрав среди них метод конечных разностей с неявной схемой расчета. Данный метод обладает бесспорным для моделирования преимуществом - абсолютной устойчивостью при произвольном характере изменении шагов по времени и пространству.

1.1 Анализ литературы

Наиболее полно вопросы расчета аэродинамического нагрева ОА излагаются в [2]. Предлагается применение эквивалентного коэффициента сложного теплообмена для совмещенного конвективного и лучистого теплообмена на поверхности обтекателя. Однако распределение температуры по толщине обшивки рассчитывается как для бесконечной пластины одномерным аналитическим методом, изложенным в [3], где не учитывается многонаправленность распространения тепла и возможность того, что обшивка может быть многослойная с переменной толщиной слоя в каждом сечении по образующей обтекателя. Таким образом, с помощью данной методики учесть сферичность конструкции обтекателя и изменение свойств обтекания во времени не представляется возможным.

1.2 Цель работы

Цель работы заключается в разработке метода расчета НТП сферического обтекателя в течение всего полета.

2. Решение проблемы

Для расчета нестационарного температурного поля сферического ОА будем использовать уравнение теплопроводности в сферических координатах вида [4]:

$$\frac{\partial T}{\partial t} = \frac{\partial}{\partial r} \left(a \frac{\partial T}{\partial r} \right) + \frac{2}{r} \cdot \frac{\partial}{\partial r} (aT) + \frac{\operatorname{ctg} \varphi}{r^2} a \frac{\partial T}{\partial \varphi} + \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial \varphi} \left(a \frac{\partial T}{\partial \varphi} \right) + \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial \varphi} \left(a \frac{\partial T}{\partial \varphi} \right) + \frac{1}{r^2 \sin^2 \varphi} \frac{\partial}{\partial \psi} \left(a \frac{\partial T}{\partial \psi} \right) + q_v,$$

где r - радиус ГЧ;

φ - угол по образующей плоскости;

ψ - угол по плоскости основания ГЧ;

q_v - внутренний источник тепла;

$a = \frac{l}{c \cdot \rho}$ - температуропроводность;

l - теплопроводность;

c - теплоемкость;

ρ - плотность материала ГЧ.

Поскольку ЛА движется постоянно в одной плоскости (углы крена и рыскания поддерживаются равными нулю), справедливо принять допущение, что тепло распространяется по двум направлениям - радиусу и образующей.

Краевые условия с переменными теплофизическими свойствами имеют вид:

1) Начальное распределение температуры: $T(r, \varphi, 0) = T_0$.

2) В центре сферического обтекателя принимаются граничные условия 2 рода

$$\text{(теплоизоляция)} \quad -\lambda \frac{\partial T}{\partial r} \Big|_{r=0} = 0. \quad (1)$$

С принятыми допущениями математическая модель будет иметь вид:

$$\frac{\partial T}{\partial \tau} = \frac{\partial}{\partial r} \left(a \frac{\partial T}{\partial r} \right) + \frac{2}{r} \cdot \frac{\partial}{\partial r} (aT) + \frac{\text{ctg} \varphi}{r^2} a \frac{\partial T}{\partial \varphi} + \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial \varphi} \left(a \frac{\partial T}{\partial \varphi} \right) + \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial \varphi} \left(a \frac{\partial T}{\partial \varphi} \right). \quad (2)$$

Величина коэффициента теплообмена для каждой точки поверхности своя (свое число Рейнольдса), поэтому счет производится для всех узлов поверхности, после чего по известным значениям температур в узлах сетки всего обтекателя производится расчет «перетекание тепла» по образующей, приняв допущение, что в местах крепления обтекателя с корпусом ЛА теплоизоляция.

Во всех точках на поверхности теплообмен 3 рода (сложный теплообмен)

$$-\lambda \frac{\partial T}{\partial r} \Big|_{r=R, 0 < \varphi < \pi} = \alpha_{\text{эф}} (T_c - T_0(R, 0 < \varphi < \pi, \tau)) \quad (3)$$

Допущение, что в местах крепления корпуса и ОА теплоизоляция имеет вид.

$$\text{Левое крепление корпуса и ОА} \quad -\lambda \frac{\partial T}{\partial \varphi} \Big|_{\varphi=0, 0 < r < R} = 0. \quad (4)$$

$$\text{Правое крепление корпуса и ОА} \quad -\lambda \frac{\partial T}{\partial \varphi} \Big|_{\varphi=\pi, 0 < r < R} = 0. \quad (5)$$

При полете сферической головной части в плотных слоях атмосферы перед ней образуется отошедшая ударная волна переменной интенсивности в различных точках поверхности. Максимальная интенсивность ударной волны имеет место в окрестности критической точки, где местный угол наклона волны равен 90° .

Коэффициент теплоотдачи между пограничным слоем и стенкой в критической точке сферического обтекателя определяется по формуле:

$$\left(\frac{\alpha_k}{c_p^*} \right)_{\text{max}} = \frac{0.002 V_n^{1.62} \rho_n^{0.8}}{K_{T2} R_0^{0.2}} \cdot 210 \psi_T, \quad (6)$$

где c_p^* - теплоемкость воздуха при температуре торможения;

$\frac{\alpha_k}{c_p^*}$ - так называемый энтальпийный коэффициент теплоотдачи в критической точке. В предложено

вычислять энтальпийный коэффициент теплоотдачи в любом сечении затупленного осесимметричного тела через величину максимального коэффициента теплоотдачи в виде

$$\frac{\alpha_k}{c_p} = \left(\frac{\alpha_k}{c_p^*} \right)_{\text{max}} \cdot \frac{C_D}{(x_{\text{эф}})^{0.2}}, \quad (7)$$

где C_D , $x_{\text{эф}}^{-0.2}$ - коэффициенты, зависящие от величины и характера распределения давления вдоль обтекаемой поверхности.

Текущие значения параметров обтекания – плотности ρ , вязкости μ , температуры T и теплоемкости воздуха c_p , местного числа Маха M , энтальпии I , необходимые для расчета по формуле (6) определяются путем использования значений основных текущих параметров движения – скорости, высоты и угла наклона траектории.

Формула (6) справедлива для диапазона температур $T_\infty = 800 \div 3500 \text{ K}$ и давлений

$$p_1 = 10^3 \div 10^7 \frac{\text{H}}{\text{м}^2}.$$

Расчет распределения температуры пограничного слоя по поверхности обтекателя произведем в следующей последовательности:

- 1) Определим значение теплового потока в критической точке;
- 2) Определим распределение тепловых потоков к точкам поверхности
- 3) Определим распределение температур восстановления в точках пограничного слоя

При обтекании сферического затупления набегающим потоком воздуха максимальное значение теплового потока в критической точке поверхности при скоростях $V = 600 \div 14000 \frac{\text{м}}{\text{с}}$ и температуре пограничного слоя $T_\delta = 0 \div 3000 \text{ K}$ определяется по формуле (символ «0» обозначает параметр в критической точке, «x» – исследуемое сечение)

$$q_{\text{т}} = 7,4 \cdot 10^{-4} \frac{\rho^{0,8} V^{3,3}}{R_0^{0,2}} \left(1 - \frac{I_\delta}{I_0} \right). \quad (8)$$

Зависимость теплового потока в произвольной точке поверхности полусферы по ее образующей q_x , от теплового потока в критической точке q_0 , при условии обтекания с достаточно большими сверхзвуковыми скоростями, определяется по формуле

$$\frac{q_x}{q_0} = 1 - 1,32 \cdot \left(\frac{\varphi}{\pi/2} \right)^2 + 0,5 \cdot \left(\frac{\varphi}{\pi/2} \right)^5, \quad (9)$$

где φ - центральный угол в точке x поверхности (текущее значение точки x определяется текущим значением угла наклона траектории движения).

Чтобы получить температуру восстановления в любой точке поверхности произведем преобразование отношения величин тепловых потоков в любой точке поверхности

$$\frac{q_x}{q_0} = \frac{\alpha_{\text{эф}}^{(x)} (T_\delta^{(x)} - T_{\text{ноэ}}^{(x)})}{\alpha_{\text{эф}}^{(0)} (T_\delta^{(0)} - T_{\text{ноэ}}^{(0)})}.$$

Из этого соотношения температура пограничного слоя в произвольной точке вдоль образующей обтекателя будет равна

$$T_\delta^{(x)} = \frac{q^{(x)} \alpha_{\text{эф}}^{(0)} \left(T_0 \left(1 + \frac{\gamma_a - 1}{2} M^2 r b \right) \right) - q^{(x)} \alpha_{\text{эф}}^{(0)} T_{\text{ноэ}}^{(0)} q^{(0)} \alpha_{\text{эф}}^{(x)} T_{\text{ноэ}}^{(x)}}{\alpha_{\text{эф}}^{(x)} q^{(0)}}. \quad (10)$$

Выражения (1) - (10) представляют собой замкнутую систему, позволяющую составить алгоритм и программу расчета НТП сферического ОА.

Для решения уравнения (2) воспользуемся локально – одномерной аппроксимацией многомерной схемы. Вместо краевой задачи (1) – (5) последовательно решаются одномерные краевые задачи:

$$\frac{\partial U}{\partial \tau} = \frac{\partial}{\partial r} \left(a \frac{\partial U}{\partial r} \right) + \frac{2}{r} \cdot \frac{\partial}{\partial r} (aU), \quad (11)$$

где U - предварительная температура,

$$-\lambda \frac{\partial U}{\partial r} \Big|_{r=R, \varphi=\text{const}} = \alpha_{\text{эф}} (T_c - U_0(R, \varphi = \text{const}, \tau)), \quad -\lambda \frac{\partial U}{\partial r} \Big|_{r=0} = 0,$$

$$U(r, \varphi, 0) = T_n(r, \varphi), \quad \text{где } U(r, \varphi, t_{k-1}) = T(r, \varphi, t_{k-1});$$

$$\frac{\partial T(\varphi, \tau)}{\partial \tau} = \frac{ctg \varphi}{r^2} a \frac{\partial T}{\partial \varphi} + \frac{1}{r^2} \frac{\partial}{\partial \varphi} \left(a \frac{\partial T}{\partial \varphi} \right), \quad (12)$$

$$-t \frac{\partial T}{\partial \varphi} \Big|_{\varphi=0, r=\text{const}} = 0, \quad -t \frac{\partial T}{\partial \varphi} \Big|_{\varphi=\pi, r=\text{const}} = 0, \quad \text{где } T(r, \varphi, t_{k-1}) = U(r, \varphi, t_k).$$

Расчет нестационарного температурного поля сферической ГЧ с учетом всех изменений краевых условий целесообразно производить методом конечных разностей. При составлении сеточной модели необходимо заменить уравнение теплопроводности сферы с переменными коэффициентами соответствующему ему уравнению в конечных разностях. Решение целесообразно производить на неравномерной сетке, где выбирать маленькие шаги по толщине обтекателя и большие по воздуху (рис. 3).

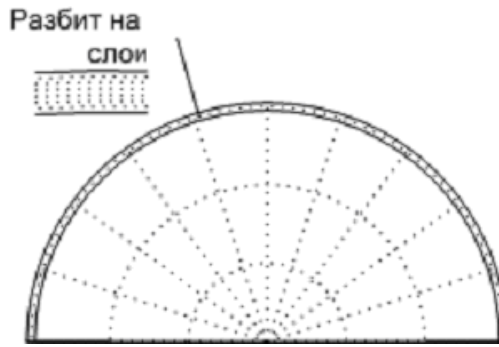

Рис. 3 Сеточная модель сферического обтекателя

Предложенная схема расщепления позволяет в два этапа вычислить температуру $T(r, \varphi, t)$ на временном интервале Δt . Первый этап – определение сеточной функции $U(r, \varphi, t_k)$ по известному $T(r, \varphi, t_{k-1})$. Второй этап – нахождение $T(r, \varphi, t_k)$ по полученному ранее $U(r, \varphi, t_k)$.

Выводы.

В работе получена математическая модель, которая позволяет оценить НТП ОА при заданных параметрах движения с учетом сферичности обтекателя. Результаты расчетов и их анализ будут приведены в дальнейших работах.

Литература:

1. Орлов С.В. Математическая модель навигации летательных аппаратов, включающая парирование дополнительных угловых ошибок вносимых остроконечным антенным обтекателем, обусловленных аэродинамическим нагревом Радиоэлектронні і комп'ютерні системи. - 2004. - № 3(7). С. 77-79
2. Дракин И.И. Аэродинамический и лучистый нагрев в полете. М.: Оборонгиз, 1961. - 95 с.
3. Лыков А.В. Теория теплопроводности. М.: Высшая школа, 1967. - 382 с.
4. Ильченко О.Т. Расчеты теплового состояния конструкций. - Харьков: Вища школа. Изд-во при Харьк. ун-те, 1979. 168 с.

Сергей Швыдков, Дмитрий Фелистеев
(Киев, Украина)

МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ СРОКОВ ПРОВЕРКИ ТЕХНИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ СИСТЕМ ВЫСОКОТОЧНОГО ОРУЖИЯ

Составляющие систем высокоточного оружия (СВО) – наземное, бортовое навигационно-пилотажное и целевое оборудование – являются весьма сложными электромеханическими и радиотехническими системами и поэтому, несмотря на все меры предварительного контроля, при их использовании могут возникать отказы как на старте так и в полете [1–3]. Анализ результатов применения СВО в последних вооруженных конфликтах показал, что некоторые аппараты не выполнили поставленную задачу, были потеряны или потерпели аварии из-за неисправности бортового оборудования (БО) [2]. При этом отметим, что в условиях финансовых ограничений и отсутствия закупки новых СВО актуальной задачей есть обоснование сроков продления ресурсов используемым аппаратам (особенно БО). В этих условиях важное значение приобретает учет надежности БО СВО и своевременности определения отказа при оценке его технического состояния (что напрямую зависит от периодичности сроков проведения проверки) при подготовке их к боевому применению.

При переходе на систему эксплуатации вооружения, в том числе и СВО, по техническому состоянию, актуальным является задача определения сроков проведения проверки технического состояния БО СВО.

Проведенный анализ работ [1–5], направленных на решение проблем применения СВО, показал, что в основном работы направлены на обоснование задач и технического построения аппаратов. Вопросы организации определения предполетного технического состояния БО СВО не уделяется должного внимания, хотя, от технического состояния СВО зависит результат его применения по назначению.

Поэтому целью данной статьи является разработка метода определения сроков проверки технического состояния БО СВО с целью своевременного определения возможных отказов в БО.

Структурная организация и характеристики БО определяются требованиями каждого конкретного предназначения СВО и поэтому отличаются большим разнообразием вариантов. При рассмотрении БО целесообразно говорить не о конкретных реализациях, а об основных концепциях их построения [1, 3]:

– многоуровневость организации структуры, соответствующей иерархическому характеру решаемых функциональных задач;

- программируемость структуры с обеспечением возможности организации динамического перераспределения задач по ресурсам системы;
- унифицированность каналов обмена информацией между уровнями иерархии;
- модульность структуры и конструкции как элементов БО, так и системы в целом, наличие развитых средств контроля, диагностирования и восстановления функционирования.

Многоуровневая иерархическая организация БО СВО определяется необходимостью разделения задач по уровням обработки информации, каждый из которых характеризуется степенью ее обобщения. Так задачи могут быть разделены по таким уровням:

- задачи, решаемые на основе информации только одного датчика;
- задачи обработки информации ряда (функционально близких) датчиков;
- задачи общекомплексного характера – основные задачи, обобщающие (в процессе принятия) информацию от нескольких функциональных подсистем;
- задачи контроля, индикации и управления, решаемые на основе обобщения всей поступившей информации.

Иерархия этих классов задач, обуславливает целесообразность организации многоуровневой обработки информации типовой структурой БО.

В современных и перспективных СВО применяются (предполагается применение) следующие основные типы БО для проведения обработки информации на борту аппарата:

- дистанционного зондирования;
- ретрансляции данных;
- защиты информации;
- навигации, ориентации, наведения.

Анализ задач БО, показывает, что их решение сводится к реализации процессов обработки и анализа сигналов и изображений [1].

Обозначим через $P_{\text{БО}}(t)$ – вероятность безотказной работы БО в момент времени t , $P_{\text{БО}}^{\text{ТР}}(t)$ – требуемое (установленное) значение вероятности безотказной работы БО в момент времени t ; $L(t_a)$ – число отказов (сбоев) на активном временном интервале, τ_p – среднее время, затрачиваемое на самовосстановление программных средств при отказе (сбое).

Условие безотказного функционирования БО определим так:

$$\begin{cases} L(t_a)\tau_p \leq \Delta t_a; \\ K_S(t_a) \rightarrow \max; \\ P_{\text{БО}}(t) \geq P_{\text{БО}}^{\text{ТР}}(t), t \in (t_{a0}, t_{п0}), \end{cases} \quad (1)$$

$$\begin{cases} L(t_a)\tau_p \leq \Delta t_a; \\ K_S(t_a) \geq K_S^{\text{ТР}}; \\ P_{\text{БО}}(t) \rightarrow \max, t \in (t_{a0}, t_{п0}). \end{cases} \quad (2)$$

Решение системы (1) определяет условия обеспечения максимальной вероятности нахождения БО в работоспособном состоянии при заданном уровне отказоустойчивости. Наоборот, решение системы (2) определяет условия максимизации отказоустойчивости БО с заданной вероятностью нахождения БО в работоспособном состоянии [6, 7].

Предполагается, что в системах (1) и (2) обеспечение замены (маскирования) отсутствующих (сбойных) модулей каналов БО проводится за время, не превышающее Δt_a .

Предлагаемый метод содержит постановку задачи статистического анализа данных и алгоритм статистического анализа для определения значений вероятностных коэффициентов.

1. Постановка задачи определения сроков проведения проверки технического состояния БО СВО.

Исходные данные для расчета:

- периодической проверке подлежат N приборов данного типа, значения $y(t)$ – результаты контроля значений параметров БО СВО, каждый из которых определяется в момент t времени эксплуатации (согласно нормативно-технической документации).

Каждый образец из N проверен i -е количество раз, $i = 1, \dots, M$ за время эксплуатации (данные из эксплуатационной документации).

На каждый параметр задан двусторонний допуск: $Y_H \leq y(t) \leq Y_B$, где Y_H, Y_B – нижняя и верхняя границы допустимых изменений значений параметра соответственно.

Результаты проверки каждого параметра образуют временные ряды реализации:

$$\hat{Y} = \{y_{ij}(t_{ij}), i = 1, \dots, M; j = 1, \dots, N\}, \quad (3)$$

где N, M – количество приборов данного типа и число измерений значений данного параметра i каждого прибора соответственно.

Экстраполяция параметров моделей осуществляется до нарушения условия:

$$y_H \leq y_H^M(t); y_B^M(t) \leq y_M. \quad (4)$$

Момент времени $t_{\text{пр}}$, при котором происходит нарушение условия (4), определит срок проведения очередной проверки технического состояния БО СВО данного типа.

Определение последующих сроков проведения очередной проверки БО СВО осуществляется повторением процедуры построения прогнозирующих моделей $y_H^M(t)$ и $y_B^M(t)$, их анализа и решением задачи (4) для достижения заданной границы дрейфа значений параметров контроля БО СВО.

2. Алгоритм статистического анализа результатов проверки технического состояния БО СВО.

2.1. Рассчитываются моменты $\nu_1, \mu_2, \beta_1, \beta_2$, характеризующие плотность распределения дрейфа

измеряемого параметра $Y^r(t)$, $r = 1, \dots, Q$, из общего количества параметров контроля технического состояния БО СВО Q для всех приборов N данного типа j -е количество раз в сечениях времени $t, \nu_1, \mu_2, \beta_1, \beta_2$, где ν_1, μ_2 – первый и второй центральный момент соответственно; β_1, β_2 – третий и четвертый центральный приведенный момент соответственно.

2.2. Статические оценки моментов рассчитываются по следующим соотношениям:

$$\begin{aligned} \nu_1 &= \sum_{j=1}^N Y_j / M; \mu_2 = \frac{1}{N-1} \sum_{j=1}^N (Y_j - \nu_1)^2 \\ \beta_1 &= \mu_3 / \mu_2^{3/2}; \beta_2 = \mu_4 / \mu_2^2 - 3, \\ \mu_3 &= \frac{1}{N-1} \sum_{j=1}^N (Y_j - \nu_1)^3, \mu_4 = \frac{1}{N-1} \sum_{j=1}^N (Y_j - \nu_1)^4. \end{aligned} \quad (5)$$

где

2.3. В качестве модели случайного процесса дрейфа параметра БО СВО выбирается S полиномов вида:

$$m^S(t) = \varphi(k) \sum_{k=1}^{qS} C_k^{(S)}; \quad S = 1, \dots, 4, \quad (6)$$

где $\varphi(k)$ – полиномы Чебышева, удовлетворяющие условию ортогональности; $C_k^{(s)}$ – коэффициенты полинома s -ой моментной функции; q – степень полинома; s – номера моментных функций ($s = \overline{1..4}$).

2.4. Путем анализа сформированных полиномиальных функций строится модель случайного процесса дрейфа контролируемого параметра БО СВО, обладающая наилучшими прогностическими свойствами.

Моментные функции $\nu_1, \mu_2, \beta_1, \beta_2$ аппроксимируются полиномиальными функциями согласно алгоритмам (3)–(6).

2.5. Значение времени $t_{\text{пр}}$, при котором выполняется условие (4), будет являться оптимальным для проведения проверки технического состояния БО СВО данного типа.

Таким образом, в данном методе в качестве модели для аппроксимации моментных функций случайного процесса дрейфа контролируемых параметров БО СВО предлагается применение оригинальных структурированных полиномов с вложенными полиномами Чебышева, удовлетворяющих известным условиям ортогональности.

В дальнейшем возможна реализация предложенных в методе алгоритмов в виде номограмм, а также разработка соответствующего программного обеспечения. Это позволит использовать предложенного метода специалистами, обслуживающими СВО, а также при проведении расчетов при обосновании продления ресурсов как БО СВО, так и наземного оборудования.

Литература:

1. Павлушенко М. Беспилотные летательные аппараты: история, применение, угроза / М. Павлушенко, Г. Евстафьев, И. Макаренко. – М.: Изд-во Права человека, 2005. – 611 с.
2. Дрожжин А. Воздушные войны в Ираке и Югославии / А. Дрожжин, Е. Алтухов. – М.: Техника молодежи, 2008. – 80 с.
3. Герасимов С.В. Методи обробки вихідних сигналів динамічних систем при визначенні їх технічного стану / С.В. Герасимов, О.І. Тимочко // Системи обробки інформації: Зб. наук. пр. – Х.: ХУПС. – 2014. – Вип. 6 (122). – С. 31–34.
4. Оценка эффективности огневого поражения ударами ракет и огнем артиллерии / Под общ. ред. А.А. Бобрикова. – СПб.: Галлея Принт, 2006. – 424 с.
5. Средства поражения и боеприпасы / Под общ. ред. В.В. Селиванова. – М.: Изд-во МГТУ, 2008. – 984 с.
6. Месаревич М.И. Общая теория систем: математические основы / М.И. Месаревич, Я. Такахага. – М: Мир. – 1978. – 312 с.
7. Власик С.Н. Методика определения сроков проверки технического состояния бортового оборудования беспилотных летательных аппаратов / Власик С.Н., Герасимов С.В., Журавльов А.А.// Зб. наук. праць Харківського університету Повітряних Сил. – Х.: ХУПС. – 2013. – Вип. 2 (35). – С. 16-20.

СЕКЦІЯ: ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

Сергій Самойлик, Василь Максим'як
(Дрогобич, Україна)

ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'Я ЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

Найважливішою проблемою суспільства було і залишається піклування про здоров'я кожного громадянина. Пріоритетним завданням освіти є виховання особистості вчителя, яка відповідально ставиться як до власного здоров'я, так і до здоров'я оточуючих як до вищої соціальної цінності. Одним з головних завдань у підготовці майбутніх вчителів фізичної культури – є формування у них високого рівня культури здоров'я. Адже саме вчитель фізичної культури не тільки формує в учнів уявлення про здоров'я, його роль у житті людини, а й застосовує в педагогічній практиці технології, які формують здоров'язбережувальну компетентність учнів.

Нагальність пошуку способів виховання здорової людини, а не тільки збереження і підтримки здоров'я, висуває проблему формування культури здоров'я майбутнього вчителя фізичної культури як фахівця, спроможного сформувати в учнів знання, вміння та навички здоров'язбереження. Тільки за умови створення відповідного освітнього середовища для студентів ВНЗ, цілеспрямованого навчання здорового способу життя, визначення шляхів формування культури здоров'я майбутніх вчителів фізичної культури стане реальністю здоров'язберігаючий освітній процес у кожній школі України.

Як зазначив А.Турчак: «Слід відзначити, що одним із пріоритетних завдань нового етапу реформи системи освіти повинне стати збереження і зміцнення здоров'я дітей, учнів та студентів, формування у них понять цінності здоров'я і здорового способу життя. Відповідальність за вирішення даної проблеми багато в чому залежить від вчителя, у зв'язку з чим актуалізується завдання формування їх професіоналізму як певної стратегії досягнення мети – оздоровлення нації».

Проблема культури здоров'я глибоко досліджена у психолого-педагогічній літературі починаючи з 80-х років ХХ століття.

Аналіз вітчизняної та зарубіжної наукової літератури показав, що уперше термін «культура здоров'я» зустрічається у роботі філософа В. Климової [6]. Поняття «культура здоров'я», подане в теоретичних дослідженнях педагогів, медиків та філософів В. Климової, В. Скуміна, Л. Татарникової. Деякі автори розглядають окремі змістові культури здоров'я. Г. Апанасенко [1], І. Брехман [11]. акцентують увагу на тому, що здоров'я людини треба розглядати диференційовано та комплексно.

Культура здоров'я студентів є складовою духовної культури, однією з головних умов їх активного повноцінного життя не тільки в студентські роки, але і в майбутній професійній діяльності. Формування культури здоров'я студентів не розпочинається тільки у вищих навчальних закладах, як і не закінчується в них. Однак, саме в студентські роки воно набуває особливого значення. Це пов'язано з тим, що вік 18-22 роки характеризується як період духовно-культурної сензитивності, найбільш активного розвитку фізичних якостей, інтелектуальної, моральної та естетичної сфери, становлення й стабілізації волі та характеру, оволодіння юнаками і дівчатами повним комплексом соціальних ролей дорослої людини.

Культура здоров'я - це якісне утворення особистості, яке виявляється в єдності духовних, біологічних, психологічних і соціальних факторів, що визначають її спосіб життя. Вона зумовлює формування людини як цілісного індивіда, охоплюючи усі сторони її життя. Культура здоров'я покликана перетворити будь-яку сферу діяльності людей у засіб фізичного й духовного самовдосконалення, самооздоровлення [4].

Культура здоров'я студента характеризує його ставлення до життя, до свого здоров'я, прагнення до самопізнання та саморозвитку.

Культура здоров'я майбутніх вчителів фізичної культури - поняття багатопланове. Воно охоплює принципи здорового способу життя, екологічну грамотність, знання й раціональне використання можливостей свого організму, вміння застосування народних методів оздоровлення, пропаганду медико-валеологічних знань і свідчить про прагнення студента до самовдосконалення.

Культура здоров'я – це важливий складовий компонент загальної культури людини, що визначає формування, збереження та зміцнення її здоров'я. Майбутні вчителів фізичної культури повинні добре розуміти, що кожна людина є не тільки «споживачем» свого здоров'я, але й його «виробником».

Високий рівень культури здоров'я людини передбачає її гармонійне спілкування з природою й оточуючими людьми.

Елементом культури здоров'я є уважне і правильне ставлення людини до самої себе, прагнення до самопізнання, формування, розвитку і самовдосконалення своєї особистості.

Культура здоров'я – це не тільки сума знань, обсяг відповідних умінь і навичок, але й здоровий спосіб життя гуманістичної орієнтації. Рівень культури здоров'я визначається знанням резервних можливостей організму (фізичних, психічних, духовних) і вмінням правильно використовувати їх [10].

Якщо люди часто хворіють, мають надлишкову масу тіла, вживають алкоголь, палять, дратівливі, некомфортно почувають себе з оточуючими, тобто не дотримуються здорового способу життя, – це означає, що у них низький рівень культури здоров'я.

Свідоме розуміння необхідності бути здоровим і прагнути стати таким – це і є елементи культури здоров'я, якими повинні володіти майбутні вчителі фізичної культури. Адже за даними МОН України та Міністерства охорони здоров'я тільки 4% випускників ВНЗ можна назвати практично здоровими, 70-80% студентів мають нервово-психічні розлади, понад 50% - страждають різними морфо-функціональними захворюваннями, 30-40% - хронічно хворі.

Здоровий спосіб життя передбачає знання і дотримання режиму навчання та відпочинку, правил харчування й особистої гігієни, визначення й обов'язкове виконання фізичних вправ, які забезпечують оптимальний руховий режим, а також усвідомлення впливу шкідливих звичок на організм людини. При цьому велике значення має правильний вибір індивідуальних оздоровчих систем або їхнє поєднання та практичне використання з метою зміцнення здоров'я (самомасаж, загартовування, дихальні вправи, аутогенне тренування тощо) [2].

Тому майбутні вчителі фізичної культури повинні не тільки самі вести здоровий спосіб життя, а й виховувати в учнів свідоме ставлення до свого здоров'я як найвищої соціальної цінності, формувати в них гігієнічні навички і потребу вести здоровий спосіб життя.

Для того, щоб проаналізувати мотиваційний та когнітивний компоненти культури здоров'я майбутніх вчителів фізичної культури ми провели анкетування 65 студентів 3 та 4 курсів факультету фізичного виховання Дрогобицького державного педагогічного університету ім. Івана Франка. Було з'ясовано, що більшість студентів (85,7%) вважають необхідним вести здоровий спосіб життя, проте тільки 25% визнають свій спосіб життя здоровим. Дотримуються правильного режиму праці і відпочинку лише 27,9% опитаних, а режиму харчування – 23,4% студентів. Методи загартовування для збереження та зміцнення здоров'я використовують лише 29% респондентів. Серед факторів, що послаблюють здоров'я студентів, необхідно виділити малорухомий спосіб життя. Дотримання здорового способу життя впливає на формування, збереження та зміцнення здоров'я, сприяє інтелектуальному і духовному розвитку особистості, успішному навчанню. Стає очевидним, що поняття «культура здоров'я» тісно пов'язане з визначенням «здоровий спосіб життя».

Як зазначила Кривошеєва Г.Л. формування культури здоров'я майбутніх вчителів фізичної культури ґрунтується на суттєвому аналізі культури здоров'я, її критеріях та показниках, а також на вікових психологічних особливостях студентів. Його основу складають визначені нами психолого-педагогічні умови, форми, методи і засоби розвитку культури здоров'я. Вона вважає, що формування культури здоров'я студентів відбувається в три етапи: етап самопізнання свого організму; етап самооцінювання стану свого здоров'я; етап самооздоровлення [7].

Етап самопізнання характеризується поглибленням знань з медико-валеологічних дисциплін, самостійністю студентів щодо вивчення свого здоров'я, рівня його культури, індивідуальних можливостей та особливостей організму. Основною метою цього етапу було створення оптимальних умов для одержання студентами найбільш повного уявлення про здоров'я в цілому і кожного з них окремо, про чинники, котрі на нього впливають. На даному етапі закладається основа формування «настанови» на здоров'я, на активне ставлення до нього.

Етап самооцінювання характеризується самостійністю студентів щодо адекватного оцінювання свого здоров'я, рівня його культури. Основна мета цього етапу - створення оптимальних умов для набуття студентами вмінь співвідносити отримані в результаті самопізнання уявлення про індивідуальні показники культури здоров'я з відповідними нормативними показниками.

Етап самооздоровлення характеризується дійовим, активним ставленням студентів до самих себе, до свого здоров'я; прагненням до поглиблення та поширення медико-валеологічних знань. Мета його полягає у створенні умов для вироблення у студентів потреби в проведенні розроблених заходів із самооздоровлення організму [7].

Підготовка майбутніх вчителів фізичної культури до формування власної культури здоров'я та розвиток здоров'язбережувальної компетентності учнів передбачає виховання позитивної мотивації щодо збереження та зміцнення власного здоров'я, розуміння негативного впливу шкідливих звичок, застосування всіх можливих засобів щодо здоров'язбереження.

Структура підготовки майбутніх вчителів фізичної культури до формування здоров'язбережувальної компетентності учнів, повинна обов'язково включати в себе:

- спортивну та професійну підготовку;
- медико-біологічну підготовку;
- викладання окремих спортивно-педагогічних дисциплін у структурі підготовки вчителя;
- використання інноваційних технологій у процесі формування професійної майстерності фахівців фізичної культури.

Професійна підготовка майбутніх вчителів фізичної культури має враховувати нові вимоги, відповідно до сучасних, міжнародних, національних вимог щодо підготовки фахівців. Майбутній вчитель фізичної культури розглядається як вмотивована особистість, яка дбає про власну культуру здоров'я та спрямує свою майбутню професійну діяльність на формування здорового способу життя школярів, розвиток здоров'язбережувальної компетентності учнів [8].

Формування культури здоров'я майбутніх вчителів фізичної культури набуло пріоритетного значення в системі підготовки майбутніх фахівців. Поряд з фаховими предметами студенти все більше вивчають такі навчальні дисципліни, які мають великі можливості для формування знань щодо культури здоров'я, мотивують до здорового способу життя. Така підготовка є одним із сучасних напрямів професійно-педагогічної підготовки майбутніх вчителів фізичної культури. Тому зміст професійної підготовки майбутніх учителів фізичної культури на сучасному етапі повинен бути зорієнтований на озброєння студентів знаннями, вміннями й навичками щодо формування, збереження й зміцнення здоров'я в усіх його аспектах.

Література:

1. Апанасенко Г.Л. Рівень здоров'я і фізіологічні резерви організму / Апанасенко Г.Л., Долженко Л.П.// Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – 2007. - №1. – С. 17-21.
2. Бабич В.І. Підготовка майбутніх учителів фізичного виховання до формування культури здоров'я школярів: дис. ...канд. пед. наук: 13.00.04/ В.М. Бабич. – Луганськ, 2006. – 321 с.
3. Гаркуша С.В. Теоретичні аспекти проблеми формування готовності майбутніх фахівців фізичного виховання до використання технологій збереження здоров'я / С.В.Гаркуша // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету ім. Т.Г.Шевченка. Серія: педагогічні науки. – Чернігів: ЧНПУ, 2013. - №113. – С. 171-173.
4. Данилко М.Т. Характеристика професійної діяльності вчителів фізичної культури//Формування готовності до професійної діяльності майбутніх учителів фізичної культури: [монографія] / Микола Тихонович Данилко. – Луцьк, 2003. – С. 26-32.
5. Іванова Л.І. Підготовка майбутніх учителів фізичної культури до фізкультурно-оздоровчої роботи з учнями загальноосвітніх навчальних закладі:дис. ... канд. пед. наук: спец.13.00.04/ Л.Іванова. – К., 2007.–376 с.
6. Климова В.И. Человек и его здоровье / В.И.Климова. – М.: Знание, 1985. – 192 с.
7. Кривошеєва Г.Л. Система формування культури здоров'я студентів//Рідна шк.. – 2000 - №5. – С. 66-67
8. Kryvosheieva H.L. Kultura zdorovia osobystosti yak sotsialno-pedahohichna problema// Shliakh osvity – 2001 – №1. – S. 35-37
9. Kryvosheieva H.L. Kontsepsiia pidhotovky studentiv z vysokym rivnem kultury zdorovia v umovakh universytetskoї osvity // «Kultura zdorovia yak predmet osvity». – Zb. nauk. znan. – Kherson, Oldy, 2000.- S.101-105
10. Moiseiuk V.P. Suchasni pidkhody do vyvchennia fenomenu kultury zdorovia. – Ternopil: Bohdan, 2012. – 125 s.
11. Turchak A. Pidhotovka maibutnoho vchytelia fizychnoi kultury do roboty z poperedzhennia shkidlyvykh zvychok uchniv: navch.-metod. posib. / A. L. Turchak.– Kirovohrad: RVV KDPU im. V. Vynnychenka, 2013.– 212 s.

СЕКЦІЯ: ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ**Ольга Андрєєва
(Запоріжжя, Україна)****СПЕЦИФИКА ЯЗЫКА ГАЗЕТЫ**

В системе газетных жанров наиболее противопоставленными стилистически оказываются передовые статьи и тексты информационных сообщений.

Стилевая эклектичность языка газеты ставит под сомнение применение самого понятия «функциональный стиль» к этой сфере человеческого общения.

Отмечается, что газета объединяет статьи, различающиеся как по жанровым, так и по стилевым признакам. Однако общая система экстралингвистических факторов, определяющих специфику языка средств массовой информации, а также лингвистические исследования позволяют говорить о существовании единого функционального стиля газеты. Рассматривая сторону языка газеты как целостную совокупность стилистико-функциональных явлений, В.Г. Костомаров выделяет единый стилистический конструктивный принцип газеты – диалектическое объединение ее ведущих признаков экспрессии и стандарта, понимаемых в широком смысле слова как оценочные и интеллектуализованные начала в противопоставлении друг другу. Указанные признаки соотносятся с взаимодействием двух ведущих функций газеты (информационной и воздействующей), которые неравномерно распределяются по газетным жанрам и находятся в соответствии с двойственной природой газеты, призванной как информировать, так и убеждать, воздействовать.

Исследование языковых средств газеты свидетельствует о четком размежевании информационных и передовых статей по реализации двух названных функций. Первые по характеру использования языковых средств приближаются к научно-деловому стилю, обладая чертами фактологичности, документальности в передаче информации. Вторые имеют открыто оценочный, ярко публицистический характер и направлены на агитационное воздействие, по определенным параметрам сближаясь с художественной прозой.

Информационный материал составляют статьи, в которых присутствие авторского «я» сведено к минимуму, т.е. нередко даже не указывается фамилия их создателя. Сюда можно отнести материалы, связанные с беспристрастной передачей разного рода событий внутренней и внешней политической жизни, коротких информационных сообщений, коммюнике.

В передовых статьях, наоборот, факторы субъективной оценки оказывают решающее влияние на использование языковых средств, реализующих коммуникативные задачи убеждения, директивности, критического осмысления происходящих событий, т.е. в языке преломляется субъективное стремление коллектива авторов воздействовать на политические, мировоззренческие позиции «широкого» читателя. Языковые средства приобретают здесь ярко выраженный экспрессивный характер, что особенно отражается на синтаксисе, который направлен на формирование речи логизированной, расчлененной, с резко и ясно обозначенными акцентами.

Как бы промежуточное положение по функциональной направленности занимает в газете большое количество статей, в которых оценочные и интеллектуализованные начала переплетаются, сосуществуют друг с другом, т.е. информация подается с той или иной степенью присутствия авторской позиции, как это имеет место в репортаже, комментарии. Чередование здесь элементов экспрессивного и стандартизированного плана, их переход друг в друга призваны привлечь, поддержать интерес читателя.

Противопоставление информационных и передовых статей не означает, что в первых вообще отсутствует элемент экспрессивности, а вторые представляют собой сплошной поток экспрессивных речевых единиц, теоретический характер носит и противопоставление функций воздействия и сообщения (соответственно стилей «воздействия» и стилей «сообщения»). В широком коммуникативном плане эти две функции, с одной стороны, противопоставлены, с другой – сопоставлены, находятся во взаимодействии друг с другом. В качестве характерного примера стиля «сообщения» обычно приводится научный стиль энциклопедических статей, примером стиля «воздействия» служит язык художественной литературы. Однако едва ли возможно полностью исключить вероятность появления элементов экспрессивного плана в энциклопедических статьях, а интеллектуализованных элементов в языке художественной литературы.

Проводимое противопоставление рассматриваемых стилевых подразделений (информации и передовых статей) является в известной степени относительным еще и потому, что стиль передовой статьи имеет общие признаки не только с художественным языком, но и с научным, характеризуясь чертой аналитичности. В свою очередь, информационные сообщения характеризуются определенным динамизмом при передаче последовательности событий, что сближает их с языком авторского художественного повествования.

Вместе с тем элементы воздействия (экспрессивно-эмоционально-оценочного плана) в научном стиле всегда выступают как внесения подобно тому, как элементы сообщения в художественном стиле подчинены реализации определенных стилистических задач, в свою очередь, связанных с реализацией общей эстетически воздействующей функции. Присутствие элементов экспрессии не является определяющим фактором и в газетной информации, так же как и «информативность» передовицы

подчинена реализации воздействующей функции.

Некоторые исследователи относят к газетному стилю только информационные материалы, которые в свое время послужили основой для создания первых газет. Однако в газетах сегодняшнего дня приоритет получают, по-видимому, именно факторы оценки, воздействия. В них информационным материалам объективного характера обычно предшествует экспрессивно-эмоционально насыщенная, выдержанная в строго публицистическом тоне передовая статья – «флаг» номера. Функциональная направленность на воздействие языка передовых статей служит благоприятным фактором для раскрытия здесь лингвостилистических ресурсов создания экспрессивности: использования контрастного сочетания элементов книжной и разговорной речи, метафор и других средств создания образности языка, а также большого разнообразия приемов экспрессивного синтаксиса: инверсии, антитезы, параллелизма, повторов, эллипсиса и др. Однако основным источником создания экспрессивности в широком смысле слова является фактор оценочности, выступавший в противопоставлении интеллективному характеру языка информационных сообщений.

В отличие от языка художественной литературы экспрессивность передовой статьи ориентирована на массового читателя, характеризуется социально-коммуникативной направленностью оценочности, а поэтому чертами «открытости», «прозрачности». В языке художественного стиля оценочность имеет индивидуализированную направленность, как со стороны автора, так и со стороны получателя информации. Ведущую роль здесь играют факторы контекста, подтекста, художественного замысла произведения. Воздействующая функция художественного стиля имеет эстетическую ориентацию.

В информационных статьях элементы субъективной оценки не оказывают решающего влияния на использование языковых средств. Единицы языка принимаются здесь обычно в своем прямом номинативном значении, т.е. имеют лишь один уровень понимания – семантический, в то время как в передовых статьях к этому содержательному уровню понимания добавляется уровень дополнительных значений, «коннотаций», приобретаемых в широком контексте или синтагматическом окружении, например функциональных значений директивы, критической оценки, побуждения к действию, призыва и т.п. На первый план при выборе языковых средств в газетной информации выступают факторы нахождения оптимального способа передачи информации, стимулирования интереса читателя. Как и в других газетных жанрах, в информационных материалах возникает необходимость выгодным образом представить сообщение в кратчайший срок и по возможности в сжатом виде. Формы, в которые облакаются речевые сообщения, уже не несут экспрессивно-воздействующей функциональной нагрузки, но должны быть удобными для восприятия и информационно емкими.

Таким образом, в газете сосуществуют два качественно различных функциональных единства: тексты передовых статей, ориентированные на социальное воздействие, и тексты информационных сообщений, направленные на передачу однозначной информации. Представляется, однако, что отмечаемая особенность свидетельствует не столько о разностильности языка газеты, сколько о его экстралингвистически «запрограммированной» полифункциональности, направленной в конечном счете на достижение единого функционального эффекта воздействия. Своеобразным источником создания экспрессии служит противопоставление экспрессивно маркированного языка передовых статей на фоне нейтрального интеллективного языка информационных сообщений. Следовательно, принцип диалектического объединения оценочных и интеллектуализованных начал и взаимодействие информационной и воздействующей функций в стиле газеты реализуется в данном случае за счет языковых средств двух описанных выше функционально и жанрово-разнородных текстовых массивов.

Литература:

1. Забелин В.В. Стилевая специфика языка газеты // Общая стилистика: теоретические и прикладные аспекты. Сборник научных трудов. Калинин, 1990. С. 112–115.
2. Костомаров В.Г. Русский язык на газетной полосе. М., 1971.
3. Солганик Г.П. Язык и стиль передовой статьи. М., 1973.
4. Чаковская М.С. Текст как сообщение и воздействие. М., 1986.
5. Язык и стиль средств массовой информации и пропаганды. М., 1980

Тетяна Мовчан
(Суми, Україна)

ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РКИ КАК ОСНОВА НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА

В соответствии с Законом Украины «Про вищу освіту» высшее образование – это «совокупность систематизированных знаний, умений и практических навыков, способов мышления, профессиональных, мировоззренческих и гражданских качеств, морально-этических ценностей, других компетенций, полученных в высшем учебном заведении (научном учреждении) в соответствующей отрасли знаний по определенной квалификации на уровнях высшего образования» [5]. Студенты-иностранцы, получающие образование в вузах Украины имеют право на получение высшего образования наравне с гражданами Украины [5]. Но, наряду с изучением специальных дисциплин, профессиональная направленность обучения иностранных студентов предусматривает и «обучение иностранному языку с учетом будущей

професії» [1, с. 230], що передбачає забезпечення формування професійної компетентності. Професійна компетентність – це «інтегральна характеристика делових і особистих якостей спеціаліста, що відображає рівень знань, умінь, досвід, достаточні для виконання цілей даного роду діяльності, а також його моральну позицію» [8]. При формуванні професійної компетентності студентів-іноземців різних спеціальностей формуються її складові частини: а) мовна компетентність, яка дає уявлення про систему мови і про вміння її використовувати для розуміння мови інших людей, вираження власних думок (в усній і письмовій формі), а також аналізу мови інших з точки зору її відповідності нормам вивчаємої мови; б) мовна і комунікативна компетентності, що забезпечують здатність використовувати мову як засіб спілкування в різних її сферах і в різних ситуаціях; в) методична компетентність, яка розглядається як здатність використовувати мову в професійних цілях, вивчати мову [1, с. 230].

Одною з основних завдань вищого навчального закладу є виконання наукової діяльності шляхом проведення наукових досліджень і забезпечення творчої діяльності учасників освітнього процесу, підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і використання отриманих результатів в освітньому процесі [5]. В свою чергу, невід'ємною частиною професійної підготовки молодого спеціаліста Загвязинський В.І. і Атаханов Р. називають дослідницькі вміння, так як студентам доведеться вести спостереження і проводити експерименти, аналізувати і узагальнювати отримані дані, розробляти і реалізовувати рекомендації [4, с. 6]. Саме тому четвертою складовою професійної компетентності ми вважаємо науково-дослідницьку компетентність, яка «передбачає готовність до виконання творчих дій при розв'язанні різноманітних дослідницьких завдань» [6, с. 92].

В.Н. Шейко, Н.Н. Кушнарєнко відзначають: «щоб легко включитися в професійну діяльність, потрібно успішно володіти навичками науково-дослідницької роботи, які важко використовувати на невідготовленій ґрунті» [7, с. 7-8]. По думці вчених, завдання науково-дослідницької діяльності студентів складаються в наступному:

- надання допомоги студентам в прискореному оволодінні спеціальністю, досягненні високого професіоналізму;
- розвиток творчого мислення і індивідуальних здібностей студентів в розв'язанні практичних завдань;
- привиття студентам навичок самостійної науково-дослідницької діяльності і др. [7, с. 24-25].

Спостерігаючи за навчальним процесом студентів-іноземців різних спеціальностей, можна зробити висновок про те, що студенти успішно засвоюють професійну мову в тому випадку, коли матеріал сприяє активізації їх пізнавальної діяльності, т.е. в завданнях присутні питання дослідницького (пошукового) характеру. Ми розділяємо позицію Л.Г. Вяткіна, який стверджує, що успішне засвоєння навчального матеріалу, що сприяє активізації пізнавальної активності учасників, залежить від двох принципово важливих умов: 1) учасники проникають в сутність вивчаємого факту і явища лише в тому випадку, якщо проявляють пізнавальну самостійність, яка полягає в здатності розв'язувати завдання без допомоги зовні (т.е. без допомоги викладача) наступні пізнавальні завдання, диктувані ходом засвоєння конкретної теми навчального предмету; 2) якість засвоєння знань, умінь і навичок залежить від ступеня активності учасників, яка зростає при підвищенні рівня самостійної роботи [3, с. 136].

До пізнавальних завдань, по думці Д. Таллінгерової, можна віднести наступні: 1) завдання, що вимагають простих мислительних операцій з даними (по виявленню, перерахунку, узагальненню і др.); 2) завдання, що вимагають складних мислительних операцій з даними (по виконанню індукції, дедукції, інтерпретації, аргументації і т.д.); 3) завдання, що вимагають узагальнення даних (учасники в цих завданнях повинні не тільки розповісти про результати розв'язання, але і пояснити його ход, умови, складові частини, складності) [2, с. 44].

При навчанні студентів-іноземців, на наш погляд, цілком природно, починаючи з виконання простих мислительних операцій, поступово ускладнювати завдання і спосіб діяльності при її розв'язанні. Приведемо приклад заняття по російській мові для студентів-іноземців музичних спеціальностей, що включає завдання з елементами навчального дослідження, які складають основу науково-дослідницької роботи майбутнього спеціаліста.

Лексическа тема «А.П. Бородин»

Упр. 1. Прочитайте слова, слідкуючи за правилами читання.

Флейта, фортепіано, віолончель, романс, симфонія, полька, опера, лібретто, музика, композитор, талант, успіх, князь, крест'янка, хімія, медицина, досвід, лабораторія.

Французький, англійський, німецький, композиторський, класический, гениальний, видатний, незаконнорозроджений.

Учитися, навчитися, сочиняти, створювати.

Переведіть і вивчіть слова.

Чому в *фортепіано, віолончель, романс* звук [о] произноситься як звук [а], а в словах *полька, опера* чітко – звук [о]?

Упр. 2. Вспомните, как произносятся и изменяются слова *сочинять, учить, учиться*. Почему глаголы *сочинять* и *учить* при спряжении имеют разные окончания?

Упр. 3. Послушайте и повторите вслух слова: *Александр Порфирьевич Бородин, Петербург, Саша, Средняя Азия, князь Игорь, Медико-хирургическая академия*. Почему эти слова пишутся с большой буквы?

Упр. 4. Подтвердите информацию и обоснуйте свое мнение. Слова *музыка, композитор, талант, химия* – имена существительные?

Упр. 5. Прочитайте выражения. Переведите их на родной язык.

Отдаваться полностью; получить хорошее образование; овладеть немецким языком; праздное занятие; учиться ловкости; проводить опыт; получить образование; химик-экспериментатор.

Есть ли в Вашем родном языке аналоги этим выражениям? Как они переводятся на русский язык?

Упр. 6. Прочитайте текст.

Александр Порфирьевич Бородин (1833 – 1887)

Александр Порфирьевич Бородин родился 31 октября 1833 года в Петербурге. Его отец – князь, а мать – крестьянка. Александр считался незаконнорожденным, но был любимым родителями.

Мальчик получил хорошее образование дома. Учителя приходили на дом и обучали Сашу. Очень быстро он научился многому. Научился играть на фортепьяно и флейте, на виолончели. Овладел немецким, французским и английским языками.

Близкие никогда не видели его за праздным занятием. Рисование, химия, умные хорошие книги, музыка — всему этому Саша отдавался полностью. В девять лет он сочинил польку, а в четырнадцать создал концерт для флейты с фортепиано.

Он увлёкся химией и всю квартиру превратил в лабораторию. Его руки учились ловкости, необходимой для химика-экспериментатора. Саша постоянно проводил бесчисленные опыты.

Химия и музыка... Бородин оставался верен им всю жизнь. Получив образование в медицинской академии, он работал врачом и читал лекции в академии. Занимаясь наукой, Александр Порфирьевич не мог отдавать много времени музыке. В шутку называл он себя «композитором воскресного дня». Опера «Князь Игорь», три симфонии, музыкальная картина «В Средней Азии», «Маленькая сюита» для фортепьяно и 16 романсов и квартетов — вот и весь список основных произведений Бородина-композитора. Сочинений не много, но каждое — шедевр русской классической музыки.

Бородин мог одновременно заниматься вопросами теоретической химии, писать либретто к своей гениальной опере, читать лекции в Медико-хирургической академии и на «Высших женских врачебных курсах». И во всём он добивался выдающихся успехов.

Упр. 7. Выпишите из текста все имена прилагательные, распределив их в три колонки: 1 – прилагательные мужского рода, 2 – прилагательные женского рода, 3 – прилагательные среднего рода. Прилагательные, употребленные в тексте в косвенных падежах, поставьте в именительный падеж. Как вы будете рассуждать, распределяя прилагательные по колонкам?

Упр. 8. Прочитайте текст еще раз и составьте план текста. Подготовьтесь пересказывать текст по вашему плану.

На наш взгляд, задания, направленные на пояснение явления известными студентам фактами, перенос знаний из области родного языка, выполнение действия и описание способа деятельности, способствуют сознательному усвоению материала, учат обобщать, анализировать, объяснять ход мыслей, развивать учебно-научную речь, т.е. способствуют развитию познавательных способностей.

Литература:

1. Азимов Э. Г., Щукин А. Н. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам). – М.: Издательство ИКАР, 2009. – 448 с.
2. Винокурова Н.К. Логически-поисковые задачи и упражнения как средство выявления и развития познавательного потенциала учащихся // Наука и школа. – 2009. – № 2. – С. 44-46.
3. Вяткин Л.Г. Развитие познавательной самостоятельности учащихся при изложении учителем нового материала / Л.Г. Вяткин // Совершенствование методов обучения русскому языку: сборник статей / Сост. А.Ю. Купалова. – М.: Просвещение, 1981. – 161 с.
4. Загвязинский В. И. Методология и методы психолого-педагогического исследования: учеб. пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / В. И. Загвязинский, Р. Атаханов Р. – 2-е изд., стер. – М.: Издательский центр «Академия», 2005. – 208 с.
5. Закон України «Про вищу освіту» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://vnz.org.ua/zakonodavstvo/111>
6. Лекомцева Е.Н. Научно-исследовательские компетенции бакалавра / Е.Н. Лекомцева // Ярославский педагогический вестник. Серия «Гуманитарные науки». – 2009. – № 3 (60). – С. 92-96.
7. Шейко В.М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: Підручник. – 6-е видання, перероблене і доповнене. / В.М.Шейко, Н.М. Кушнарєнко. – К.: Знання, 2011. – 311 с.
8. Энциклопедия профессионального образования: В 3-х томах / Под ред. С.Я. Батышева. – М.: АПО, 1998. – (Электронный вариант).

Науковий керівник:

доктор педагогічних наук, професор Статівка Валентина Іванівна.

РОТЕКС У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІВ ХХ - ХХІ СТ.

Дослідження гротеску є актуальною темою сучасного літературознавства. На думку одного із дослідників гротеску А. Дежурова, існуюче визначення терміна не в усьому відповідає сучасному та історичному розумінню слова «гротеск». Найчастіше гротеск з'єднується в науковій свідомості із суміжними поняттями карикатури, ліоти, гіперболи, трагікомедії. Часто в тлумаченнях гротеску не враховується історія терміна. Багато авторів залишають без уваги долю гротеску в давнину, хоча всі визнали, що гротеск виник набагато раніше, ніж слово, що його позначає [2]. У вживанні поняття «гротеск» не завжди акцентується на його первісному значенні: відсутність статичності в зображенні дійсності, поєднання непоєднуваного. Термін походить від назви римського живописного орнаменту (від італ. grotta – грот, підземелля), зображеного на умлямку фрески, знайденої при розкопках, в якому вражала незвичайна химерна гра рослинними, тваринними і людськими формами. В образотворчому мистецтві – це гротескний світ знаменитих лоджій Рафаеля, перетворений химерної фантазією художника.

Як відомо, протягом історичного розвитку гротеск зазнав ряд змін та трансформацій. Він зустрічається ще в античних міфах, розквітає на тлі народної сміхової культури середньовіччя та епохи Відродження, у часи Класицизму опиняється поза межами великої літератури, використовується лише в «нижчих» жанрах. Нове піднесення гротеску спостерігається в романтиків, проте цей художній засіб поволі втрачає універсальне і всеохопне значення образів, набуває відтінків трагічності, самотності. Із другої половини ХІХ ст. він істотно зужує свої функції, набуває форми сатири, спрямованої на окремі явища. У ХХ ст. знову посилюється увага до гротеску. Пошуки нових антиміметичних засобів вираження дійсності спонукали модерністів у цілому, й експресіоністів зокрема, до створення нових гротескових образів [7, с 73-74].

У ХХ столітті європейська гротескологія істотно оновлюється в зв'язку з появою нового розуміння процесів пізнання і творчості, що реалізувалися в некласичній і, пізніше, постнекласичній методології сучасного літературознавства. Епоха модернізму запропонувала нові підходи до інтерпретації гротеску, що виходить за межі прагматичних тверджень в хитку область парадоксального. До теперішнього часу питання про внутрішню семантику категорії гротеску, її методологічні засади і художні функції залишається відкритим для наукової рефлексії [6].

З традиційної точки зору, гротеск – система художніх форм, що відхиляються від якоїсь ідеальної норми формотворчості або протиставлених їй, а також покликаних виявити невідповідність «нормі життєподібності», зображуваних подібними засобами предметів і персонажів (роботи А. Лосева, Д. Шестакова, Ю. Манна і Х Гюнтера, Ю. Лотмана).

Інша точка зору у М Бахтіна, який, навпаки, говорить не про відхилення від норми, а про дві рівноправні і взаємодоповнюючі естетичні норми (або канони), що співіснують у культурі протягом багатьох століть. У трактуванні М. Бахтіна, гротеск – уявлення життя в його амбівалентному, внутрішньому суперечливому процесі: *«Гротескний образ характеризує явлення в состоянні его изменения, незавершенной еще метаморфозы, в стадии смерти и рождения, роста и становления. Отношение к времени, к становлению необходимая конститутивная (определяющая) черта гротескного образа. Другая, связанная с этим необходимая черта его – амбивалентность: в нем в той или иной форме даны (или намечены) оба полюса изменения – и старое и новое, и умирающее и рождающееся, и начало и конец метаморфозы.»* [1, с. 31].

Відомий дослідник поетики гротеску Ю. Манн називає предметом гротескного зображення «аномалію» дійсності, окрім того, останні є ще й засобом зображення. Він переконаний, що для досягнення ефекту гротеску недостатньо одного лише зсуву планів, на яких побудовані іронія, травестія, пародія, – хоча гротеск часто «виростає» на їхній основі. Гротеск, на відміну від пародії і травестії, не має об'єкта пародіювання, тому сприймається абсолютно самостійно. Первинна умовність в гротеску подвоюється, відкриваючи читачеві світ не просто вторинний по відношенню до реального, але створений за принципом «від противного» (скасовуються категорії причинності, норми, закономірності та ін.). Вказуючи, що для гротеску характерна фантастика, дослідник зауважує, що можливий гротеск і без фантастики. За характером фантастики гротеск ділиться Ю. Манном на два основних види: фантастика як наслідок, логічний розвиток певних якостей героя, і фантастичне припущення, в якому фантастика є умовою, вихідним пунктом дії і сприймається як щось нав'язане персонажам і явищам. Обом видам гротеску, на думку Ю. Манна, в однаковій мірі властива повнота, предметність зображення; гротескний світ відтворений до дрібниць, забезпечений великою кількістю подробиць.

Залежно від місця гротеску в системі художніх засобів твору, вчений говорить про гротескне як основу твору, яка формує його жанри (від розповіді до роману, від п'єси-огляду до комедії) і як елементу стилю (гротескний відсвіт). Складність сприйняття гротеску, за словами Ю. Манна, обумовлена його двовекторністю, іномовленням, в силу яких на його поверхні лежить невибагливість і легкість, однак за останніми ховається суть явища, історичного фону, епохи. Комічне в гротеску, на думку Ю. Манна, містить в собі елемент двоплановості: осягнувши сутність гротеску, приховану за зовнішньою невибагливістю, читач усвідомлює глибину і змістовність комізму: «Спад напруги, розслаблення, властиве комічному

взагалі, має в гротеску деяке додаткове, видове забарвлення. Гротескний катарсис пов'язаний із розумінням розумного в нерозумному, природного – в дивному» [5]. Комічні елементи переплітаються з драматичними і трагічними, з елементами буфонади, фарсу, грубої коміки.

Хоча гротеск посідає важливе місце в сучасному мистецтві, йому присвячується мало теоретичних досліджень. Одне з небагатьох – книга В. Кайзера «Гротеск у живопису та поезії». У пошуках загальної характеристики гротеску як естетичної та світоглядної категорії В. Кайзер виділяє такі ознаки: 1) гротеск – художня структура відчуженого світу, що порушує наші звичні способи орієнтації; 2) гротеск – форма дії безособового «воно», руйнівні сили, що відчужують, залишаються неназваними і невпізнаними; 3) образи гротеску є гра з абсурдним; 4) образи гротеску іноді можуть бути спробою «закляття» демонічних руйнівних сил.

В. Кайзер виділяє три художні епохи, що мали, на його думку, особливу пристрасть до гротеску, – епоха реакції проти позитивізму і раціоналізму (І. Босх і П. Брейгель); романтизм початку XIX ст.; наша сучасність, як вона виражається в сучасному мистецтві. При чому, «сучасне мистецтво виявляє таку спорідненість до гротеску, як, можливо, ніяка інша епоха» [3].

Невід'ємною рисою гротеску дослідник вважає «демонічний» початок, на думку В. Кайзера, в основі творіння гротеску лежать психологічні комплекси і породжуваний ними страх.

Відзначимо, що, з цієї точки зору, проявляє інтерес до гротеску і американське літературознавство. Така, наприклад, робота «Література сучасного гротеску» («Fiction of the Modern Grotesque») (1989) Б. Мак-Елроя. Розглядаючи гротеск з подібних позицій, Б. Мак-Елрой також прагне уточнити психологічні причини, що породжують гротескний образ, і аналізує силу їхнього впливу на психіку читача чи глядача. Автор приходиться до висновку, що «гротеск не адресований раціоналісту, що живе в нас, або вченому, проте орієнтований на наше примітивне, дитяче начало, на наше потенційне божевілля» [4].

У книзі сучасних американських науковців Г. Блума (H Bloom) та Б. Гоббі (B. Hobby) «Гротеск» («The grotesque») (2009) [8] здійснюється спроба збагнути природу гротеску. На думку авторів, гротеск є, передусім подив, проте з відтінком відрази. Яскравим прикладом гротескного образу дослідники вважають образ шекспірівського Дурня з трагедії «Король Лір», а справжнім майстром Гротеску – тепер майже забутого вікторіанського поета Роберта Браунінга (1812-1889). Шедевром гротескних форм, на думку науковців, є поема Р. Браунінга «Чайльд-Роланд дійшов до темної вежі».

У дослідженні, що охоплює ретельний аналіз знакових творів європейської та американської літератури від «Дон Кіхота» М. Сервантеса до «Перевтілення» Ф. Кафки, стверджується думка, що гротеск – це, по суті, те, чому ми не довіряємо, схована демонічна фантазія, яка все ще мучить і повертає нас, тіль, яку ми придушуємо, тому що не хочемо і не можемо протистояти проблемам нашого особистого життя та суспільства.

Оксфордський універсальний словник з його бездоганною британсько-європейською традицією визначає гротеск як «своєрідний декоративний живопис або скульптуру, в яких частини людських і тваринних форм фантастично переплітаються з листям і квітами». Проте, сьогодні людство, що пережило жахи I та II світових війн, пекло концентраційних таборів відносно легко поєднує красу і потворність. Комізм сучасної літератури відображає унікальне поєднання страху та сміху, жаху та краси. В наш час, пишуть науковці, після I та II світових війн, Кореї, В'єтнаму, вторгнень Росії до Угорщини та Чехословаччини, близькосхідних лих і постійної загрози ядерної війни художники і письменники використовують все більш гротескних форм для створення повноти картини зображуваного світу.

Знаковою роботою у дослідженні гротеску та карнавалу є книга професора Каліфорнійського університету, відомого дослідника спадщини М. Бахтіна Д. К. Дано (D. K. Danow) «Дух карнавалу: магічний реалізм і гротеск» («The spirit of carnival: magical realism and the grotesque») (2004) [9]. Світ літератури, на думку професора, реагує на «дух карнавалу» засобами, які є одночасно соціальними і культурними, міфологічними і архетипними. Література є дзеркалом, в якому карнавал відбивається в різноманітних перспективах словесного мистецтва. У своїй книзі Д. К. Дано здійснює спробу дослідити різноманітні форми карнавалу від яскравої, життєдайної магічної сторони, втіленої в літературі латиноамериканських письменників, до її похмурої, гротескної форми, де панує смерть, що знайшла втілення в численних романах, що описують страшний досвід Другої світової війни.

Чудове поєднання двох діаметрально протилежних, але нерозривно переплетених граней літератури, на думку автора, і є карнавальним духом, створеним людською потребою змитати кордони між життям та смертю в постійній спробі об'єднати протидіючі сили у вічних пошуках істини.

Виходячи з нашої «наукової розвідки», можна зробити наступні висновки: гротеск, як філософська та літературознавча категорія все більше цікавить багатьох літературознавців сучасного наукового світу. Дослідники гротеску дотримуються однієї точки зору щодо відповідності природи гротеску ментальності та світовідчуттю сучасної людини, амбівалентності гротескних форм та зверненню до первісного начала людської свідомості. Питання вивчення природи гротеску та гротескних форм у літературі на сьогоднішній день ставить перед гротескознавством багато завдань: глибоке дослідження особливостей гротеску в залежності від літературного роду; на нашу думку, особливо цікаво дослідити причини, що спонукають письменників створювати художній світ за допомогою гротеску.

Література:

1. Бахтин М. М. Творчество Франсуа Рабле и народная культура средневековья и Ренессанса / М. М. Бахтин. – М.: Художественная литература, 1965. – 545 с.
2. Дежуров А. С. Гротеск в немецкой литературе XVIII века: автореф. дис. на соискание учен. степени канд. филологических наук спец. 10.01.05. Литературы народов Европы, Америки и Австралии / А. С. Дежуров – М., 1996 – 27 с.
3. Дмитриева Н. А. В поисках гармонии. Искусствоведческие работы разных лет. / Н. А. Дмитриева. – М.: Издательство Прогресс-Традиция, 2009. – 520 с.
4. Кобленкова Д. В. Проблемы становления гротеска / Д. В. Кобленкова // Новый филологический вестник. – 2006 – № 3 – с. 1-14
5. Манн Ю. В. О гротеске в литературе. / Ю. В. Манн. – М.: Сов. писатель, 1966. — 184 с.
6. Невярович Н. Гротеск в структуре научного и художественного сознания [электронный ресурс] / Н. Невярович – режим доступа: <http://ekhsuir.kspu.edu/handle/123456789/2286>
7. Хаперська М. В. Гротеск у новелі Миколи Хвильового «Колонії, вілли...» / М. В. Хаперська // Вісник Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна. – 2012. – № 989. Сер.: Філологія. – Вип. 63. – с. 73 – 77
8. Bloom H. The grotesque / H. Bloom, H. Blake. – New York: Bloom's Literary Criticism, 2009. – 218 p.
9. Danow D. K. The spirit of carnival: magical realism and the grotesque / D. K. Danow.– University Press of Kentucky, 1995. – 192 p.

Науковий керівник:

доктор філологічних наук, професор О. М. Ніколенко.

Юлія Чорна**(Запоріжжя, Україна)****ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФАХОВА МОВА» ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ**

Одним з найскладніших етапів в процесі вивчення іноземної мови на підготовчому факультеті є викладання на довузівському етапі навчання наук природничо-наукового комплексу, які входять до складу дисципліни «фахова мова». І студент, і викладач залучаються до багаторівневого складного процесу, який, з одного боку, від студента потребує відтворення та запам'ятовування великої кількості термінів, без знання яких неможливе подальше розширення мовної професійної компетенції, з іншого ж боку, перед викладачем постає проблема вибору найбільш оптимальних психолого-педагогічних методів навчання.

Необхідність пошуку та використання нових методів у викладанні дисципліни «фахова мова» зумовлена не тільки лексичною насиченістю навчального матеріалу предмета і складністю його сприйняття та засвоєння студентами, але й особливостями сучасної ситуації в навчальних групах. Досить часто групи є багатонаціональними, внаслідок чого студенти відрізняються за рівнем підготовки, інтелектуального та психічного розвитку, здібностями до пізнавальної діяльності загалом. В цьому контексті важливого значення набуває психолого-педагогічна адаптація іноземних студентів, яка передбачає, в першу чергу, створення позитивного навчального середовища та використання різноманітних форм і методів навчання для запобігання швидкої стомлюваності. Крім того, викладачеві необхідно приділяти увагу розробці індивідуальних завдань з урахуванням психофізіологічних особливостей студентів, а також вправ, які залучають студентів до роботи в парах, що сприяє підвищенню комунікативної та професійної компетенції.

Разом з тим, під час створення робочих програм, посібників, методичних розробок і рекомендацій з фахової мови важливу роль відіграє міжпредметна координація мовної кафедри та кафедр природничих дисциплін, яка полягає в наступному:

- узгодження лексичного матеріалу дисципліни «фахова мова» з викладачами-предметниками;
- визначення найбільш оптимальних етапів для презентації лексико-граматичних конструкцій з фахової мови;
- розробка навчальних матеріалів з урахуванням особливостей викладання природничих дисциплін на основних кафедрах.

Як було зазначено вище, на початку викладання курсу «фахова мова» викладач багато часу приділяє засвоєнню студентами лексичного матеріалу дисципліни. Для оптимізації цього процесу застосовуються різноманітні методи та прийоми, зокрема, часто використовують фонетичні вправи, багаторазове пред'явлення матеріалу з опорою на лексико-граматичні моделі наукового стилю мови, вправи на відтворення термінологічної лексики і моделей наукового стилю, які входять до активної мовної комунікації з фахової мови. Крім того, для найбільш ефективного оволодіння студентами мовою як засобом спілкування в навчально-професійній сфері необхідно залучати зоровий канал сприйняття інформації, долучати максимальну кількість засобів невербального спілкування (малюнки, схеми, таблиці), адже використання переважно аудіального каналу сприйняття призводить до швидкої втомлюваності студентів і

нівелює навчальну ефективність заняття. Таким чином, викладач повинен звертатися до таких форм і методів пред'явлення навчального матеріалу, які будуть сприяти більш стійкому та глибокому засвоєнню студентами нового матеріалу. В цьому контексті надзвичайно ефективним може бути використання комп'ютерних технологій. В процесі викладання навчальних тем з природничих дисциплін інноваційні інформаційні методики дозволяють сформувати оптимальні інформаційні блоки, а потім презентувати інформацію студентам в адаптованому варіанті. Пред'явлення навчального матеріалу за допомогою мультимедійних технологій є більш ефективним завдяки тому, що нова інформація подається структуровано, у вигляді структурно-логічних схем, опорних сигналів, алгоритмів виконання завдання. Це підвищує інтерес студентів до теми, що вивчається, фіксує їх увагу, покращує сприйняття та засвоєння навчального матеріалу.

Таким чином, пошук та використання нових психолого-педагогічних методів та технологій, співпраця мовної та профільних кафедр, активне застосування мультимедійних технологій для створення навчальних матеріалів сприяють значній інтенсифікації занять з фахової мови, підвищують ефективність та якість навчального процесу.

Література:

1. Гаспаров Б.М. Язык, память, образ. Лингвистика языкового существования. – М., 1996.
2. Азимов Э.Г. Новый словарь методических терминов и понятий (теория и практика обучения языкам)/ Азимов Э.Г., Щукин А.Н. М.: Издательство ИКАР, 2009.
3. Новые педагогические и информационные технологии в системе образования / под ред. Е.С. Полат. – М.: Академия, 2002.

СЕКЦІЯ: ФІЛОСОФІЯ

**Ярослав Козьмук, Оріся Задубрівська
(Чернівці, Україна)**

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКІ ІНТЕНЦІЇ МЕТОДОЛОГІЇ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ Х. ОРТЕҐИ-І-ҐАССЕТА

Навіть перше знайомство з філософським вченням Х. Ортеґи-і-Ґассета виявляє принаймні дві оригінальні особливості на фоні сучасного йому філософсько-культурного поля. Зі змістовного аспекту, воно оригінальне розмаїттям проблематики, яка охоплює не тільки прикладні філософські сфери, серед яких історія філософії, філософія науки, онтологія, футурологія, але й широкий пласт соціокультурної проблематики, зокрема це мистецтво, література соціальна філософія, історія тощо. А з формально-стилістичного, – воно дистанціюється від загальноприйнятих на період його формування строгих і, ще достатньо традиційних, вимог філософського дискурсу, сформованих картезіанською традицією, що симптоматично ще й із врахуванням неокантіанських студій Ортеґи.

Тексти Ортеґи видаються дещо методологічно утаємниченими. Таке враження, що Ортеґа уникає навіть сучасної йому гносеологічної термінології як то феноменологічної, аналітичної, інтуїтивістської, герменевтичної, структуралістської та інших. Така методологічна завуальованість, якщо пояснювати її логікою філософських поглядів Ортеґи, полягає у тому, що існуючі (як і зазначені вище) неklasичні (klasичні тим більше) методологічні вчення не здатні належно забезпечити дискурс його радикально-дуалістичного вчення.

Проблема у тому, що як klasичні, так і неklasичні філософсько-методологічні вчення є «структуралістськими» в широкому методологічному розумінні цього поняття. «Поняття структури, – як роз'яснює Дерріда, – і навіть саме слово «структура» має той же вік, що й епістема, тобто західна наука і філософія. Це й означає, що вони є структуралістськими формами свідомості. Та найважливіше тут те, що структури не буває без центру, який і структурує структуру, тобто «орієнтує, організовує та забезпечує зв'язок системи, допускає рухомість елементів всередині цілісної форми. І навіть сьогодні структура, позбавлена всякого центру, немислима як така» [1, с. 407–408]. Звідси випливає, що дуалістична система Ортеґи «не вміщується» за своїм визначенням в наявні мономодальні структуралістські методологічні концепції. Вона потенційно розгорнута в науково-постструктуралістську, а ширше філософсько-постмодерністську методологію. Отже, вчення Ортеґи набуває особливої цінності через часовий вектор майбутнього філософського становлення. Справді, численні твердження іспанського мислителя можна розглядати як витоки постнеklasичної філософії, найбільше постмодерністських методологічних концептів Дерріда, Фуко, Дельоза та інших.

Цінним таким, постнеklasичний, вимір вчення Ортеґи є ще й у тому, що він не просто спонтанно та фрагментарно за півстоліття до нього передбачає багато постмодерністських ідей, а у тому, що вони стали результатом його аналізу та осмислення не стільки специфічно філософських, як це властиво для більшості його сучасників, а позафілософських, життєвих в широкому сенсі, проблем – матеріальних, соціально-політичних, наукових, духовних.

Передусім це сфера математики та природничих наук, методологічна криза яких привертала особливу увагу Ортеґи. Так, зокрема «за останні місяці, – наголошує Ортеґа, – ми стали свідками однієї із самих славних битв в історії розуму, яка нарівні з сучасною фізикою могла би увіковічити нашу епоху за тривалий період часу. Я маю на увазі спробу Броуера та Вейля довести часткову невідповідність консистенції числа і консистенції понять і тим самим – неможливість побудови логічної чи формалістичної математики та необхідність так званої «інтуїтивістської» математики, відданої особливостям свого об'єкту, математики, яка була би не логікою, а саме математикою» [3, с. 326–327]. Ортеґа цим свідченням передбачає проблематику постструктуралізму, стає його предтечею. Як відомо, філософський постмодернізм як методологія постструктуралізму оформлюється в 60–70-ті роки ХХ століття. Але, як на цьому наголошують сучасні філософи науки, витоки його саме в кризі математичних та природничих наук наприкінці ХІХ – початку ХХ століть. Як правильно узагальнює ці процеси авторитетний український філософ науки І.Цехмістро, «за 30–40 років до того, як постмодерністи заходилися «деконструювати» поняття істини, власний розвиток підвалин науки – в даному випадку найбільш точно і безпосередньо пов'язаної з поняттям істини – математики – повністю деконструював поняття «абсолютної» істини, причому бездоганним і безсумнівним чином. Я маю на увазі знамениті теореми Геделя про неповноту формальних систем, доведені ще в 1931 році» [2, с. 91–92]. Це стосується і того наукового результату, який привернув увагу Ортеґи. Цінність його у тому, що він насамперед має «надзвичайно глибокий філософський зміст: він вказує на те, що в кінцевому підсумку континуум взагалі не є множина, як це й передбачали інтуїціоністи, зокрема Брауер, Вейль, Лузін» [2, с. 98].

Постмодерністський вимір цього натурфілософського аспекту вчення Ортеґи полягає у тому, що він у методологічній площині істини робить можливим рівноцінність різних, як раціональних, так і нераціональних, методів пізнання (як, наприклад, у концепції доповнювальності в фізиці), чи рівноцінність текстів і наративів (як, наприклад, у постмодерністському концепті інтертекстуальності в літературі та культурі загалом). Цей аспект вчення Ортеґи вивільняє місце для постмодерністського ірраціонального від модерністської монополії на розум, коли висловлює переконання, що «якщо від математики ми будемо

підійматися до більш складних об'єктів – фізичної матерії, органічного життя, психічного життя, суспільного життя, то їх ірраціональність та непроникливість для чистого мислення буде зростати, коли ж нашим об'єктом стане сам Універсум, то найімовірніше, його неосвоєна, недоступна розумінню засобами традиційного чистого логосу частина буде максимальною» [3, с. 327]. Із цього, варто зауважити, не повинно скластися хибне уявлення про те, ніби Ортеґа надає перевагу ірраціональному над раціональним, яке, до речі, часто зустрічається, переважно невинувачено, на адресу постмодерністів. У ситуації вчення Ортеґи такий дисбаланс, якщо скористатися постмодерністською термінологією, «бінарних опозицій», не відповідав би не лише дуалістичній компоненті його вчення, але й його концепті «раціовіталізму». З цього приводу доречно звертання Ортеґи до Бергсона, уточнюючи, що «те, що Бергсон називає «здоровим глуздом», я досить визначено назвав «життєвим розумом»; останнє значно ширше першого, і для нього раціональними є багато об'єктів, які дійсно є ірраціональними для старого розуму, або для концептуального, або чистого, розуму» [3, с. 327]. Тому, якщо часто Ортеґа справді більше акцентує увагу на одній із протилежностей, наприклад, на ірраціональній, то лише з тієї причини, що вся традиційна метафізика, особливо епохи модерну, а в її руслі найбільше Просвітництво, розкрили природу і потенціал раціонального фактора, сформували певний культ розуму, тоді як ірраціональний чинник залишався здебільшого в ролі текстуального статиста а тому тепер справедливо отримує право на більшу увагу. Відповідно, вище означена проблема співвідношення раціонального та ірраціонального, яка є безумовно вихідною в дуалістичній гносеології Ортеґи, отримує повномасштабну аргументацію в контексті постмодерністського концепту «бінарних опозицій», або, по-іншому, «бінарizmu», який і спрямований на ревізію класичного типу дискурсу, коли одній із протилежностей надавалася перевага, утверджувалася «насильницька ієрархія», формувалося «семантичне насильство», а тому, як лаконічно сформував парадигмальну постмодерністську настанову на іманентизм взаємопроникнення протилежностей Дерріда, «реконструювати опозицію означає, передусім, негайно перевернути ієрархію». Якщо в цьому контексті ми візьмемо проблему Ортеґи «внутрішнє-зовнішнє», яка проявляється в різних формах (еліта і народні маси, Іспанія і Європа, теорія і життя, реальне і ірреальне, кінцеве і безмежне), то перевага (для зрівнювання, чи, краще сказати, історичного вирівнювання) надається зовнішньому, а звідси, відповідно, актуалізація «бунту мас», Європи, життя, ірреального, безмежного, мистецтва, жінки, Універсуму та ін. Наш метод, говорить Ортеґа, буде полягати у тому, щоби помічати одну за одною властивості нашого життя в порядку від найбільш зовнішніх до самих внутрішніх, від периферії Життя до його пульсуючого центру, відповідно «достеменно наукове переконання приходить із зовні – так би мовити, із речей, розташованих на периферії нашого Я [див. 3, с. 345].

Не знаходячи достатнього підтвердження таким «доцентровим» методологічним векторам у сучасному Ортезі філософському проблемному полі, він, цілком виправдано, знаходить їх в минулому: у Платона, зокрема, який «відчувши, що істини, які він назвав ідеями, належить помістити в поза часовий світ, віднаходить інше квазімісце, яке перебуває за межами світу». Не міг знати Ортеґа, що незабаром, у постмодернізмі Фуко, таких аргументів буде більш ніж достатньо. Фактору «зовнішнього» у Ортеґи відповідає поняття «фонових практик» у Фуко. Ті зовнішні («фонові») фактори, які для традиційної, загалом модерністської, філософії мали вторинне значення, в постмодерністській бінарній опозиції урівнюються, або набувають визначальності. Тому Фуко, як і його послідовники, ретельно досліджують життя різних маргінальних елементів, яких суспільство відкидає та ігнорує – злочинців, розпусників, божевільних, та ін. Наприклад, якщо безумство неможливо пояснити в строгому феноменологічному смислі (воно ніколи не може бути конвенціональним досвідом свідомості), то те ж саме можна сказати й про розум, якщо відхилити завісу його таємниці, теж, як це обґрунтував ще Кант, обумовлений межами досвіду. Також можна зазначити, що в цю «бінарну» модель постмодерністського дуалізму Фуко вписується такий ортеґіанський «фактор оточення», зовнішній елемент соціально-політичного дуалізму як «бунт мас», а саме в тому аспекті «генеалогії влади» Фуко, де він розробляє концепт дисциплінарної влади та біовлади (центральної та периферійної) і в цьому руслі «реляціоністський характер влади». Загалом Фуко зі свого боку, як на наш погляд, міг скористатися багатьма унікальними ідеями Ортеґи в процесі формування свого вчення.

До слова, філологи теж помічають постмодерністські нотки в творчості Ортеґи, зокрема О. Пронкевич, з нагоди презентації в Національному авіаційному університеті українського перекладу праці Ортеґи-і-Гассета «Роздуми про Дон Кіхота», зауважує, що іспанський мислитель заперечує модель «романтичного Дон Кіхота», яка була панівною протягом всього XIX ст., і замінює її на «перспективістський» підхід, що слугує підґрунтям для постмодерністського тлумачення безсмертного роману.

Отож, постмодерністський потенціал в творчості Ортеґи міг би скласти окремий дослідницький інтерес. Та вже на основі короткого вищенаведеного аналізу можна дійти висновку про справді геніальну постать Ортеґи, оскільки величність мислителя не в останню чергу визначається здатністю передбачати майбутнє. В цій ситуації важко позбутися відчуття певної несправедливості стосовно Ортеґи, коли постмодерністи називають своїми предтечами передусім Ніцше, Гайдеґера, Фрейда, що цілком виправдано, проте Ортеґа з цієї позиції, на наше переконання, має не менше, якщо не більше, хоча б в стилістичному, дискурсивному і особливо в методологічному плані, право на таке історичне значення.

Література:

1. Деррида Ж. Структура, знак и игра в дискурсе гуманитарных наук/ Ж. Деррида // Французская семиотика: От структурализма к постструктурализму. – М.: Прогресс, 2000. – С. 407–426.
2. Цехмістро І. Постмодерн і реляційний холізм у сучасній філософії науки / І.Цехмістро // Сучасність. – 1998. – № 9. – С. 91–100.
3. Ortega y Gasset J. ¿QUÉ ES FILOSOFÍA? Volumen VII, Obras completas / José Ortega y Gasset. – Alianza Editorial-Revista de Occidente, Madrid 1983. – p. 273–438. (Versión informatizada por R. Lucas Lucas Todos los derechos quedan reservados Alianza Editorial-Revista de Occidente, sobre cuyo texto se ha realizado esta versión digital).

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ

- Андрєєва Ольга Юрїївна** – викладач. Запорізький державний медичний університет.
- Баранік Олексій Миколайович** – викладач. Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.
- Борисенко Максим Вячеславович** – старший науковий співробітник науково-дослідного відділу наукового центру Повітряних Сил; Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба,
- Власік Сергій Миколайович** – кандидат технічних наук, старший науковий співробітник науково-дослідного відділу наукового центру Повітряних Сил, Харківський національний університет Повітряних Сил імені Івана Кожедуба.
- Голованенко Євгенія Олександрівна** – старший викладач кафедри мовної підготовки іноземних громадян Сумського державного університету.
- Гречан Павло Юрійович** – аспірант. Національний транспортний університет.
- Демчик Катерина Іванівна** – кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри теорії та методик дошкільної освіти.
- Діхнич Катерина Віталіївна** – учитель початкових класів КУ Сумська загальноосвітня школа I-III ст. №23, м. Суми.
- Драч Тамара Леонідівна** – аспірантка Національної академії керівних кадрів культури та мистецтв, м. Київ, тренер-хореограф танцювальної студії «Шоколад», м. Львів.
- Задубрівська Оріся Мірчівна** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича.
- Замазій Тетяна Миколаївна** – кандидат біологічних наук Харківський національний медичний університет
- Ігнатєєва Ольга Леонідівна** – старший викладач кафедри іноземних мов Сумського національного аграрного університету.
- Козьмук Ярослав Романович** – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича.
- Максим'як Василь Мирославович** – старший викладач кафедри спортивних дисциплін та методики їх викладання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.
- Неплях Олександр Вікторович** – студент Харківського національного медичного університету.
- Орлов Сергій Володимирович** – Харківський національний університет Повітряних Сил імені І. Кожедуба; канд. техн. наук., СНС, старший науковий співробітник НДВ НЦ ПС ХНУПС.
- Пономаренко Наталія Петрівна** – викладач української мови, української літератури, української мови за професійним спрямування. Машинобудівний коледж Сумського державного університету. Аспірантка кафедри педагогіки Сумського державного педагогічного університету ім. А.С. Макаренка
- Самойлик Сергій Віталійович** – старший викладач кафедри спортивних дисциплін та методики їх викладання Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка.
- Скорбач Тетяна Василівна** – кандидат філологічних наук Харківський національний медичний університет.
- Сламбекова Толкын Сламкуловна** – кандидат педагогічних наук, доцент і.о. професора кафедри соціальної педагогіки і самопознання, Євразійського національного університету імени Л.Н.Гумилєва.
- Тіхоненко Світлана Олегівна** – аспірант кафедри світової літератури факультету філології та журналістики, Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка.

Федоришин Галина Миколаївна – кандидат психологічних наук, доцент кафедри соціальної психології ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника».

Фелистеев Дмитрий Анатолиевич – Центральное управление метрологии и стандартизации Вооружения Вооруженных Сил Украины, начальник управления, главный метролог, кандидат технических наук.

Чорна Юлія Володимирівна – викладач. Запорізький державний медичний університет.

Швыдков Сергей Михайлович – Центральное управление метрологии и стандартизации Вооружения Вооруженных Сил Украины, старший офицер отдела.

НАСТУПНІ КОНФЕРЕНЦІЇ / СЛЕДУЮЩІЕ КОНФЕРЕНЦИИ

Уважаемые преподаватели, аспиранты, студенты!

Государственное высшее учебное заведение

«Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды»,
молодежная общественная организация «Независимая ассоциация молодежи»,
студенческое научное общество исторического факультета «Комитет исследования истории и современности»

Информируют Вас, что с 30 по 31 августа 2017 г. проводится XLI Международная научно-практическая интернет-конференция
«Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах Европы и Азии».

Планируется работа по секциям:

I. БИОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

1. Систематика и география высших растений.
2. Структурная ботаника и биохимия растений.
3. Микология и альгология.
4. Ресурсоведение и интродукция растений.
5. Молекулярная биология, микробиология.
6. Зоология.
7. Физиология человека и животных.
8. Биохимия и биофизика.
9. Генетика и цитология.
10. Биоинженерия и биоинформатика.

II. ГЕОГРАФИЯ И ГЕОЛОГИЯ

1. Регионоведение и региональная организация общества.
2. Наблюдение, анализ и прогноз метеорологических условий.
3. Гидрология и водные ресурсы.
4. Биогеография, биоресурсоведение, биоразнообразие.
5. Картография и геоинформатика.
6. Природопользование и экологический мониторинг.
7. Техника и технологии геологоразведочных работ.
8. Почвоведение.

III. ГОСУДАРСТВЕННОЕ УПРАВЛЕНИЕ

1. Повышение роли государственного служащего на современном этапе развития общества.
2. Современные технологии управления.
3. Взаимодействие различных ветвей власти.
4. Подготовка государственных служащих.

IV. ЭКОЛОГИЯ

1. Состояние биосферы и его влияние на здоровье людей.
2. Экологические и метеорологические проблемы больших городов и промышленных зон.
3. Радиационная безопасность и социально-экологические проблемы.
4. Промышленная экология и медицина труда.
5. Проблемы экологического воспитания молодежи.
6. Экологический мониторинг.

V. ЭКОНОМИКА

1. Банки и банковская система.
2. Внешнеэкономическая деятельность.
3. Финансовые отношения.
4. Инвестиционная деятельность и фондовые рынки.
5. Управление трудовыми ресурсами.
6. Маркетинг и менеджмент.
7. Учет и аудит.
8. Математические методы в экономике.
9. Экономика промышленности.
10. Экономика предприятия.
11. Логистика.
12. Экономика АПК.
13. Региональная экономика.
14. Экономическая теория.
15. Государственное регулирование экономикой.
16. Макроэкономика.

VI. ИСТОРИЯ

1. История Украины.
2. Всемирная история.
3. История науки и техники.
4. Этнография.
5. Устная история.
6. История стран СНГ.

VII. МАТЕМАТИКА

1. Дифференциальные и интегральные уравнения.
2. Перспективы систем информатики.
3. Теория вероятностей и математическая статистика.
4. Прикладная математика.
5. Математическое моделирование.

VIII. ИСКУССТВО

1. Музыкальное искусство.
2. Искусство танца.
3. Театральное искусство.
4. Фото и киноискусство.
5. Искусство дизайна.

IX. ПЕДАГОГИКА

1. Дистанционное образование в высшей школе.
2. Проблемы подготовки специалистов.
3. Методические основы воспитательного процесса.
4. Стратегические направления реформирования системы образования.
5. Современные методы преподавания.
6. Социальная педагогика.

X. ПОЛИТОЛОГИЯ

1. Избирательные технологии.
2. Проблемы интеграции Украины в мировое сообщество.
3. Отношения Украины с НАТО.
4. Отношения Украины со странами СНГ.

XI. ПРАВО

1. История государства и права.
2. Административное и финансовое право.
3. Охрана авторских прав.
4. Трудовое право и право социального обеспечения.
5. Уголовное право и криминология.
6. Борьба с экономическими преступлениями.
7. Экологическое, земельное и аграрное право.
8. Конституционное право.
9. Гражданское право.
10. Хозяйственное право.
11. Криминалистика и судебная медицина.
12. Предпринимательское и банковское право.
13. Уголовно-процессуальное право.

XII. ПСИХОЛОГИЯ

1. Место психолога на производстве.
2. Формы работы психолога-практика.
3. Современные тенденции в методологии психологических исследований.
4. Психология терроризма.
5. Психолого-педагогические проблемы развития личности в современных условиях.
6. Клиническая психология.
7. Общая психология.
8. Педагогическая психология.
9. Психология развития.
10. Психология труда.
11. Психофизиология.
12. Социальная психология.

XIII. СОЦИОЛОГИЯ

1. Кадровый менеджмент.
2. Современные технологии социального опроса.

XIV. СОВРЕМЕННЫЕ ИНФОРМАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ

1. Компьютерная инженерия.
2. Вычислительная техника и программирование.
3. Программное обеспечение.
4. Информационная безопасность.

XV. ФИЗИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА И ПРОФЕССИОНАЛЬНЫЙ СПОРТ

1. Физическая культура и спорт: проблемы исследования, предложения.
2. Развитие физкультуры и спорта в современных условиях.

XVI. ФИЛОЛОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

1. Методика преподавания языка и литературы.
2. Риторика и стилистика.
3. Теоретические и методологические проблемы исследования языка.
4. Синтаксис: структура, семантика, функция.
5. Методы и приемы контроля уровня владения иностранным языком.
6. Актуальные проблемы перевода.
7. Язык, речь, речевая коммуникация.
8. Украинский язык и литература.
9. Русский язык и литература.
10. Этно-, социо- и психолингвистика.

XVII. ФИЛОСОФИЯ

1. Философия литературы и искусства.
2. Социальная философия.
3. История философии.
4. Философия культуры.
5. Философия религии.
6. Философия науки.

XVIII. ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

1. Metallургия.
2. Горное.
3. Литейная Дело.
4. Машиноведение.
5. Электротехника
6. Теплотехника.
7. Гидротехника.
8. Радиотехника.
9. Строительство

XIX. СОЦИАЛЬНЫЕ КОММУНИКАЦИИ. МЕДИЯ.

1. Журналистика. Теория и история журналистики.
2. Книговедение, библиотековедение, библиографоведение.
3. Социальная информатика. Прикладные социально-коммуникационные технологии.

Оргкомитет конференції планує розміщати доповіді на Web-сторінці по адресу: <http://conferences.neasmo.org.ua>.

По результатам конференції буде сформований електронний збірник матеріалів, який можна буде завантажити в PDF-форматі на головній сторінці конференції по адресу: <http://conferences.neasmo.org.ua/>.

Робочі мови конференції – український, польський, російський, англійський, французький, білоруський, грузинський, армянський, азербайджанський, казахський, узбекський, таджицький, киргизський, молдавський, туркменський.

Останній термін подання матеріалів – 29 серпня 2017 р. (включительно).

Вартість участя в конференції і розміщення статті в електронному збірнику становить:

Організаційні збори – 10 USD США або 10 Євро (переклад в гривнях – 500 гривень). (в організаційні збори входить оплата за розміщення на сайті, верстка макета, редактування текстів).

Обсяг статті – не більше 7 сторінок. Завантажити збірник можна буде **через тиждень** на головній сторінці конференції.

Для учасників країн Європи і Азії (за виключенням України) засоби перераховуються наступним чином:

ВНИМАНИЕ!!! В Україні працюють тільки такі системи перекладу.

1. СПОСОБ ПЕРЕВОДА

Або поштовою перекладом на Ф.І.О.: Король Андрій Петрович, 08401, Україна, Київська обл, г. Переяслав-Хмельницький, ул. Сухомлинського, 32, к. 808.

2. СПОСОБ ПЕРЕВОДА Western Union на Тихая Инна Викторовна (TYKHA INNA VIKTORIVNA) (вказати код перекладу Ф.І.О того, хто перекладає організаційні збори)

3. СПОСОБ ПЕРЕВОДА Moneygram на Тихая Инна Викторовна (TYKHA INNA VIKTORIVNA) (вказати код перекладу Ф.І.О того, хто перекладає організаційні збори)

ОБРАЗЕЦ ОФОРМЛЕНИЯ СТАТЕЙ

Научная степень и ФИО автора
по образцу Иван Петренко (Киев, Украина)

Секция, подсекция по образцу (Филологические науки
Методика преподавания языка и литературы.)

НАЗВАНИЕ СТАТЬИ (БОЛЬШИМИ БУКВАМИ)

Текст статьи

(Ссылки на литературу по тексту в квадратных скобках по образцу [1, с. 23])

Литература:

1. Евремов С. Михаил Коцюбинский / / Ефремов С. Избранное: Ст. науч. разведки. Монографии - К.: Наук. мысль, 2002. – 760 с.

Научный руководитель:

кандидат исторических наук Бобровник Юрий Викторович

Внимание!

После литературы (в правом углу указывается научный руководитель (для студентов и аспирантов)) подаются сведения об авторах (Ф.И.О. (полностью), телефон, E-mail, место работы или учебы, должность, ученое звание, ученая степень.

К участию в конференции принимаются статьи объемом до 7 страниц набранных в редакторе **WORD** в виде компьютерного файла с расширением *. doc. Шрифт Times New Roman 14. Междустрочный интервал 1,5. Поля со всех сторон 20 мм. Материалы на конференцию принимаются по электронной почте по адресу: neasmo@gmail.com (тема сообщения: 30.08-31.08.2017 г.) (в случае если Ваш почтовик выбрасывает **ошибка не отправления** отправляйте на адрес neasmo@ukr.net) или на CD-дисках (дискеты не принимаются) с добавлением печатных материалов + отсканированную копию или ксерокс квитанции об оплате оргвзноса. **В случае отправки научной статьи по электронной почте**, печатные материалы присылать не надо, а к статье, нужно прикрепить отсканированную копию квитанции об оплате оргвзноса.

Адрес оргкомитета:

08401, Украина, Киевская обл, г. Переяслав-Хмельницкий, ул. Сухомлинского, 32, к. 108.

Контактное лицо в Украине и за рубежом: Король Андрей Петрович

Контактные телефоны: +38 (097) 923 16 58:

E-mail: neasmo@gmail.com

ВНИМАНИЕ!

После того, как мы получили от Вас статью, Вы обязательно должны получить ответное сообщение: **«Вашу статью получили и приняли»**. Если такой ответ не поступил, через день после отправки, тогда обязательно позвоните в оргкомитет и сообщите о ситуации.

ВНИМАНИЕ! В случае если Вам нужен электронный сертификат, то в сведениях об авторе, укажите об этом. И мы Вам его вышлем по электронной почте **в течение двух недель после завершения проведения конференции.**

РАБОТЫ ОБЪЕМОМ более 7 страниц не принимаются!

Тексты, набранные межстрочным интервалом 1,0 **НЕ ПРИНИМАЮТСЯ!**

С результатами и форматом проведения подобных мероприятий можно ознакомиться по адресу <http://conferences.neasmo.org.ua/>

Участие в конференции – это отличная возможность осветить свои научные работы для студентов, аспирантов и преподавателей!

ІНФОРМАЦІЯ ДЛЯ УЧАСНИКІВ З УКРАЇНИ

Шановні викладачі, аспіранти, студенти!

Державний вищий навчальний заклад

«Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди»,
молодіжна громадська організація «Незалежна асоціація молоді»,

студентське наукове товариство історичного факультету «Комітет дослідження історії та сучасності»

Інформують Вас, що з 30 по 31 серпня 2017 р. проводиться ХІ Міжнародна науково-практична інтернет-конференція
«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії».

Планується робота за секціями:

I. БІОЛОГІЧНІ НАУКИ

1. Систематика та географія вищих рослин.
2. Структурна ботаніка та біохімія рослин.
3. Мікологія та альгологія.
4. Ресурсоведення та інтродукція рослин.
5. Молекулярна біологія мікробіологія.
6. Зоологія.
7. Фізіологія людини та тварин.
8. Біохімія та біофізика.
9. Генетика та цитологія.
10. Біоінженерія та біоінформатика.

II. ГЕОГРАФІЯ ТА ГЕОЛОГІЯ

1. Регіоноведення і регіональна організація суспільства.
2. Спостереження, аналіз та прогноз метеорологічних умов.
3. Гідрологія та водні ресурси.
4. Біогеографія, біоресурсоведення, біорізноманітність.
5. Картографія та геоінформатика.
6. Природокористування та екологічний моніторинг.
7. Техніка та технологія геологорозвідувальних робіт.
8. Ґрунтознавство.
9. Економічна географія.

III. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

1. Підвищення ролі державного службовця на сучасному етапі розвитку суспільства.
2. Сучасні технології управління.
3. Взаємодія різних гілок влади.
4. Підготовка державних службовців.

IV. ЕКОЛОГІЯ

1. Стан біосфери та його вплив на здоров'я людей.
2. Екологічні та метеорологічні проблеми великих міст і промислових зон.
3. Радіаційна безпека та соціально-екологічні проблеми.
4. Промислова екологія і медицина праці.
5. Проблеми екологічного виховання молоді.
6. Екологічний моніторинг.

V. ЕКОНОМІКА

1. Банки та банківська система.
2. Зовнішньоекономічна діяльність.
3. Фінансові відносини.
4. Інвестиційна діяльність та фондові ринки.
5. Управління трудовими ресурсами.
6. Маркетинг та менеджмент.
7. Облік та аудит.
8. Математичні методи в економіці.
9. Економіка промисловості.
10. Економіка підприємства.
11. Логістика.
12. Економіка АПК.
13. Регіональна економіка.
14. Економічна теорія.
15. Державне регулювання економіки.
16. Макроекономіка.

VI. ІСТОРІЯ

1. Історія України.
2. Загальна історія.
3. Історія науки і техніки.
4. Етнографія.
5. Усна історія.

VII. МАТЕМАТИКА

1. Диференціальні та інтегральні рівняння.
2. Перспективи систем інформатики.
3. Теорія ймовірностей та математична статистика.
4. Прикладна математика.
5. Математичне моделювання.

VIII. МИСТЕЦТВО

1. Музичне мистецтво.
2. Мистецтво танцю.
3. Театральне мистецтво.
4. Фото і кіномистецтво.
5. Мистецтво дизайну.

IX. ПЕДАГОГІКА

1. Дистанційна освіта у вищій школі.
2. Проблеми підготовки фахівців.
3. Методичні основи виховного процесу.
4. Стратегічні напрями реформування системи освіти.
5. Сучасні методи викладання.
6. Соціальна педагогіка.

X. ПОЛІТОЛОГІЯ

1. Виборчі технології.
2. Проблеми інтеграції України у світове співтовариство.
3. Відносини України з НАТО.
4. Відносини України з країнами СНД.

XI. ПРАВО

1. Історія держави та права.
2. Адміністративне і фінансове право.
3. Охорона авторських прав.
4. Трудове право та право соціального забезпечення.
5. Карне право та кримінологія.
6. Боротьба з економічними злочинами.
7. Екологічне, земельне та аграрне право.
8. Конституційне право.
9. Цивільне право.
10. Господарське право.
11. Криміналістика та судова медицина.
12. Підприємницьке та банківське право.
13. Кримінально-процесуальне право.

XII. ПСИХОЛОГІЯ

1. Місце психолога на виробництві.
2. Форми роботи психолога-практика.
3. Сучасні тенденції в методології психологічних досліджень.
4. Психологія тероризму.
5. Психолого-виховні проблеми розвитку особистості в сучасних умовах.
6. Клінічна психологія.
7. Загальна психологія.
8. Педагогічна психологія.
9. Психологія розвитку.
10. Психологія праці.
11. Психофізіологія.
12. Соціальна психологія.

XIII. СОЦІОЛОГІЯ

1. Кадровий менеджмент.
2. Сучасні технології соціального опитування.

XIV. СУЧАСНІ ІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ

1. Комп'ютерна інженерія.
2. Обчислювальна техніка та програмування.
3. Програмне забезпечення.
4. Інформаційна безпека.

XV. ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

1. Фізична культура і спорт: проблеми дослідження, пропозиції.
2. Розвиток фізкультури і спорту в сучасних умовах.

XVI. ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

1. Методика викладання мови та літератури.
2. Риторика і стилістика.
3. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження мови.
4. Синтаксис: структура, семантика, функція.
5. Методи та прийоми контролю рівня володіння іноземною мовою.
6. Актуальні проблеми перекладу.
7. Мова, мовлення, мовна комунікація.
8. Українська мова та література.
9. Російська мова і література.
10. Етно-, соціо- та психолінгвістика.

XVII. ФІЛОСОФІЯ

1. Філософія літератури та мистецтва.
2. Соціальна філософія.
3. Історія філософії.
4. Філософія культури.
5. Філософія релігії.
6. Філософія науки.

XVIII. ТЕХНІЧНІ НАУКИ

1. Металургія
2. Гірництво
3. Ливарна справа
4. Машинознавство
5. Електротехніка
6. Теплотехніка
7. Гідротехніка
8. Радіотехніка
9. Будівництво

XIX. СОЦІАЛЬНІ КОМУНІКАЦІЇ. МЕДІА.

1. Журналістика. Теорія та історія журналістики
2. Книгознавство, бібліотекознавство, бібліографознавство.
3. Соціальна інформатика. Прикладні соціально-комунікаційні технології

Оргкомітет конференції планує розмішувати доповіді на web-сторінці за адресою: <http://conferences.neasmo.org.ua/>

Робочі мови конференції: українська, польська, російська, англійська, французька, білоруська, грузинська, вірменська, азербайджанська, казахська, узбецька, таджицька, киргизька, молдавська, туркменська.

Останній термін подання статей – 29 серпня 2017 р. (включно).

Вартість участі в конференції та розміщення статті в електронному збірнику складає:

Оргвнесок – 90 грн. (в оргвнесок входить оплата за розміщення на сайті, верстака макету, редагування текстів). Об'єм статті – не більше 7 сторінок. Скачати збірник можна буде через тиждень після закінчення роботи конференції за адресою <http://conferences.neasmo.org.ua/> натиснувши на слово.

Увага! Реквізити змінено. Кошти перераховуються на:

Картку Приват банку 4149 4996 4061 9514 (одержувач – Тиха Інна Вікторівна) та відправити SMS підтвердження про оплату на моб. 097 923 16 58 у повідомленні вказати прізвище учасника конференції.

Або

МГО «Незалежна асоціація молоді» ЄДРПОУ ДРФО 26426765, Київська філія, МФО 321842, р/р 26002053144531
Призначення платежу: безповоротна благодійна допомога на виконання статутних завдань організації

ЗРАЗОК ОФОРМЛЕННЯ СТАТЕЙ

ПІБ автора
Місто
за зразком Іван Петренко
(Київ, Україна)

Секція, підсекція за зразком **ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ**
(Методика викладання мови та літератури)

Назва статті (великими літерами)

Текст статті

(посилання на літературу по тексту у квадратичних дужках за зразком [1, с. 23])

Література:

1. Коцур В.П. Історія середніх віків: [у 2-х т.]. – Т.1. Раннє середньовіччя: курс лекцій. / В.П. Коцур, В.О. Балух. – Чернівці: Наші книги, 2009. – 496 с.
2. Пангелов Б.П. Організація і проведення туристсько-краєзнавчих подорожей: навч. посіб. / Б.П. Пангелов. – К.: Академвидав, 2010. – 248 с.

Науковий керівник: кандидат філологічних наук, Петренко Іван Петрович

Увага!

Після літератури (у правому куті вказується науковий керівник (для студентів та аспірантів)) подаються **відомості про авторів** (П.І.П. (повністю) телефон, Е-mail, місце роботи або навчання, посада, вчене звання, науковий ступінь).

До участі у конференції приймаються статті **обсягом від 5 до 7 сторінок** набраних у редакторі WORD у вигляді комп'ютерного файлу з розширенням *.doc. Шрифт Times New Roman 14. Міжрядковий інтервал 1,5. Поля з усіх сторін 20 мм. Матеріали на конференцію приймаються електронною поштою за адресою: neasmo@gmail.com (тема повідомлення: **30-31.08.2017 р.** (у разі якщо Ваш поштовик викидає помилку не відправлення відправляйте на адресу neasmo@ukr.net)) або на CD-дисках (**дискети не приймаються**) із додаванням друкованих матеріалів + відскановану копію або ксерокс квитанції про сплату оргвнеску. У разі відправки коштів оргвнеску на картку Приватбанку ксерокопію квитанції не надсилається (достатньо відправити **SMS** вказавши прізвище **автора доповіді**).

Увага! У разі відправки статті та квитанції про оплату оргвнеску електронною поштою, надсилати друковані матеріали Укрпоштою не потрібно!

Увага! Після того, як ми отримали від Вас статтю, Ви обов'язково маєте отримати повідомлення-відповідь: **«Вашу статтю отримано та зараховано»**. Якщо така відповідь не надійшла через день після надсилання, тоді обов'язково зателефонуйте оргкомітету і повідомте про ситуацію.

Увага! У разі якщо Вам потрібний електронний сертифікат, то у відомостях про автора, вкажіть про це. І ми Вам його надішлемо електронною поштою на протязі двох тижнів після завершення проведення конференції.

Адреса оргкомітету:

08401, Київська обл. м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 32, гурт. 1, кім. 108.

Координатор – Тиха Інна Вікторівна, Король Андрій Петрович

Контактні телефони: (097) 923 16 58.

РОБОТИ ОБ'ЄМОМ менше 3 сторінок НЕ ПРИЙМАЮТЬСЯ!

ТЕКСТИ, НАБРАНІ МІЖРЯДКОВИМ ІНТЕРВАЛОМ 1,0 НЕ ПРИЙМАЮТЬСЯ!!!

З результатами та форматом проведення попередніх конференцій можна ознайомитися за адресою

<http://conferences.neasmo.org.ua/>

ЗМІСТ / СОДЕРЖАНИЕ**СЕКЦІЯ: БІОЛОГІЧНІ НАУКИ**

Тетяна Замазій, Олександр Неплях (Харків Україна) РОЗВИТОК МІКРОБІОЛОГІЇ В УКРАЇНІ.....	6
---	---

СЕКЦІЯ: ЕКОНОМІКА

Павло Гречан (Київ, Україна) РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В УПРАВЛІННІ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЮ ТРАНСПОРТНИХ ПОСЛУГ.....	8
--	---

СЕКЦІЯ: МИСТЕЦТВО

Тамара Драч (Львів, Україна) ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ СТРЕТЧІНГУ ДЛЯ ВИКОНАВЦІВ ТАНЦЮВАЛЬНИХ НАПРЯМКІВ СУЧАСНОГО ФІТНЕСУ.....	11
---	----

СЕКЦІЯ: ПЕДАГОГІКА

Катерина Демчик (Кам'янець-Подільський, Україна) ГЕНЕЗА ПОГЛЯДІВ НА ПРОБЛЕМУ ФОРМУВАННЯ ЦІННІСНОГО СТАВЛЕННЯ ДО ЖИВОПИСУ В СТАРШИХ ДОШКІЛЬНИКІВ У ДОСЛІДЖЕННЯХ ГАЛУЗІ ДОШКІЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ.....	14
Катерина Діхнич (Суми, Україна) ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄВОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНЯ В УМОВАХ РЕАЛІЗАЦІЇ КОНЦЕПЦІЇ «НОВА УКРАЇНСЬКА ШКОЛА».....	16
Ольга Ігнат'єва, Євгенія Голованенко (Суми, Україна) ІНТЕГРАТИВНИЙ ПІДХІД ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ЕСТЕТИЧНОГО ВИХОВАННЯ СТУДЕНТІВ У ВНЗ.....	19
Наталія Петрівна Пономаренко (Суми, Україна) ЗАСОБИ МЕДІАОСВІТИ В СИСТЕМІ ПІДГОТОВКИ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ З ЖУРНАЛІСТИКИ	21
Толкын Сламбекова (Астана, Қазақстан) БҰҚАРАЛЫҚ АҚПАРАТ ҚҰРАЛДАРЫ – ЖЕКЕ ТҰЛҒАНЫҢ ӨЛЕУМЕТТІК СИПАТЫН ДАМУЫШЫ ФАКТОР РЕТІНДЕ.....	23

СЕКЦІЯ: ПСИХОЛОГІЯ

Тетяна Скорбач, Олександр Неплях (Харків Україна) ПРЕДМЕТ І РОЗДІЛИ КЛІНІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ.....	27
Тетяна Скорбач, Олександр Неплях (Харків Україна) РОЛЬ І МІСЦЕ ПСИХОЛОГА ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ.....	29
Галина Федоришин (Івано-Франківськ, Україна) ТВОРЧИСТЬ І ДЕВІАЦІЇ ПОВЕДІНКИ.....	31

СЕКЦІЯ: ТЕХНІЧНІ НАУКИ

Олексій Баранік (Харків, Україна) МЕТОД ПІДВИЩЕННЯ НАДІЙНОСТІ КОНТРОЛЬНО-ПЕРЕВІРОЧНОЇ АПАРАТУРИ ПРИ ЕКСПЛУАТАЦІЇ ЗА ТЕХНІЧНИМ СТАНОМ.....	34
Максим Борисенко, Сергій Власік (Харків, Україна) ВЗАЄМОЗВ'ЯЗОК МІЖ ПОТУЖНІСТЮ СИГНАЛУ БАЗОВОЇ СТАН-ЦІЇ ТА СЕРЕДНЬОЮ ЗАТРИМКОЮ ПАКЕТА ДАНИХ У МЕРЕЖІ ЗВ'ЯЗКУ.....	36
Сергій Орлов (Харьков, Украина) МЕТОД РАСЧЕТА НЕСТАЦИОНАРНОГО ТЕМПЕРАТУРНОГО ПОЛЯ СФЕРИЧЕСКОГО ОБТЕКАТЕЛЯ АНТЕННЫ ПЕРСПЕКТИВНЫХ СВЕРХЗВУКОВЫХ ЛЕТАТЕЛЬНЫХ АППАРАТОВ.....	40
Сергей Швыдков, Дмитрий Фелистеев (Киев, Украина) МЕТОД ОПРЕДЕЛЕНИЯ СРОКОВ ПРОВЕРКИ ТЕХНИЧЕСКОГО СОСТОЯНИЯ СИСТЕМ ВЫСОКОТОЧНОГО ОРУЖИЯ.....	43

СЕКЦІЯ: ФІЗИЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ СПОРТ

Сергій Самойлик, Василь Максим'як (Дрогобич, Україна) ФОРМУВАННЯ ЗДОРОВ'Я ЗБЕРЕЖУВАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ – МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ.....	47
---	----

СЕКЦІЯ: ФІЛОЛОГІЧНІ НАУКИ

Ольга Андреева (Запоріжжя, Україна) СПЕЦИФИКА ЯЗЫКА ГАЗЕТЫ.....	50
Тетяна Мовчан (Суми, Україна) ПОЗНАВАТЕЛЬНЫЕ ЗАДАЧИ НА ЗАНЯТИЯХ ПО РКИ КАК ОСНОВА НАУЧНО-ИССЛЕДОВАТЕЛЬСКОЙ РАБОТЫ БУДУЩЕГО СПЕЦИАЛИСТА.....	51
Світлана Тіхоненко (Полтава, Україна) РОТЕКС У ДОСЛІДЖЕННЯХ ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦІВ ХХ - ХХІ СТ.....	54

Юлія Чорна (Запоріжжя, Україна)

ОСОБЛИВОСТІ ВИКЛАДАННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ФАХОВА МОВА» ІНОЗЕМНИМ СТУДЕНТАМ НА ПОЧАТКОВОМУ ЕТАПІ НАВЧАННЯ..... 56

СЕКЦІЯ: ФІЛОСОФІЯ

Ярослав Козьмук, Орися Задубрівська (Чернівці, Україна)

ПОСТМОДЕРНІСТСЬКІ ІНТЕНЦІЇ МЕТОДОЛОГІЇ ФІЛОСОФСЬКОГО ДИСКУРСУ
Х.ОРТЕГІ-І-ГАССЕТА..... 58

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ / СВЕДЕНИЯ ОБ АВТОРАХ..... 61

НАСТУПНІ КОНФЕРЕНЦІЇ / СЛЕДУЮЩИЕ КОНФЕРЕНЦИИ

Інформація для учасників из зарубєжных стран..... 63

Інформація для учасників з України..... 66

Українською, польською, російською, англійською, французькою, білоруською, грузинською, вірменською, азербайджанською, казахською, узбецькою, таджицькою, киргизькою, молдавською, туркменською мовами

Матеріали XL Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції **«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії»** // Збірник наукових праць. – Переяслав-Хмельницький, 2017 р. – 70 с.

Материалы XL Международной научно-практической интернет-конференции **«Проблемы и перспективы развития науки в начале третьего тысячелетия в странах Европы и Азии»** // Сборник научных трудов. – Переяслав-Хмельницкий, 2017 г. – 70 с.

ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР:

В.П. Коцур,

доктор історичних наук, професор, дійсний член НАПН України,
ректор ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди».

Упорядники: І.В. Тиха, А.М. Вовкодав

Верстка та дизайн: І.В. Тиха, А.М. Вовкодав

Проведення XL Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції **«Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах Європи та Азії»** та видання збірника наукових матеріалів стало можливим завдяки організаційній підтримці **молодіжної громадської організації «Незалежна асоціація молоді»**

Відповідальність за достовірність матеріалів несуть автори публікацій.

Матеріали конференції розміщені на сайті МГО «Незалежна асоціація молоді» за адресою <http://conferences.neasmo.org.ua>

Адреса оргкомітету конференції:

08401, Київська обл. м. Переяслав-Хмельницький, вул. Сухомлинського, 32, кім. 108.

